

MLx 128385

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำ
จังหวัดมหาสารคาม

จำสิบเอกธงชัย ทองคำ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2563

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุญาตวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ร้อง : ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัย : จำสิบเอกธงชัย ทองคำ

ได้รับอนุมัติเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรรณคำ)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา เจริญศิริ)

กรรมการ

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

(รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนมาภูมิ)

กรรมการ

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์)

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ)

ชื่อเรื่อง : ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม
ผู้วิจัย : จำสืบเอกทรงชัย ทองคำ
ปริญญา : รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร)
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยูภาส
ปีการศึกษา : 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง และศึกษาข้อเสนออื่นๆ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ปัจจัย ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา และปัจจัยด้านสุขอนามัย โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .671 สามารถร่วมกันอธิบายการผันแปรได้ ร้อยละ 45 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ข้อเสนอแนะ ได้แก่ (3.1) คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ควรมีการปรับปรุงในเรื่องของอาหารที่จัดให้แก่ผู้ต้องขัง (3.2) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ควรจัดกิจกรรมผ่อนคลายความเครียดแก่ผู้ต้องขัง (3.3) คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ควรให้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานภายนอกสนใจต่อผู้ต้องขัง ขอให้ปฏิบัติตามองค์การสหประชาชาติ (3.4) คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ควรขยายพื้นที่เพื่อลดความแออัด และเพิ่มสถานที่ที่จำเป็นสำหรับผู้ต้องขัง

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต, ผู้ต้องขัง, เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

Title : Factors Effectuated to the Quality of Prisoners Life in Mahasarakham Province Prison
Author : Master Sergeant First Class Thongchai Thongkum
Degree : Master of Public Administration (Public Administration)
Rajabhat Maha SaraKham University
Advisor : Associate Professor Dr. Phakdee Phosing
Associate Professor Dr. Yupaporn Yupas
Year : 2020

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the level of quality of prisoners life in Mahasarakham province prison. To study of the factors effectuated to the quality of prisoners life and study the other suggestion. The study was conducted using 309 people. The statistics used percentage, mean, frequency, standard deviation (SD) and Multiple Linear Regression Analysis.

The results of research were as follow : (1) The levels of quality of prisoners life in Mahasarakham province prison was rated at high level. (2) The factors effectuated to the quality of prisoners life in Mahasarakham province prison include : clothes factor, religion factor and sanitation factor. The correlation coefficient was 0.671 and descriptive variation was 45 percentage significantly at .05 level. (3) The study also suggested : (3.1) Quality of Prisoners Life in physical domain. Should be adjust about the food for prisoners. (3.2) Quality of Prisoners Life in psychological domain. Should be activities to relieve stress for prisoners. (3.3) Quality of Prisoners Life in social relationships. Should be welcome other officer and adopt outside institute can come in to take care prisoners. Should treat the inmates to meet the standards of the United Nations. (3.4) Quality of Prisoners Life in environment. Should be enlarge the area for congested reduction of the prisoners and add the building is necessary supports the prisoners.

Keywords : Quality of Life, Prisoners, Mahasarakham Province Prison

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จเสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างยิ่ง จากรองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยูภาส อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา เจริญศิริ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ คำปรึกษาและแก้ไขข้อบกพร่องตลอดมาตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ เรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ พันตำรวจตรี ไพรัตน์ เกษตรศรี ร้อยเอก ดวง ช่มอาวุธ และจำสืบทำรวจหญิงธิดิมา คงคานาคินทร์ ที่ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนข้อมูลเอกสารมาโดยตลอด รวมถึงเพื่อนและรุ่นพี่ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคามทุก ๆ คน ที่ให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยได้สละเวลา ช่วยเหลือข้อมูลอย่างดียิ่ง จนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงสำหรับสิ่งที่หาที่สุคติได้ในชีวิต คือ คุณพ่อดำเนิน ทองคำ คุณแม่กัลยา ทองคำ ผู้ให้กำเนิดเลี้ยงดูอบรมบ่มนิสัยให้ประพฤติดแต่ความดีงามและคอยให้กำลังใจ และสนับสนุนสิ่งต่าง ๆ ตลอดมา รวมถึงคุณพี่ชายมานพพร ทองคำ คุณพี่เขยชัชวาลย์ โทจำปา และญาติทุก ๆ คน ประโยชน์และคุณค่าจากผลงานวิจัยในครั้งนี้ ขอมอบบูชาแด่พระคุณบุพการี ครูบาอาจารย์ทุก ๆ ท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาอันเป็นผลให้ผู้วิจัยประสบผลสำเร็จในการวิจัยครั้งนี้

จำสืบทองชัย ทองคำ

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฌ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.3 สมมติฐานการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ	8
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	9
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต	9
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต	40
2.3 ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องขังอันเกี่ยวเนื่องกับคุณภาพชีวิต	49
2.4 ความรู้เกี่ยวกับผู้ต้องขัง	52
2.5 บริบทของเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม	57
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	63
2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย	71
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	72
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	72
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	74
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	76
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	77
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	78

หัวเรื่อง	หน้า
บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล	79
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	79
4.2 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	80
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	81
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	98
5.1 สรุปผล	98
5.2 อภิปรายผล	103
5.3 ข้อเสนอแนะ	110
บรรณานุกรม	112
ภาคผนวก	120
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	121
ภาคผนวก ข ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม	129
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	133
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์	137
การเผยแพร่ผลงานวิจัย	143
ประวัติการวิจัย	144

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	มิติที่เกี่ยวข้องกับ “ความสุข” และ “คุณภาพชีวิต”	12
2.2	ลำดับขั้นความต้องการในแบบเดิมกับแบบละเอียด และสิ่งที่ต้องการ	36
3.1	การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งกลุ่มตามสัดส่วน	73
4.1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	81
4.2	ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยรวม และรายด้าน	83
4.3	ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ด้านร่างกาย จำแนกเป็นรายข้อ	84
4.4	ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ด้านจิตใจ จำแนกเป็นรายข้อ	85
4.5	ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม จำแนกเป็นรายข้อ	86
4.6	ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ด้านสิ่งแวดล้อม จำแนก เป็นรายข้อ	87
4.7	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างตัวแปรทั้งหมดในรูปของเมตริกซ์ สหสัมพันธ์	88
4.8	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R ²) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ของการพยากรณ์ค่าสถิติ F และการทดสอบ นัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การพยากรณ์	90
4.9	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของคะแนนดิบ (b) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของคะแนน มาตรฐาน (B) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์แต่ละปัจจัยและการทดสอบ นัยสำคัญของสัมประสิทธิ์ การถดถอย	92
4.10	ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดมหาสารคาม	95
ข.1	ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม	103
ค.1	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	134

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	ตัวอย่างการวางภาพประกอบการทำบทนิพนธ์	15
2.2	กระบวนการของพฤติกรรมมนุษย์	17
2.3	การเกี่ยวพันของปัจจัยสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์	18
2.4	ตัวอย่างแผนผังก้างปลา หรือแผนผังสาเหตุและผล	31
2.5	ตัวอย่างการวางภาพประกอบการทำบทนิพนธ์	32
2.6	ตัวอย่างการวางภาพประกอบการทำบทนิพนธ์	35
2.7	ตัวอย่างการวางภาพประกอบการทำบทนิพนธ์	58
2.8	กรอบแนวคิดการวิจัย	71

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม มีผลต่อความเป็นอยู่ของประชากรมากขึ้น ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้มนุษย์มีความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมในการใช้ชีวิตประจำวันแตกต่างกันไปตามสภาพบริบทที่เป็นอยู่ โดยแตกต่างจากยุคที่ผ่านมาเป็นอย่างมาก บ้างก็ดำเนินชีวิตผิดจากรูปแบบ หรือกฎเกณฑ์ของมคิมหาชนที่สังคมปัจจุบันได้วางไว้เพื่อกำจัดการกระทำ หรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ไม่ว่าจะกระทำด้วยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม ก็ต้องถูกลงโทษทั้งสิ้นการลงโทษส่วนหนึ่งที่ต้องตกมาเป็นผู้ต้องขังในเรือนจำนั้นปัจจุบันสถานการณ์เรือนจำของประเทศไทยส่วนใหญ่มีผู้ต้องขังเกินอัตราความจุมาตรฐาน จึงมีสภาพแออัด สวัสดิการต่าง ๆ ไม่พอเพียง การควบคุมดูแลยังไม่ทั่วถึงทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาทั้งในส่วน of เรือนจำเองและผู้ต้องขังประกอบกับกระแสความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนที่เพิ่มขึ้น โดยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาอารยประเทศได้มีการตื่นตัวและตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้มีความเหมาะสมสอดคล้องและเป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน รวมถึงการจัดสวัสดิการตามความจำเป็นในชีวิตประจำวันที่สมควรจะได้รับในสภาพที่ถูกคุมขังเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังส่งผลให้เกิดแนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดได้เริ่มเปลี่ยนแปลงมาสู่การอบรมแก้ไข การพัฒนาพฤตินิสัยให้สามารถกลับเข้ามาอยู่ในสังคมได้อย่างปกติโดยไม่ก่อปัญหาขึ้นอีก โดยการดำเนินการต่อผู้ต้องขังในแต่ละประเทศนั้น นอกจากคำนึงถึงกฎหมายของตนเองแล้วยังต้องคำนึงถึงแนวทางตามมาตรฐานสากลอีกด้วย

โทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มีอยู่ 5 ประเภท โดยเฉพาะตามมาตรา 18 ว่าด้วยเรื่องการลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งโทษทางอาญาเป็นโทษประเภทการบังคับ (Section) โดยที่รัฐเป็นผู้ใช้อำนาจในการลงโทษผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง และพระราชบัญญัติต่าง ๆ หรือกฎหมายอื่น ๆ โดยให้รับโทษทางอาญาหรือเปลี่ยนโทษให้รับโทษทางอาญา เพื่อเป็นการแสดงว่าชุมชนไม่ต้องการให้การกระทำความผิดนั้นมีขึ้นอีก และเป็นการตอบแทนผู้กระทำความผิดให้หลายจำ (ปราณี เสฐจินตนิน, 2554, น. 542) โดยสภาพการบังคับโทษในคดีอาญานั้น

ถือว่ารุนแรงที่สุดเกิดความเสียหายเป็นอย่างมากส่วนหนึ่งที่ตกมาผู้ต้องขังนั้น หมายถึง นักโทษเด็ดขาด คนต้องขัง และคนฝาก โดยพวกเขาเหล่านั้นจะต้องมาอยู่ในเรือนจำ ซึ่งมีความเป็นอยู่ในสังคมรูปแบบใหม่ คือ เป็นแหล่งรวมของผู้กระทำความผิดในคดีต่าง ๆ ซึ่งอยู่กันด้วยทำให้เกิดปัญหาความแออัด ส่งผลเสียถึงจิตใจและร่างกาย คือ โรคทางจิตประสาท โรคทางด้านกายภาพ อาจถึงสูญเสียที่สุดจนถึงแก่ชีวิตซึ่งเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอในเรือนจำไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกเหมือนสังคมภายนอก ปัจจัยพื้นฐานของชีวิตไม่พอเพียง และต้องอยู่กับกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ อย่างเข้มงวด จึงสมควรที่จะส่งเสริมให้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสม เพราะผู้ต้องขังเหล่านั้นเมื่อพ้นโทษไปจะต้องกลับไปใช้ชีวิตในอยู่ร่วมกับสังคมภายนอกอีกครั้ง

เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ในฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งของกรมราชทัณฑ์ที่ต้องรับผิดชอบควบคุมผู้ต้องขังที่กระทำความผิดและได้ส่งตัวเข้ามาสู่เรือนจำตามกฎหมาย มีอำนาจในการควบคุมผู้ต้องขังที่มีอัตราโทษไม่เกิน 20 ปี โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบคือควบคุมผู้ต้องขัง ซึ่งถูกฝากขังตามหมายศาล ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลที่เรือนจำตั้งอยู่ และนักโทษเด็ดขาดที่มีกำหนดโทษซึ่งอยู่ในอำนาจการควบคุมของเรือนจำ โดยมีการดำเนินการทางทัณฑปฏิบัติแก่ผู้ต้องขังจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ อบรม พัฒนา ปรับปรุง แก้ไขพฤติกรรม และฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง การดำเนินการเกี่ยวกับการทำงานและการใช้แรงงานผู้ต้องขัง การจัดสวัสดิการให้การสงเคราะห์แก่ผู้ต้องขัง การพัฒนาสุขอนามัยแก่ผู้ต้องขัง การเดินทางเกี่ยวกับสุขภาพ รวมถึงการปฏิบัติงานแบบให้ร่วมมือหรือการสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย (เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม, 2556, น. 5) ปัจจุบันเรือนจำจังหวัดมหาสารคามได้ประสบปัญหาเช่นเดียวกับเรือนจำอื่น ๆ ในประเทศไทย คือผู้ต้องขังมีจำนวนมากเกินอัตราความจุมาตรฐานของเรือนจำ โดยเรือนจำจังหวัดมหาสารคามมีอัตราความจุมาตรฐานที่ 1,050 คน แต่ในปัจจุบัน เรือนจำมีผู้ต้องขังทั้งสิ้น 2,149 คน (ฝ่ายควบคุมและรักษาการณ์เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม, 2562, น. 108) อันเป็นเหตุให้การควบคุมและการจัดการในเรื่องปัจจัยพื้นฐานให้แก่ผู้ต้องขังไม่ทั่วถึง ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังโดยตรง

จากสภาพความความยากลำบากในการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ทำให้ผู้ต้องขังมีคุณภาพชีวิตที่ไม่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานสากล เพราะต้องอยู่สภาพแออัด ปัจจัยพื้นฐานต่อการดำเนินชีวิตไม่พอเพียงตามสิทธิ์ที่สมควรจะได้รับ ประกอบกับกระแสเรื่องสิทธิมนุษยชน ซึ่งกฎหมายต่าง ๆ ได้เริ่มเปลี่ยนแปลงไปในทางทำให้เกิดสิทธิ เสรีภาพ ทรานสปาร์เรนซี ดังเช่น ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมีหลักว่าให้รัฐจัดการสงเคราะห์ และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้อยู่ในภาวะยากลำบากให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้ โดยภาระหน้าที่ของรัฐที่สำคัญประการหนึ่งคือ การทำนุบำรุงให้ประชาชนมีความสุขสมบูรณ์ (จิตรา เพียรล้ำเลิศ, 2559, น. 5) โดยที่มนุษย์ไม่ว่า

จะอยู่ที่ไหนสังคมใดจะต้องมีการพัฒนาสู่เป้าหมายอันสำคัญ ได้แก่ ความสงบสุขของประชาชนทุกคน ทุกกลุ่มจำเป็นต้องอาศัยเกื้อกูลกันไม่มีใครอยู่ได้อย่างโดดเดี่ยว ดังนั้นการมองไปที่รากเหง้าของปัญหา เพื่อก่อให้เกิดปัญญาเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาก็จำเป็นต้องมองอย่างรอบด้าน โดยมนุษย์ทุกคนมีความต้องการหลายอย่างแต่ความต้องการอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค รวมทั้งสิ่งอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ให้ได้จึงเป็นสิ่งสำคัญต่อมนุษย์ (ณัฐพันธ์ เจริญนันทน์, 2545, น. 33) ด้วยความสำคัญของปัญหาที่ผ่านมาหน่วยงานเรือนจำจังหวัดมหาสารคามมีความต้องการแก้ไขปัญหานี้เนื่องจากผู้ต้องขังมีความเดือดร้อน บางครั้งก็ได้รับรายงานจากจดหมายร้องทุกข์จากผู้รับคำร้องทุกข์ซึ่งจัดให้ผู้ต้องขังได้แสดงความเห็น หรือความต้องการที่จะให้เรือนจำแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าวจึงได้สนใจในการศึกษาปัจจัยต่อการดำรงชีวิตของผู้ต้องขังมาเป็นตัวแปรอิสระ ตามแนวคิดขององค์การสหประชาชาติ ได้แก่ ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย ปัจจัยด้านสุขอนามัย ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ปัจจัยด้านอาหาร ปัจจัยด้านการให้บริการทางการแพทย์ ปัจจัยด้านการติดต่อกับโลกภายนอก ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา และปัจจัยด้านการออกกำลังกายและกีฬา โดยได้นำตัวแปรอิสระ ดังกล่าวมาศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ คือ คุณภาพชีวิตรายด้าน ตามแนวคิดขององค์การอนามัยโลก ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม เพราะคุณภาพชีวิตหลายด้านดังกล่าวผู้ต้องขังทุกคนจำเป็นต้องมีเพราะทุก ๆ คนมีคุณค่าความเป็นมนุษย์เท่ากันโดยทางธรรมชาติและกฎหมายสากลได้ให้การรับรองไว้แล้วเพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ต่อไป มิใช่ให้หน่วยงานเรือนจำจังหวัดมหาสารคามมากักขังผู้ต้องขังแบบทรมานไร้มนุษยธรรม โดยมีได้รับการควบคุม ดูแล และพัฒนา โดยผู้ต้องขังทั้งหลายเมื่อได้รับการปล่อยตัวแล้วก็ต้องกลับคืนสู่สังคม ฉะนั้นเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จึงจำเป็นต้องให้การดูแลเอาใจใส่ รวมทั้งพัฒนาผู้ต้องขังให้เป็นบุคคลที่ดี มีคุณภาพ สอดคล้องกับที่สังคมต้องการและส่งพวกเขากลับคืนสู่สังคม ต่อไป

ผู้วิจัย ในฐานะนักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ได้มีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งห้วงเวลาที่ผ่านมาผู้ต้องขังนั้นถูกมองในแง่ลบ ไร้ความเหลียวแลจากสังคมภายนอก เพื่อต้องการทราบข้อมูลอันมีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังให้อยู่ในระดับมาตรฐาน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยช่วยส่งเสริมการบริหารทรัพยากรที่สำคัญ คือ “มนุษย์” ให้เกิดประโยชน์สูงสุดร่วมกัน คือ ได้ประโยชน์ทั้งบุคคลและองค์กร ซึ่งหมายถึง มนุษย์ได้รับการพัฒนาและประสบความสำเร็จไปพร้อมกับองค์กร (จารุพันธ์ อธิธาวัชกุล, 2553, น. 21) การวิจัยจะมีส่วนช่วยการบริหารจัดการปัจจัยได้อย่างเพียงพอและตรงกับความต้องการพื้นฐานของผู้ต้องขัง เพื่อลดการเกิดปัญหาต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังมาเป็นข้อเสนอแนะให้กับเรือนจำจังหวัดมหาสารคามได้ใช้ประโยชน์ในการบริหารงาน

ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้องค์กรพัฒนาเจริญก้าวหน้า สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม
- 1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม
- 1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

1.3 สมมติฐานการวิจัย

- 1.3.1 ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับน้อย
- 1.3.2 ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย ปัจจัยด้านสุขอนามัย ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ปัจจัยด้านอาหาร ปัจจัยด้านการให้บริการทางการแพทย์ ปัจจัยด้านการติดต่อกับโลกภายนอก ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา และปัจจัยด้านการออกกำลังกายและกีฬา ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ไว้ดังนี้

1.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำนวนประชากร 2,149 คน (เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม, 2562, น. 108)

1.4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นข้อมูลในการคำนวณ เพื่อเป็นตัวแทนของประชากร โดยวิธีการคำนวณทางสถิติตามวิธีของ (Yamane, 1973, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 57) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 คน แบ่งเป็นผู้ต้องขังชาย จำนวน 298 คน และผู้ต้องขังหญิง จำนวน 40 คน

1.4.2 ระยะเวลาในการดำเนินการ

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในเดือนพฤษภาคม 2562

1.4.3 ตัวแปรที่ศึกษา

1.4.3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 1) ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย
- 2) ปัจจัยด้านสุขอนามัย
- 3) ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม
- 4) ปัจจัยด้านอาหาร
- 5) ปัจจัยด้านการให้บริการทางการแพทย์
- 6) ปัจจัยด้านการติดต่อกับโลกภายนอก
- 7) ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา
- 8) ปัจจัยด้านการออกกำลังกายและกีฬา

1.4.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

- 1) ด้านร่างกาย
- 2) ด้านจิตใจ
- 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม
- 4) ด้านสิ่งแวดล้อม

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

“คุณภาพชีวิต” หมายถึง ลักษณะที่ดีของชีวิตความเป็นอยู่ทั้งกาย ใจ มีองค์ประกอบต่อการดำรงชีวิตที่ดี ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังผู้ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ที่มีชีวิตที่ดีทั้งสภาพกาย สภาพใจ สภาพสังคม รวมทั้งสภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ปราศจากปัญหา การทำคุณค่าของชีวิตให้เกิดขึ้น มีความรู้ความสามารถดำเนินชีวิตสู่เป้าหมายในอนาคตได้อย่างเป็นปกติสุข โดยแบ่งคุณภาพชีวิตออกได้เป็น 4 ประการ ได้แก่

1. ด้านร่างกาย หมายถึง การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง การปราศจากอาการเจ็บป่วยทางร่างกาย การรับรู้ได้ถึงความเต็มไปด้วยพลังกำลังในการดำเนินชีวิต การมีความสามารถในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่น และการที่ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาทางการใช้ยา หรือการรักษาทางร่างกายอยู่เสมอ

2. ด้านจิตใจ หมายถึง การมีมุมมองในความรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นทางบวกอยู่เสมอ การมีความภูมิใจโดยมีการเชื่อมั่นในตนเอง การมีความสามารถในการคิดตัดสินใจที่ถูกต้อง การมีสมาธิในการกระทำสิ่งต่าง ๆ การมีความสามารถในการจดจำโดยมีความจำที่ดี การมีความสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้ และการรับรู้การเข้าถึงความเชื่อของมนุษย์ทางด้านจิตวิญญาณ ศาสนา

3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม หมายถึง การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมอย่างเป็นไปได้อย่างดี การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นในสังคมอยู่เสมอ การได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นในสังคมที่อาศัยอยู่ การรับรู้ได้ในเรื่องของอารมณ์ทางด้านความต้องการทางเพศ การสามารถใช้ชีวิตอยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่ได้ และการเห็นความสำคัญของสังคมมนุษย์ที่จะต้องมีการอยู่ร่วมกัน

4. ด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การยังรับรู้ได้ถึงอิสรภาพที่ยังพึงมีพึงได้ตามอัธยาศัยของผู้ต้องขัง การที่เรือนจำมีความมั่นคงปลอดภัย การรับรู้ได้ถึงการใช้ชีวิตในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี การที่เรือนจำปราศจากมลพิษต่าง ๆ การที่เรือนจำมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินชีวิต การที่เรือนจำมีสถานที่บริการทางด้านสุขภาพต่อผู้ต้องขัง และการที่เรือนจำมีสถานที่ดำเนินการทางการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ

“ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต” หมายถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยปัจจัย 8 ด้าน ได้แก่

1. ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย หมายถึง การที่เรือนจำจัดพื้นที่สำหรับการหลับนอนอย่างเหมาะสม ไม่มีความแออัด มีระบบการรักษาความปลอดภัยที่ดี มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอย่างพอเพียง มีสถานที่พอเพียงต่อการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมอื่น ๆ มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการอยู่อาศัย

2. ปัจจัยด้านสุขอนามัย หมายถึง การที่เรือนจำมีห้องส้วมที่สะอาดถูกสุขลักษณะ มีความสะอาดปราศจากขยะ หรือสิ่งปฏิกูล มีการรณรงค์ให้ความรู้เรื่องสุขอนามัยอยู่เสมอ มีการกวาดล้างเรื่องความสะอาดของร่างกายอยู่เสมอ มีการจัดการเรื่องการทำมาหากินที่เหมาะสม

3. ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม หมายถึง เสื้อผ้าที่ทางเรือนจำจัดให้แก่ผู้ต้องขังมีความเหมาะสมกับสภาพอากาศ เสื้อผ้าที่จัดให้ไม่มีลักษณะลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เสื้อผ้าที่จัดให้เป็นเสื้อผ้าที่สะอาด เสื้อผ้าที่จัดให้นั้นอยู่ในลักษณะที่ดีไม่ชำรุดบกร่อง เสื้อผ้าที่ทางเรือนจำ จัดให้มีจำนวนที่พอเพียง ผ้าห่มที่ทางเรือนจำจัดให้มีจำนวนที่พอเพียง เครื่องหลับนอนที่ทางเรือนจำกำหนดไว้ให้มีความเหมาะสม

4. ปัจจัยด้านอาหาร หมายถึง อาหารที่เรือนจำจัดให้มีความสะอาด มีความพอเพียง มีคุณค่าทางอาหารครบถ้วน มีความหลากหลายซึ่งไม่มีลักษณะที่ซ้ำกัน มีการจัดบริการ น้ำดื่มที่ดี

5. ปัจจัยด้านการให้บริการทางการแพทย์ หมายถึง การที่ทางเรือนจำมีการให้บริการทางการแพทย์แก่ต้องขังอย่างมีคุณภาพ มีการให้ความรู้เรื่องการปฐมพยาบาลเบื้องต้นอยู่เสมอ มีการให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาทางสุขภาพจิต มีการป้องกันโรคแก่ผู้ต้องขัง มีความพอเพียงทางด้านยาและเวชภัณฑ์ สถานพยาบาลมีความพอเพียงทางด้านกำลังพลคอยให้บริการ

6. ปัจจัยด้านการติดต่อกับโลกภายนอก หมายถึง การที่ผู้ต้องขังได้รับการติดต่อสื่อสารกับครอบครัวได้รับการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ได้รับการติดต่อกับบุคคลภายนอก โดยการเยี่ยมญาติ ได้รับการติดต่อกับบุคคลภายนอกโดยการโทรศัพท์ทางไกลได้รับการติดต่อกับบุคคลภายนอกโดยทางจดหมายได้รับข้อมูลข่าวสารที่สำคัญทางสื่อสิ่งพิมพ์ ได้รับข้อมูลข่าวสารที่สำคัญทางสื่ออื่น ๆ ได้รับการติดต่อกับโลกภายนอกภายใต้การควบคุมที่เหมาะสม

7. ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา หมายถึง การที่เรือนจำไม่เลือกปฏิบัติเฉพาะศาสนาใดศาสนาหนึ่ง เรือนจำให้ความเคารพต่อความเชื่อทางศาสนาของผู้ต้องขังนับถือทางเรือนจำอนุญาตให้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่นับถือได้ การให้การสนับสนุนหนังสือคู่มือทางศาสนาที่นับถือให้การสนับสนุนการอบรมจากผู้นำศาสนาภายนอก

8. ปัจจัยด้านการออกกำลังกายและกีฬา หมายถึง การที่ผู้ต้องขังได้รับการออกกำลังกายอย่างเพียงพอ เรือนจำมีสถานที่ออกกำลังกายแก่ผู้ต้องขัง มีอุปกรณ์ออกกำลังกายแก่ผู้ต้องขัง มีการสนับสนุนการฝึกฝนกีฬา หรือนันทนาการ การที่เรือนจำได้จัดกิจกรรมคลายเครียดทั้งร่างกายละจิตใจแก่ผู้ต้องขัง

“ผู้ต้องขัง” หมายถึง นักโทษเด็ดขาด คนต้องขัง และคนฝากขังในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ต้องขังที่ถูกคุมตัวในเรือนจำจังหวัดมหาสารคามในเดือน พฤษภาคม 2562

“เรือนจำ” หมายถึง ที่ซึ่งใช้ควบคุมกักขังกับสถานที่ใช้ต่อเนื่องกัน สถานที่ซึ่งใช้ควบคุมดูแลและคุมขัง ตลอดจนจำกัดอิสรภาพของผู้ต้องขังโดยเจ้าพนักงานเรือนจำ ภายในระยะเวลาที่กำหนด รวมทั้งสิ่งสัมพันธกับที่ซึ่งใช้ควบคุมกักขัง และเป็นสิ่งที่ถาวรติดตราตรึงแนบแน่นอยู่กับที่ เช่น อาคารสถานที่ที่ทำการของเรือนจำ, ป้อมยาม, กำแพง, เรือนนอน, ประตู และ โรงงานฝึกวิชาชีพในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ จะทำให้ได้ข้อสนเทศในองค์ประกอบปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ที่จะสามารถไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ให้อยู่ในระดับมาตรฐาน รวมทั้งเป็นแนวทางการบริหารงาน และปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต่อไป

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย แนวคิด และผลงานวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต
2. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต
3. ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องขังอันเนื่องมาจากคุณภาพชีวิต
4. ความรู้เกี่ยวกับผู้ต้องขัง
5. บริบทของเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต

2.1.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์คุณภาพชีวิต

2.1.1.1 แนวคิดความต้องการในลำดับที่สูงกว่า (Higher - Order Needs)

เป็นความต้องการตอบสนองภายใน หรือจิตใจ ประกอบด้วย ความต้องการทางสังคม ความต้องการเกียรติยศและความต้องการให้ความคิด ความฝันของตนเป็นจริง การวิจัยทางด้านคุณภาพชีวิตมีความกว้างขวางมากในช่วงแรก นักวิจัยส่วนใหญ่ได้ใช้ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow เป็นพื้นฐานในการวิจัย สังเกตได้จากงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ดำเนินการในช่วงปี พ.ศ. 2513 - 2522 เช่น งานวิจัยของ (Harland, 1972) ในปี พ.ศ. 2515 ที่ให้นิยามคุณภาพชีวิตว่าเป็นความต้องการในด้านอาหาร การได้รับการบริการฐานะ ความอยากมีอยากได้ ซึ่งเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ (Lui, 1975) ในปี พ.ศ. 2517 ที่แบ่งคุณภาพชีวิตออกเป็นในด้านกายภาพและในด้านจิตใจ Lui อธิบายว่า ปัจจัยป้อนเข้า (Input) ทางด้านกายภาพ ได้แก่ อาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ การบริการที่ดี สิ่งของเครื่องใช้ที่มีคุณภาพและความร่ำรวยส่วนปัจจัยป้อนเข้า (Input) ทางด้านจิตใจที่วัดไม่ได้จะเป็นเรื่องของจิตวิญญาณที่เกี่ยวข้องกับความรักความนับถือและความเป็นตัวตน

McCall (1975) ได้ขยายประเด็นลำดับขั้นความต้องการของ Maslow ออกไปในเรื่องของประสบการณ์ชีวิต McCall เสนอเกณฑ์การวัดคุณภาพชีวิตเป็นมิติต่าง ๆ ตามประสบการณ์ชีวิตของคนทั้งในแง่ความพึงพอใจและไม่พึงพอใจรวมถึงความชอบและความเจ็บปวด ความสุขและความทุกข์ นิยามอื่น ๆ เขายังได้ชี้ให้เห็นว่า รากฐานของคุณภาพชีวิต คือ ความผาสุกที่เกี่ยวกับสุขภาพ และความสุข และ (Scitovsky, 1976) ยังได้ศึกษาทฤษฎีคุณภาพชีวิตที่พัฒนาต่อจาก Maslow โดยให้ความสำคัญในมิติทางวัฒนธรรมและชี้ให้เห็นว่าลำดับขั้นความต้องการของ Maslow ได้เป็นจุดเริ่มต้นของการวิเคราะห์เพื่อค้นหาประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตส่วนในแง่สุขภาพจิตนั้นมีความชัดเจนในการทำวิจัยอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสุขส่วนบุคคล ซึ่ง กูริน และคณะได้ศึกษาคุณภาพชีวิตในแง่สุขภาพจิตและความบกพร่องทางจิตขึ้นเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2503 ผลการศึกษา ออกมาในแง่ของที่มาของความสุขและความทุกข์ รวมถึงสิ่งที่ส่งผลต่อความกังวลและการประมาณการความสุขในอนาคต งานวิจัยชิ้นนี้ได้ศึกษาในเชิงวิทยาการระบาดสุขภาพจิต (Lehman, 1983, Anstee, 1985, Oliver, 1991 and Carling, 1993)

Campbell, et al. (1976) ได้กล่าวว่า นอกจากความสุขและสุขภาพแล้ว ก็ยังมีมิติอื่น ๆ อีกชีวิตที่ดีสามารถวัดได้จากสิ่งของอุปโภค บริโภค และสันนิษฐานว่าเป้าหมายระดับชาติได้เพิ่มความสนใจไปที่คุณภาพชีวิตมากกว่าการมีทรัพย์สินสมบัติมากมาย แม้ว่าคุณภาพชีวิตมักจะวัดจากสิ่งของอุปโภคบริโภค แต่ในระดับชาติต้องมีการเปลี่ยนมุมมองจากในแง่เศรษฐศาสตร์ไปเป็นมุมมองในแง่จิตวิทยาที่เน้นในด้านความผาสุกเป็นสำคัญ Campbell et al. ยังได้วิเคราะห์และทดลองว่าความต้องการขั้นพื้นฐาน คือ การมีอาหารเพียงพอ การมีที่อยู่อาศัย มีสิ่งของจำเป็นอื่น ๆ และสิ่งที่เป็นนามธรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ งานวิจัยชิ้นนี้ยังได้รวมถึงความพึงพอใจในความงามของธรรมชาติและศิลปะด้วย สำคัญ Campbell et al. ได้ศึกษาถึงคำว่า “สวัสดิการ” โดยได้ให้ความหมายที่ว่า ความสามารถที่บุคคลมีอำนาจเหนือทรัพยากรและการที่รัฐบาลได้จัดตั้งโครงการต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อประโยชน์ของประชาชน (Campbell, et.al, 1976) ในช่วงระยะเวลาแรกการศึกษาที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตได้แสดงให้เห็นว่าความพึงพอใจ และสวัสดิการเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์ (Lee, et al., 1982, Allardt, 1972, Campbell, et al., 1976, Scitovsky, 1976 and Wright, 1972)

Cummins (1998) ได้พยายามที่จะเสนอนิยามล่าสุดของคำว่า คุณภาพชีวิต โดยอธิบายคุณภาพชีวิตจากสิ่งหลากหลายมิติที่แยกกันอยู่มาเป็นมิติในเชิงภาวะวิสัย เช่น ความร่ำรวยทรัพย์สินเงินทอง การมีสุขภาพดี ความสัมพันธ์ส่วนตัว เป็นต้น และมิติในเชิงอัตวิสัย เช่น ความรู้สึก ความพึงพอใจ หรือความสุข เป็นต้น นอกจากนี้ยังอธิบายว่า บรรทัดฐานทางวัฒนธรรมมีผลต่อความผาสุกและบุคคลต่าง ๆ ย่อมประเมินชีวิตของตนเองแตกต่างกันออกไปด้วยเหตุที่คุณภาพชีวิตเป็นประเด็นที่แพร่หลายที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพชีวิตในฐานะที่เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ

ของรัฐบาลและผู้วางนโยบาย แต่นิยามของคุณภาพชีวิตยังไม่ชัดเจนและยากที่จะให้คำจำกัดความ งานวิจัยหลายชิ้นพยายามที่จะพิสูจน์แต่ไม่มีนิยามมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับกันในวงกว้างทั้งยัง ไม่มีความร่วมมือกันระหว่างงานวิจัยในปัจจุบัน

จากแนวความคิดและนิยามดังกล่าวองค์การสหประชาชาติ ได้สรุปว่า คุณภาพชีวิต ได้รับการพิจารณาในแง่ของแนวคิดที่มีหลากหลาย ซึ่งมักจะเป็นแนวคิดของการได้รับการบริการสวัสดิการ ความพึงพอใจ เศรษฐกิจค่านิยม และประสบการณ์ชีวิตของบุคคล งานวิจัยในปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าคุณภาพชีวิตในแง่ของความผาสุกของมนุษย์นั้นเป็นวัตถุประสงค์ของการพัฒนาขณะที่คุณภาพชีวิต ในแง่ของทรัพยากรมนุษย์เป็นเครื่องมือวัดการพัฒนา (United Nations, 1995)

2.1.1.2 แนวคิดความสุข (Happiness)

“ความสุข” มักถูกนำมาใช้ร่วมกับ “คุณภาพชีวิต” ซึ่งสามารถพบได้ในนิยามและทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการศึกษาคุณภาพชีวิตเสมอมา ดังนั้นการวัดคุณภาพชีวิตจึงสามารถสะท้อนการวัดความสุข ของบุคคลในระดับที่น่าเชื่อถือได้ การกล่าวถึงเรื่องสวัสดิการของมนุษย์ความสุขและคุณภาพชีวิตนั้น ไม่ใช่เป็นเรื่องใหม่แต่อย่างใด ความสุขของชีวิตได้มีการกล่าวกันมาตั้งแต่ยุคอริสโตเติล แต่ก็ เป็นความหมายในเชิง “จริยธรรม” ซึ่งเป็นความหมายที่ได้รับอิทธิพลแนวความคิดของทางตะวันตก ในการให้ความหมายในเชิงระบบของ “ความสุข” อริสโตเติล ได้ชี้ให้เห็นถึงแนวทางที่นำไปสู่ความ ผาสุก หรือที่เรียกว่า “Eudemonia” ซึ่งต่อมาได้เปลี่ยนให้ เป็นคำศัพท์สมัยใหม่ คือ “Happiness” (Lyubomirsky, et al., 2005)

ในช่วงปี พ.ศ. 2483 - 2492 รัฐบาลของประเทศทางตะวันตก ได้พัฒนานโยบายในการ เสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยในปี พ.ศ. 2478 ดร.เอส. ปาร์คส์ คัดแมนรัฐมนตรี ผู้มีชื่อเสียง ได้ศึกษาความท้าทายของความสุขและค้นหา “ความสุข” ในมิติต่าง ๆ ของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นมิติทางด้าน สุขภาพการเมือง การทำงาน และค่าจ้าง ความรัก ชีวิตประจำวัน มิตรภาพ จินตนาการ ดนตรี วรรณกรรม สวัสดิการ สังคม ตลอดจนด้านศาสนา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน (Oliver, et al., 1996)

สิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ (2557, น. 25 - 34) ได้กล่าวถึง แนวคิดความสุข ไว้ว่า ความสุขเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนา ความสุขเป็นการประเมินความรู้สึกและประสบการณ์ ของแต่ละคนว่ามีความชื่นชอบชีวิตโดยรวมของตนเองมากแค่ไหน ทั้งนี้ประสบการณ์ด้านอารมณ์ ทางบวก เช่น ความปิติ ความสนใจ และความภาคภูมิใจต้องมีบ่อยครั้ง ขณะที่ประสบการณ์ด้านอารมณ์ ทางลบ เช่น ความเศร้า ความวิตกกังวล และความโกรธ ต้องมีไม่บ่อยครั้ง

Dorji and Schroeven (n.d.) จากประเทศภูฏาน ซึ่งเป็นประเทศที่มีความสุขมาก ที่สุดในโลก ได้อธิบายถึง การใช้แนวคิดของการพัฒนาความสุขมวลรวม (GNH) ว่า “ความสุข” ถูกนำมาใช้ร่วมกับคำว่า “คุณภาพชีวิต” อยู่หลายครั้งและเกี่ยวข้องกับ 2 มิติ คือ 1) โอกาสแห่งชีวิต

และผลลัพธ์แห่งชีวิต (Chances and Outcomes) และ 2) คุณภาพจากภายนอกและภายใน (Outer and Inner Qualities) ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1

มิติที่เกี่ยวข้องกับ “ความสุข” และ “คุณภาพชีวิต”

ความสุข / คุณภาพชีวิต	คุณภาพจากภายนอก	คุณภาพจากภายใน
โอกาสแห่งชีวิต	สภาพแวดล้อมรอบตัว (Livability of Environment)	ความสามารถดำรงชีวิตของมนุษย์ (Life - Ability of the Person)
ผลลัพธ์แห่งชีวิต	อรรถประโยชน์แห่งชีวิต (Utility of Life)	การมีชีวิตที่เบิกบาน (Enjoyment of Life)

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก มิติที่เกี่ยวข้องกับ “ความสุข” และ “คุณภาพชีวิต” โดย ศิริรัตน์ กิตติสุขสถิต และคณะ, 2557, นนทบุรี : อักษรวิญญู ครีเอทีฟ จำกัด.

จากตารางอธิบายความสัมพันธ์ของ “ความสุข” และ “คุณภาพชีวิต” ได้ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมรอบตัว (Livability of Environment) มีความหมาย คือ การพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องกับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในเชิงสังคมวิทยาสถานภาพการพักอาศัยนั้น มีความสัมพันธ์กับคุณภาพสังคมอย่างเลี่ยงไม่ได้ โดยสังคมที่ดี (Good Society) จะให้ความสำคัญที่สวัสดิการและความเท่าเทียมทางสังคม ขณะที่แนวคิดปัจจุบันได้ให้ความสำคัญที่เครือข่ายใกล้ชิด การมีวัฒนธรรมที่เข้มแข็งและการมีอาสาสมัครช่วยเหลือในสังคม

2. ความสามารถดำรงชีวิตของมนุษย์ (Life - Ability of the Person) เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจัดการปัญหาของแต่ละบุคคลซึ่งการมีชีวิตที่ดี (Good Life) ในความหมายของศาสตร์ต่าง ๆ ได้มีการให้นิยามศัพท์ต่าง ๆ กัน เช่น วงการแพทย์ และนักจิตวิทยาได้ใช้คำว่าคุณภาพชีวิตและความอยู่ดีมีสุข

3. อรรถประโยชน์แห่งชีวิต (Utility of Life) คือ การมีคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องมีหลายปัจจัยประกอบกัน

4. การมีชีวิตที่เบิกบาน (Enjoyment of Life) พิจารณาจากปัจจัยที่ไม่สามารถจับต้องได้ เช่น การอยู่ดีมีสุข ความพึงพอใจในชีวิต และความสุข เป็นต้น

สรุป ความสุข โดยทั่วไป หมายถึง ประสบการณ์ และความรู้สึกที่บุคคลสามารถบริหารจัดการได้อย่างสม่ำเสมอตามความปรารถนาในภาพรวมจนเกิดได้จริงและทำให้บุคคลนั้น เกิดความยินดี และอิ่มเอมใจ โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน รวมถึงคุณภาพความสุข อันสามารถประเมินได้จาก

ตัวชี้วัดทางสังคมระดับบุคคล ซึ่งเป็นการวัดจากระดับของความพึงพอใจความหวังและความสุขของสภาพความเป็นอยู่นั้น ๆ

2.1.1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

บุญยง ชื่นสุวิมล (2551) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาทรัพยากร

1. บุคลิกลักษณะประจำตัวของบุคคล (Traits) เป็นสิ่งที่อธิบายถึง บุคคลนั้น เช่น คนที่น่าเชื่อถือ และไว้วางใจได้ หรือมีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น

2. แรงจูงใจ / เจตคติ (Motives / Attitude) เป็นแรงจูงใจ หรือแรงขับภายใน ซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย หรือมุ่งสู่ความสำเร็จ เป็นต้น มนุษย์ คือ การทำให้มนุษย์เจริญ มีศักยภาพมากขึ้นกลายเป็นทรัพยากรที่มีค่าในสังคมและในประเทศในการพัฒนาองค์กร จะมีความหมาย คือ การให้ความก้าวหน้าทางความรู้ ความสามารถ ทักษะ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะปรับปรุงผลงานภายในองค์กร สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับบุคคลเท่าเทียมกัน ผูกมัดโยงยึดหลักปรัชญาในการพัฒนาคนในองค์กรสู่ความเป็นมืออาชีพ

ปรีชา เจริญ (2551, น. 4) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) ในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง การพัฒนาขีดความสามารถของกำลังคนของประเทศในความหมายอย่างแคบ หมายถึง การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในองค์กร ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในความหมายที่แคบลงไปอีกนั้น หมายถึง การพัฒนาปัจเจกชนให้ดีขึ้น มีคุณค่าขึ้น

วุทธิศักดิ์ โภณกุล (2553) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ กระบวนการเรียนรู้ที่มีลักษณะต่อเนื่องกัน ไปตลอดชีวิตของคนในองค์กร ซึ่งภายในและภายนอก และคำนึงถึงความสามารถในการนำความรู้ที่ได้รับ ไปปฏิบัติจากที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผลงานโดยรวมประสบความสำเร็จ ซึ่งหมายถึง การฝึกอบรมรวมถึงการพัฒนาอาชีพ และการประเมินประสิทธิภาพงาน

สรุปได้ว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง กระบวนการดำเนินการที่ส่งเสริมให้บุคคลเพิ่มความรู้และทักษะ มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสิ่งที่รับผิดชอบ ซึ่งเป็นการเพิ่มศักยภาพบุคคลให้มีความรู้ ทักษะ มีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสิ่งที่รับผิดชอบให้สามารถปฏิบัติสิ่งเหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.1.4 แนวคิดพัฒนาสมรรถนะของบุคคล

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะ (McClelland, 1999) เริ่มจากการนำเสนอบทความทางวิชาการของ McClelland นักจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เมื่อ ปี ค.ศ. 1960 ซึ่งกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่ดีของบุคคล (Excellent Performer) คือ ระดับทักษะความรู้ ความสามารถ โดยกล่าวว่าการวัด IQ และการทดสอบบุคลิกภาพยังไม่เหมาะสมในการทำนายความสามารถหรือสมรรถนะของบุคคลได้ เพราะไม่ได้สะท้อนความสามารถที่แท้จริงออกมาได้ ในปี ค.ศ. 1970 US State Department ได้ติดต่อบริษัท Mc Ber ซึ่ง McClelland เป็นผู้บริหารเพื่อให้หาเครื่องมือชนิดใหม่ที่สามารถทำนายผลคุณลักษณะที่ดีของบุคคล ซึ่งเขาใช้ศาสตร์ทำนายได้อย่างแม่นยำแทนแบบทดสอบเก่า และได้เผยแพร่แนวคิดและสร้างแบบประเมินแบบใหม่ที่เรียกว่า Behavioral Event Interview (BEI) เป็นเครื่องมือประเมินที่ค้นหาคุณลักษณะที่ดีของบุคคล ซึ่ง McClelland เรียกว่า สมรรถนะ (Competency) เป็นความสามารถในงาน หรือเป็นคุณลักษณะที่อยู่ภายในบุคคลที่นำไปสู่การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพ ปี ค.ศ. 1994 Hamel and Prahalad ได้นำเสนอแนวคิดที่สำคัญ คือ Core Competencies เป็นความสามารถหลัก ซึ่งจะต้องมีเนื้อหาสาระหลัก เช่น พื้นฐานความรู้ ทักษะ และความสามารถ ในสิ่งนั้น ได้มีประสิทธิภาพสูงสุดตรงตามความต้องการขององค์กร

แนวคิดเรื่องสมรรถนะของ McClelland ที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสมรรถนะหรือความสามารถของบุคคลส่งผลดีต่อคุณลักษณะที่ดีของบุคคล มากกว่า IQ ทำให้ได้รับความสนใจจากนักวิชาการทั่วไปอย่างมากและมีการพัฒนาการขึ้นเป็นลำดับ ต่อมาได้นำแนวความคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ในงานบริหารงานบุคคล โดยกำหนดว่าในแต่ละตำแหน่งงานจะต้องมีพื้นฐานทักษะ ความรู้ และความสามารถ หรือพฤติกรรมนิสัยใดบ้าง และอยู่ในระดับใดจึงจะทำให้บุคลากรนั้นมีคุณลักษณะที่ดี ส่งผลต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพสูง และได้ผลการปฏิบัติงานตรงตามวัตถุประสงค์ สามารถสร้างความสำเร็จอย่างเห็นผลได้ชัดเจน เป็นที่นิยมนำมาใช้ปรับปรุงการจัดการคุณภาพบุคคล ดังนี้

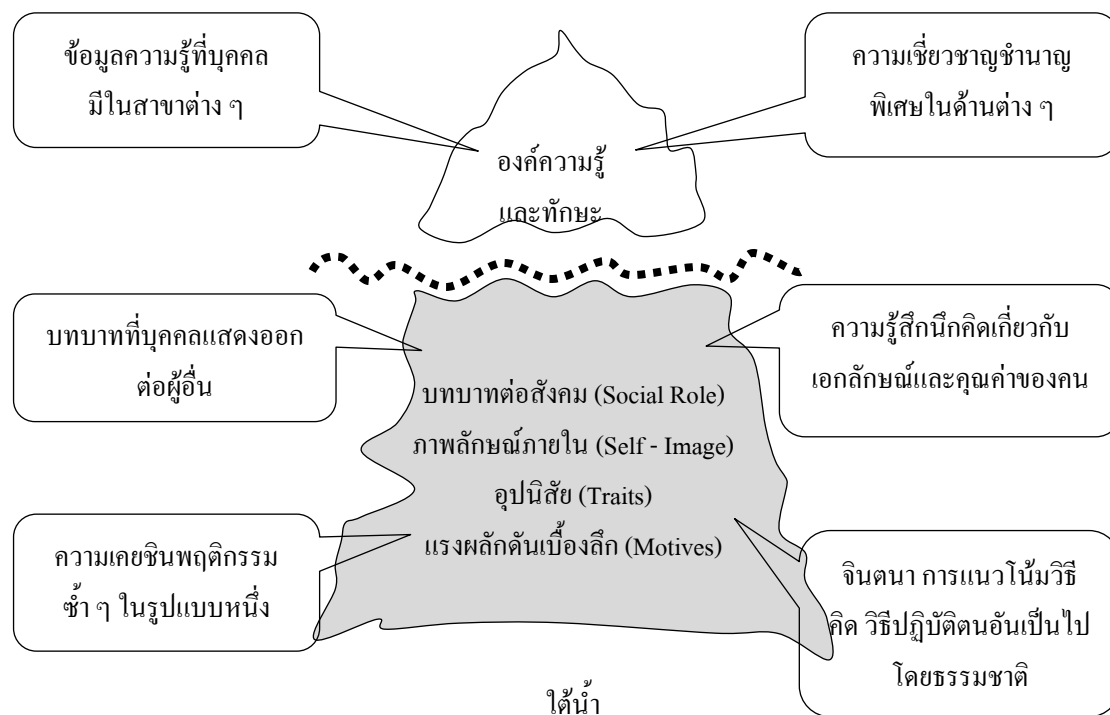
1) องค์ประกอบของสมรรถนะ

1.1) หลักตามแนวคิดของ McClelland มี 5 ส่วน คือ

1.1.1) ความรู้ (Knowledge) คือ ความรู้เฉพาะในเรื่องที่ต้องรับรู้ เป็นความรู้ที่เป็นสาระสำคัญ เช่น ความรู้เรื่องสุขภาพ เป็นต้น

1.1.2) ทักษะ (Skill) คือ สิ่งที่ต้องการให้ทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะทางการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น ทักษะที่เกิดได้นั้นมาจากพื้นฐานทางความรู้และสามารถปฏิบัติได้อย่างชำนาญ

1.1.3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง (Self - Concept) คือ เจตคติ ค่านิยมและความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตน หรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น เช่น ความมั่นใจ ในตนเอง เป็นต้น

ภาพที่ 2.1 ตัวอย่างการวางภาพประกอบการทำบทนิพนธ์. ปรับปรุงจาก โมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model) (น. 2413), โดย ทศนวรรณ แก้วศรีหน่อ, 2555, สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมในการทำกิจกรรมอย่างใดขึ้นอยู่กับคุณลักษณะที่บุคคลมีอยู่ ซึ่งอธิบายในตัวแบบภูเขาน้ำแข็ง ดังภาพที่ 2.1 คือ ทั้งความรู้ทักษะ / ความสารถ (ส่วนที่อยู่เหนือน้ำ) และคุณลักษณะอื่น ๆ (ส่วนที่อยู่ใต้น้ำ) ของบุคคลนั้น ๆ

1. ส่วนที่อยู่เหนือน้ำสามารถสังเกตเห็นได้ง่าย คือ
 - 1.1 ทักษะ (Skills) หมายถึง สิ่งที่บุคคลรู้และสามารถทำได้อย่างดี
 - 1.2 ความรู้ (Knowledge) หมายถึง สิ่งที่บุคคลรู้และเข้าใจในหลักการเฉพาะด้าน
2. ส่วนที่อยู่ใต้น้ำสังเกตเห็นได้ยาก คือ
3. บทบาททางสังคม (Social Image) หมายถึง สิ่งที่บุคคลต้องการสื่อให้บุคคลอื่นในสังคมเห็นว่าตัวเขามีบทบาทต่อสังคม
4. ภาพพจน์ที่รับรู้ตัวเอง (Self Image) หมายถึง ภาพพจน์ที่บุคคลมองตัวเองว่าเป็นอย่างไร

5. อุปนิสัย (Traits) หมายถึง ลักษณะนิสัยใจคอของบุคคลเป็นพฤติกรรมถาวร

6. แรงกระตุ้น (Motive) หมายถึง พลังขับเคลื่อนที่เกิดจากภายในจิตใจของบุคคล ที่จะส่งผลกระทบต่อกรกระทำ

2) ประโยชน์ของสมรรถนะ

การนำแนวคิดสมรรถนะไปใช้ในองค์กรมีจุดประสงค์หลัก เพื่อพัฒนาความสามารถของบุคคลให้สามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่องค์กร ดังนั้นการพัฒนาสมรรถนะของบุคคลจึงมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของบุคคล และองค์กร ดังนี้ (ทัศนวรรณ แก้วศรีหน่อ, 2555)

2.1) ช่วยให้การคัดสรรบุคคลที่มีลักษณะดี ทั้งความรู้ ทักษะ และความสามารถ ตลอดจนพฤติกรรมที่เหมาะสมกับงาน เพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จตามความต้องการขององค์กรอย่างแท้จริง

2.2) ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทราบถึงระดับความสามารถของตัวเองว่าอยู่ในระดับใดและจะต้องพัฒนาในเรื่องใดช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น

2.3) ใช้ประโยชน์ในการพัฒนาฝึกอบรมแก่พนักงานในองค์กร

2.4) ช่วยสนับสนุนให้ตัวชี้วัดหลักของผลงานบรรลุเป้าหมาย เพราะสมรรถนะจะเป็นตัวบ่งบอกได้ว่าต้องใช้สมรรถนะตัวใด

2.5) ป้องกันไม่ให้ผลงานเกิดจากโชคชะตาเพียงอย่างเดียว ถ้ามีการวัดสมรรถนะแล้วจะทำให้สามารถตรวจสอบได้ว่า เพราะโชค หรือความสามารถ

2.6) ช่วยให้เกิดการหล่อหลอมไปสู่สมรรถนะขององค์กรที่ดีขึ้น เพราะถ้าทุกคนปรับสมรรถนะของตัวเองให้เข้ากับผลงานที่องค์กรต้องการอยู่ตลอดเวลาแล้วในระยะยาว ก็จะส่งผลให้เกิดเป็นสมรรถนะเฉพาะขององค์กรนั้น ๆ

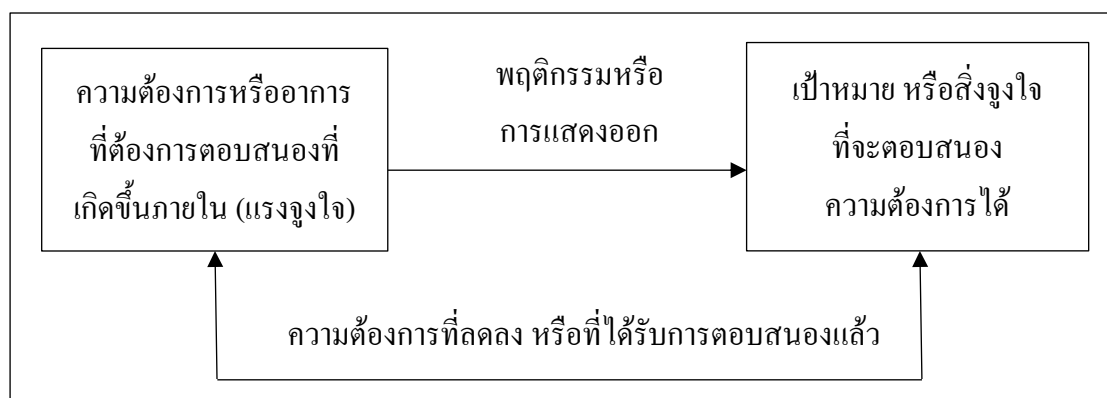
สรุป สมรรถนะที่กล่าวมาทั้งหมดสามารถสังเกตเห็นได้เพียง 2 ส่วนที่อยู่เหนือน้ำเท่านั้น อีก 4 ส่วนที่อยู่ใต้น้ำนั้นค่อนข้างจะเป็นเรื่องยุ่งยากที่จะรับรู้เพราะอาจจะต้องใช้เวลาและแต่ละคนมีความแตกต่างกันอีก ดังนั้นการเรียนรู้เกี่ยวกับสมรรถนะจึงไม่ได้หมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกมาให้เห็นเท่านั้น แต่รวมถึงที่มาของพฤติกรรมนั้นด้วยว่าเกิดจากองค์ประกอบในเรื่องใดแนวคิดสมรรถนะไปใช้ในองค์กรทำให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายและสัมพันธ์กันในทุกระดับขององค์กรสามารถคาดคะเนสมรรถนะของบุคคลที่ต้องการ และที่มีอยู่ในองค์กรได้ถูกต้องการพัฒนาแบบสมรรถนะของบุคคลได้จากศึกษาตามองค์ประกอบของสมรรถนะทั้ง 5 ส่วน

2.1.1.5 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์

Harold (1964, อ้างถึงใน เวชยันต์ ลูกอินทร์, 2545, น. 6) เสนอว่า พฤติกรรมมนุษย์จะเป็นไปโดยมีข้อสมมติฐาน 3 ประการ ที่สัมพันธ์กันอยู่ คือ

1. พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้ ก็โดยที่ต้องมีสาเหตุมาทำให้เกิด (Behavior is Caused)
2. พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้ ก็โดยมีแรงกระตุ้นสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากระตุ้นทำให้เกิด (Behavior is Motivated)
3. พฤติกรรมจะเกิดขึ้นจะเป็นไปโดยมีจุดมุ่งหมายเสมอ (Behavior is Goal Directed)

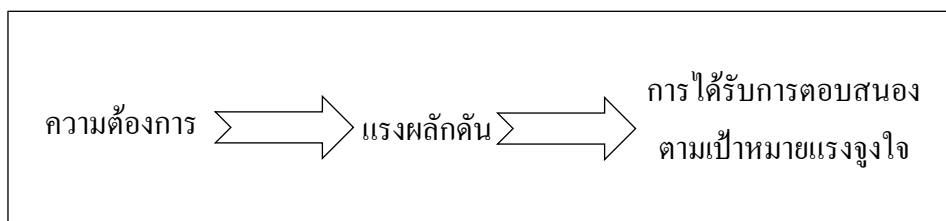
ส่วนประกอบทั้ง 3 ประการนี้ จะสัมพันธ์กันอยู่ เป็นกระบวนการของพฤติกรรมที่จะมีอยู่เหมือนกันสำหรับมนุษย์ทุกคน โดยไม่จำกัดว่าจะเป็นวัยใดหรืออยู่ในวัฒนธรรมใดก็ตาม

ภาพที่ 2.2 กระบวนการของพฤติกรรมมนุษย์

จากภาพประกอบที่ 2.2 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกนั้นจะมีสาเหตุเสมอ และสาเหตุที่ทำให้เกิดการแสดงออกของพฤติกรรม ก็คือ ความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองที่เกิดขึ้นภายในตัวคน (Inner State of Need or Tension) หรือที่เรียกอีกอย่างว่า แรงจูงใจหรือความอยากได้ (Motive) พฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกแต่ละครั้งจึงแสดงออกเมื่อมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมากระตุ้น (Motive) ทำให้เกิด เพื่อให้ความต้องการของมนุษย์ได้รับการตอบสนองและจะกลายเป็นตัวกระตุ้น หรือแรงผลักดันที่จำเป็นสำหรับพฤติกรรมนั้น โดยปกติพฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกมานั้น ต่างก็แสดงออกไป โดยมีจุดมุ่งหมาย หรือหวังในผลตอบแทนอย่างใดอย่างหนึ่ง (Specific Goals or Incentives) ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมรอบตัวเขานั้น คือ ทุกครั้งที่มนุษย์แสดงพฤติกรรมออกไปเขาจะแสดง

หรือกระทำไปเพื่อการใดการหนึ่งที่คาดหมายไว้แล้วสิ่งที่คาดหมายไว้ก็คือสิ่งที่บุคคลดังกล่าวจะได้รับมานั่นเอง

ภาพที่ 2.3 การเกี่ยวพันของปัจจัยสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์

จากภาพประกอบที่ 2.3 แสดงการเกี่ยวพันกันของปัจจัยสาเหตุของพฤติกรรม คือ

1. ความต้องการเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะทำให้อาจต้องหาสิ่งต่าง ๆ เพื่อตอบสนองตามเป้าหมาย

2. แรงจูงใจที่มีจะผลักดันให้เกิดการกระทำซึ่งจะตอบสนองความต้องการที่มีอยู่

3. การได้รับการตอบสนองความต้องการจะทำให้แรงจูงใจลดลงเป้าหมายหรือสิ่งจูงใจเหล่านั้น จะเป็นสิ่งที่มีความหมาย หรือเป็นสิ่งล่อใจแต่มิใช่เป็นสิ่งที่มียุทธพลที่จะเป็นตัวกำหนด หรือควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ได้ ทั้งนี้เพราะเป้าหมายหรือสิ่งจูงใจเหล่านั้นจะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้คนได้รับความพอใจสมประสงค์ตามแรงจูงใจ หรือความอยากได้ (Motives) ที่มีอยู่ในตัวบุคคลดังกล่าว ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เป้าหมาย หรือสิ่งจูงใจซึ่งเป็นที่อยู่ภายนอกจะเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นบุคคลดังกล่าวเห็น โอกาส (Opportunities) ที่เขาจะสามารถตอบสนองความอยากได้หรือตอบสนองแรงจูงใจของเขาแต่สิ่งที่เป็นตัวกำหนด หรือควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ได้อย่างแท้จริงคือ แรงจูงใจ หรือความอยากได้ที่มีอยู่ในตัวเขาตนเอง ดังนั้นแรงจูงใจ หรือความอยากได้นี้จะเป็นตัวชักนำ (Guide) พฤติกรรมของคนตลอดเวลา

สรุปพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ที่แสดงออกทุกพฤติกรรมย่อมมีปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้แสดงพฤติกรรมนั้น ส่วนต้นเหตุที่ทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมออกมา คือ ความต้องการของมนุษย์นั่นเอง โดยมีแรงจูงใจเป็นตัวผลักดันให้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ตามความต้องการของตนเองทั้งแรงจูงใจในทางบวกและทางลบ ซึ่งการแสดงออกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยหลายอย่าง ทั้งปัจจัยเชิงคุณปัจจัยผลักดันและปัจจัยสนับสนุน เช่น พื้นความรู้ ประสบการณ์ และพฤติกรรมระหว่างบุคคล เป็นต้น ดังนั้นการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งย่อมได้รับผลกระทบมาจากปัจจัยที่กล่าวมาข้างต้น

2.1.1.6 แนวคิดปัจจัยคุณภาพชีวิตขององค์การสหประชาชาติ (Quality of Life's Factors)

United Nations (2009) ได้มีแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์จากปัจจัยที่สำคัญ 9 องค์ประกอบ คือ

1. ด้านสุขภาพ โดยสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันซึ่งประกอบด้วย 1) สุขภาพกาย 2) สุขภาพจิต บุคคลควรมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สมส่วน มีสมองที่ดี มีสติปัญญาสูง ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของมนุษย์
2. ด้านการบริโภคอาหาร โดยอาหารเป็น 1 ในปัจจัย 4 ที่สำคัญที่จะทำให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยจะส่งผลถึงสุขภาพ และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ด้านการศึกษา เป็นการพัฒนาด้านองค์ความรู้ ควรมีการศึกษาความตลอดชีวิต ซึ่งจะส่งผลถึงทักษะการดำเนินชีวิตมีผลต่อพฤติกรรม เพื่อให้มีการพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ
4. ด้านอาชีพและสภาพของงานที่ทำทำให้บุคคลเพิ่มคุณค่าต่อชีวิตได้มีอำนาจ มีโอกาสในการสร้างสรรค์งาน สร้างจิตสำนึก ได้รับความผูกพัน มีความมั่นใจในอาชีพ ควรมีการหมุนเวียนงานเพื่อได้ทำสู่งานที่ถูกต้องเหมาะสม ได้รับความก้าวหน้า การให้ค่าตอบแทน และสวัสดิการที่ดีได้ค่าชมเชย ซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพชีวิตในการทำงาน
5. ด้านบ้านเรือนที่อยู่อาศัย เป็น 1 ในปัจจัย 4 ที่สำคัญ เป็นที่ปกป้องภัยอันตรายและสิ่งต่าง ๆ เป็นความมั่นคงต่อชีวิตเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกหรือกลุ่มบุคคลที่ต้องใช้ในการดำเนินชีวิตประกอบกิจกรรมต่าง ๆ จำเป็นต้องมีที่อยู่อาศัยที่ดี ปราศจากอันตราย สารพิษ เชื้อโรค อันส่งผลถึงความเป็นอยู่ของมนุษย์ในที่อยู่อาศัยนั้น ๆ
6. ด้านหลักประกันทางสังคม เมื่อนมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคมจึงต้องมีการปฏิสัมพันธ์กัน มีการปกครอง การบริหารความอยู่รอดเพื่อความก้าวหน้าของมนุษย์สมาชิกของสังคมนั้นย่อมต้องการความ ต้องการความมั่นคงต้องการความคุ้มครอง จึงควรมีหลักหลักประกันทางสังคมเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้มีขึ้น
7. ด้านเครื่องนุ่งห่ม เป็น 1 ในปัจจัย 4 ที่สำคัญ เป็นปัจจัยพื้นฐานขั้นแรก ที่มนุษย์ทุกคนจะต้องมีเพื่อปกป้องร่างกายในภาวะต่าง ๆ ซึ่งองค์การสหประชาชาติยังสำรวจ พบว่า ยังมีมวลมนุษย์ส่วนหนึ่งที่ยังมีปัญหาด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนนี้ ซึ่งจะส่งผลต่อชีวิตโดยตรง
8. ด้านเวลาพักผ่อนและสถานที่พักผ่อนมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิต มีอารมณ์ มีความรู้สึกจะส่งผลต่อร่างกายโดยตรงจำเป็นต้องมีวันหยุด การพักผ่อน มีการสันทนาการ ควรมีการได้รับความสุข จัดด้านอารมณ์ทางลบขจัดความเสื่อมโทรมอ่อนล้า เพื่อเสริมสร้างสุขภาพกาย และจิตให้สมบูรณ์ อีกทั้งสถานที่พักผ่อนนั้นมีความสัมพันธ์กับคุณภาพสังคมอย่างเล็งไม่ได้อีกด้วย

ซึ่งสภาพแวดล้อมรอบตัว (Livability of Environment) มีส่วนเกี่ยวข้องในเชิงสังคมวิทยา จึงควรมีสถานที่พักผ่อนที่ดี ซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพชีวิตที่ดี

9. ด้านสิทธิมนุษยชน เป็นสิทธิที่บุคคลกระทำได้ตามอัธยาศัยไม่เดือดร้อนต่อสังคมมีอิสรภาพในการดำเนินชีวิตโดยโดยไม่ถูกจำกัดอิสรภาพเกินความจำเป็น

2.1.1.7 แนวคิดการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง (Minimum Standard Quality of Prisoners Life)

United Nations (2009, อ้างถึงใน อากาศร งามปลอด, 2558, น. 2 - 5) ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังไว้ โดยแยกได้ดังต่อไปนี้

1. ที่อยู่อาศัย เรือนจำควรมีการแยกผู้ต้องขังให้ผู้ต้องขังนอนคนเดียวในเวลากลางคืน แต่ในกรณีที่มีปัญหาความแออัดทางหน่วยงานราชทัณฑ์ของประเทศนั้น อาจจะไม่ปฏิบัติตามหลักนี้ได้แต่โดยทั่วไปไม่ควรให้ผู้ต้องขังสองคนอยู่ห้องเดียวกันส่วนในเรือนจำที่มีห้องขังรวม ควรจะต้องมีเจ้าหน้าที่ดูแลในเวลากลางคืน และควรจะต้องแยกผู้ต้องขังด้วยความเหมาะสม อาคารสถานที่ที่ใช้คุมขังโดยเฉพาะเรือนนอนจะต้องจัดให้ถูกหลักอนามัยตามสภาพของดินฟ้าอากาศจะต้องมีพื้นที่ที่กว้างที่เหมาะสม ไม่แออัดมีอากาศหายใจเพียงพออากาศถ่ายเทได้ดีมีแสงสว่างและมีความอบอุ่น สถานที่ที่จัดไว้ให้ผู้ต้องขังใช้เป็นที่อยู่ หรือที่ทำงานต้องมีหน้าต่าง เพื่อให้มีแสงสว่างพอที่ผู้ต้องขังจะอ่านหนังสือ หรือทำงานได้ โดยควรออกแบบให้มีอากาศถ่ายเทได้ไม่ว่าจะมีเครื่องระบายอากาศหรือไม่ก็ตามและต้องมีหลอดไฟที่ให้ความสว่างแก่ผู้ต้องขัง โดยที่ไม่เป็นอันตรายต่อสายตาของผู้ต้องขังในการอ่านหนังสือ หรือทำงาน นอกจากนี้ควรมีการจัดสุขภัณฑ์ไว้สำหรับผู้ต้องขังทุกคนอย่างเพียงพอแก่ความต้องการในสภาพสะอาดและถูกสุขลักษณะจัดให้มีอุปกรณ์ในห้องน้ำที่จำเป็นและน้ำสะอาดสำหรับชำระล้างร่างกายของผู้ต้องขังในอุณหภูมิที่เหมาะสมแก่สภาพอากาศ ฤดูกาล และสภาพภูมิประเทศ แต่อย่างน้อยที่สุดควรให้ผู้ต้องขังมีโอกาสอาบน้ำสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ในสภาพอากาศที่เหมาะสม และต้องดูแลรักษาความสะอาดเรือนจำ โดยเฉพาะส่วนที่พักอาศัยของผู้ต้องขังในส่วนของที่นอนผู้ต้องขังทุกคนต้องมีที่นอนที่เป็นสัดส่วนเฉพาะคนมีที่นอนที่สะอาดและควรนำไปทำความสะอาดเป็นประจำให้ด้วย

2. อนามัยส่วนตัว ผู้ต้องขังต้องดูแลในเรื่องความสะอาดของร่างกาย จึงควรจัดหาน้ำและของใช้ในห้องน้ำที่จำเป็น เพื่อสุขภาพและความสะอาดของผู้ต้องขัง นอกจากนี้เรือนจำจะต้องดูแลความสะอาดของผู้ต้องขังในเรื่องของหนวดเครา โดยผู้ต้องขังชายควรได้โกนหนวดเคราอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถพบปะกับผู้ต้องขังอื่นในสภาพที่ไม่น่ารังเกียจ

3. เสื้อผ้าผู้ต้องขังที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้เสื้อผ้าของตนเองทางเรือนจำ จะต้องจัดหาเสื้อผ้าที่เหมาะสมกับสภาพอากาศให้แก่ผู้ต้องขัง โดยคำนึงถึงสุขอนามัยของผู้ต้องขัง และต้องไม่มีลักษณะอันเป็นการเหยียดหยาม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง และต้องจัดเตรียมเสื้อผ้าให้อยู่ในสภาพดีและสะอาด และในกรณีที่ผู้ต้องขังได้รับอนุญาตให้ออกไปข้างนอกเรือนจำ ควรได้รับอนุญาตให้สวมเสื้อผ้าที่จัดหาเอง หรือเสื้อผ้าอื่นที่ไม่เป็นการบ่งชี้สถานะของผู้ต้องขัง ส่วนผู้ต้องขังที่ได้รับอนุญาตให้ใส่เสื้อผ้าที่จัดหาเอง เรือนจำจะต้องตรวจสอบว่ามีสภาพเหมาะสมกับสภาพอากาศและมีความสะอาดหรือไม่

4. อาหารผู้ต้องขัง ทุกคนพึงได้รับอาหารที่มีสารอาหารเพียงพอและตามกำหนดเวลาปกติ โดยจะเป็นอาหารที่เป็นประโยชน์แก่สุขภาพอนามัย มีคุณภาพ มีการจัดเตรียมและเก็บรักษาที่ดี นอกจากนี้เรือนจำต้องจัดเตรียมน้ำดื่มที่เพียงพอแก่ความต้องการของผู้ต้องขังทุกคนอยู่เสมอ

5. การให้บริการทางการแพทย์ เรือนจำทุกแห่งต้องจัดให้มีแพทย์อย่างน้อย 1 คน ที่มีความรู้ทางจิตบำบัด การบริการด้านการแพทย์ในเรือนจำนั้นควรมีการเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับโรงพยาบาลของชุมชนและศูนย์จิตบำบัด ในกรณีที่พบผู้ต้องขังมีปัญหาสุขภาพจิตจะได้มีการประสานงานและบำบัดรักษาได้อย่างเหมาะสม และเรือนจำจะต้องจัดบริการด้านทันตกรรมให้แก่ผู้ต้องขังทุกคนด้วย ผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยโดยโรคที่ต้องการพบแพทย์เฉพาะทางควรได้รับการส่งตัวไปยังสถานรักษาโรคนั้น ในกรณีที่เรือนจำมีสถานพยาบาลอยู่ภายในต้องจัดให้มีอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้และเวชภัณฑ์ให้เพียงพอสำหรับบำบัดผู้ต้องขังที่เจ็บป่วย และมีเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ที่ผ่านการฝึกอบรมมาประจำสถานพยาบาลนั้น เจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์ในเรือนจำจะต้องตรวจสอบสุขภาพผู้ต้องขังทุกคนตั้งแต่แรกรับผู้ต้องขังเข้าสู่เรือนจำและต้องตรวจสอบสุขภาพผู้ต้องขัง หลังจากนั้นอีกตามความจำเป็น เพื่อจะได้รู้ว่าผู้ต้องขังนั้น ๆ มีโรคทางกาย หรือทางจิตอย่างไรหรือไม่ เพื่อจะได้ทำการบำบัดรักษา อีกทั้งเพื่อคัดแยกผู้ต้องขังที่คิดเข้าไปบำบัดรักษา โดยเฉพาะและตรวจดูความพร้อมด้านร่างกายของผู้ต้องขังที่จะให้ทำงานตามคำสั่งของเรือนจำด้วย เจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์ในเรือนจำจะต้องดูแลทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตของผู้ต้องขัง โดยแต่ละวันควรตรวจอาการของผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยหรือแจ้งว่าเจ็บป่วยติดตามดูแลเป็นพิเศษ หากพบว่าผู้ต้องขังรายใดมีความจำเป็นต้องส่งไปรักษาภายนอกเรือนจำให้รายงานต่อผู้บัญชาการเรือนจำ เจ้าหน้าที่ด้านการแพทย์ในเรือนจำจะต้องตรวจตราและเสนอความเห็นต่อผู้บัญชาการเรือนจำเสมอในเรื่องเกี่ยวกับการจัดบริการอาหารสุขอนามัย ความสะอาด และความเหมาะสมของสถานที่นอนและเสื้อผ้าของผู้ต้องขัง และผู้บัญชาการเรือนจำจะต้องพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับข้อเสนอนั้นทันที

6. การติดต่อกับโลกภายนอก ผู้ต้องขังพึงได้รับการอนุญาตให้ติดต่อกับครอบครัวของตนและเพื่อนที่เชื่อถือได้ ทั้งทางจดหมาย และ โดยการเยี่ยมชมของครอบครัวและเพื่อนดังกล่าวตามวันเวลาที่ทางเรือนจำกำหนดภายใต้ความควบคุมที่จำเป็น และผู้ต้องขังที่เป็นต่างด้าวควรได้รับอนุญาตในการติดต่อผู้แทนสถานทูต ผู้ต้องขังควรได้รับข้อมูลข่าวสารที่สำคัญทางหนังสือพิมพ์ นิตยสาร จุลสารพิเศษของทางเรือนจำ วิทยุการบรรยาย หรือสื่ออื่น ๆ ทำนองเดียวกันภายใต้การอนุญาตหรือการควบคุมของเรือนจำ

7. การนับถือศาสนา ข้อกำหนดมาตรฐานทุกข้อจะต้องใช้อย่างเสมอภาค โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ และมีความจำเป็นจะต้องให้ความเคารพต่อความเชื่อทางศาสนาของผู้ต้องขัง ถ้าเรือนจำมีจำนวนผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาเดียวกันมากพอสมควรทางเรือนจำควรให้อนุศาสนาจารย์ของศาสนานั้น ๆ มาประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในเรือนจำ หากผู้ต้องขังจำนวนมากเห็นพ้องด้วยและมีเงื่อนไขที่เอื้ออำนวย ก็ควรอนุญาตให้การจัดพิธีกรรมทางศาสนาและอนุญาตให้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในเรือนจำได้เป็นประจำ และอนุญาตให้อนุศาสนาจารย์เข้าเยี่ยมชมผู้ต้องขังที่นับถือศาสนานั้น ๆ ตามเวลาอันสมควร ผู้ต้องขังทุกคนควรได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่จัดขึ้นภายในเรือนจำและอนุญาตให้มีหนังสือหรือคู่มือพิธีกรรมของศาสนานั้น ๆ ด้วย

8. การออกกำลังกายและกีฬา ผู้ต้องขังทุกคนพึงได้รับโอกาสในการออกกำลังกายกลางแจ้งอย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง ถ้าสภาพอากาศเอื้ออำนวย สำหรับผู้ต้องขังที่เป็นเยาวชนและผู้ต้องขังอื่นที่อยู่ในวัยสภาพร่างกายที่เหมาะสม พึงมีสิทธิได้รับโอกาสในการฝึกฝนการเล่นกีฬา และนันทนาการ ซึ่งทางเรือนจำจะต้องจัดให้มีสถานที่และอุปกรณ์ตามสมควร

อากาศร งามปลอด (2558, น. 4 - 37) โดยมีบทบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ และกฎกระทรวงมหาดไทย ในกรณีที่ไม่มีการกำหนดไว้ในกฎหมายไทย ทางเรือนจำก็อาจจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ โดยกรมราชทัณฑ์ได้แบ่งไว้ 5 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในด้านความต้องการพื้นฐาน (ปัจจัยสี่)

1.1 มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในด้านการได้รับบริการด้านอาหาร

1.1.1 ห้ามไม่ให้ผู้ต้องขังทำอาหารกันเองและห้ามนำอาหารไปรับประทานนอกบริเวณที่กำหนด หากไม่ได้รับอนุญาตจากทางพัศดี

1.1.2 นักโทษเด็ดขาดจะต้องรับประทานอาหารที่ทางเรือนจำจัดไว้บริการเท่านั้น ในส่วนคนต้องขังและคนฝากสามารถรับประทานอาหารส่วนตัวได้ตามสมควร

1.1.3 ทางเรือนจำจะบริการอาหารให้ผู้ต้องขังรับประทานอย่างน้อยวันละ 2 มื้อ คือ เช้า และเย็น อาหารมื้อหนึ่ง ๆ ให้ประกอบด้วย ข้าว และกับข้าว

1.1.4 ผู้ต้องขังที่ทำงานหนัก หรือนักโทษเด็ดขาดตั้งแต่ชั้นดีขึ้นไป ผู้บัญชาการเรือนจำจะสั่งให้จัดอาหารเพิ่มให้ หรืออนุญาตให้นำอาหารส่วนตัวมารับประทานก็ได้

1.1.5 อาหารนั้นต้องให้แพทย์ตรวจก่อนในกรณีที่ไม่มีแพทย์ตรวจ ให้จัดเจ้าพนักงานเรือนจำเป็นผู้ตรวจอาหาร ถ้าตรวจพบว่าน่าเสียห้ามให้ผู้ต้องขังรับประทานเด็ดขาด

1.1.6 โดยปกติอาหารที่จะให้ผู้ต้องขังรับประทานนั้นให้ปรุงขึ้น ในเรือนจำให้ทางเรือนจำจัดเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังเป็นผู้ปรุงอาหาร โดยผู้ต้องขังจะต้องผ่านการตรวจโรค และผ่านความเห็นชอบของแพทย์ก่อน

1.2 มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังด้านการรักษาพยาบาล

กำหนดให้เรือนจำทุกแห่งจัดให้มีสถานพยาบาลเพื่อเป็นที่ทำการรักษา พยาบาลผู้ต้องขังที่ป่วย และจัดให้มีแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่พยาบาลนั้น กำหนดให้ในขั้นตอนการแรกรับ ต้องจัดแยกผู้ต้องขังที่รับตัวไว้ใหม่ เพื่อให้แพทย์ได้ตรวจก่อน หากไม่สามารถมาตรวจได้ก็ให้ปฏิบัติ ให้ใกล้เคียงกับที่กำหนด หากแพทย์ตรวจพบว่าผู้ต้องขังคนใดเจ็บป่วย ซึ่งจำเป็นต้องส่งออกไปรักษา ตัวนอกเรือนจำให้แพทย์แจ้งต่อพัศดีและทำรายงานยื่นต่อผู้บัญชาการเรือนจำ

1.3 มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในด้านที่พักอาศัย

กำหนดให้แพทย์สาธารณสุขจังหวัด หรือแพทย์ที่ได้รับมอบหมายเป็น แพทย์ประจำเรือนจำ มาตรวจอนามัยทุก 3 วัน ผู้ต้องขังทุกคนมีหน้าที่จะต้องรักษาความสะอาด ในส่วนของร่างกาย เครื่องนุ่งห่มหลับนอน และเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับตนเอง รวมทั้งห้องขังและ ส่วนใดส่วนหนึ่งของเรือนจำ ซึ่งการตรวจโรงนอนมักจะตรวจสภาพความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังว่าแออัด มากน้อยเพียงใด แสงสว่าง การระบายอากาศ อากาศมีความบริสุทธิ์ เพียงพอแก่การพักผ่อนหรือไม่ มีน้ำดื่มน้ำใช้เพียงพอและสะอาดเหมาะสมกับสุขภาพหรือไม่ ระบบการระบายน้ำเสียและการกำจัด ขยะมูลฝอยต่าง ๆ ส้วม และการกำจัดสิ่งปฏิกูล กระทำถูกต้องปลอดภัยหรือไม่

1.4 มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในด้านเครื่องนุ่งห่มหลับนอน

โดยปกติในปีหนึ่ง ๆ ให้จ่ายเครื่องนุ่งห่มหลับนอนแก่นักโทษเด็ดขาด และผู้ต้องขังรออุทธรณ์ฎีกา มีรายการดังต่อไปนี้ ผู้ชายจะได้รับ เสื้อและกางเกง 2 ชุด ผ้าอาบน้ำ 1 ผืน ผ้าห่มนอน 1 ผืน เสื้อปูนอน 1 ผืน ผู้หญิงจะได้รับ เสื้อและเครื่องนุ่ง 2 ชุด ผ้าห่มนอน 1 ผืน เสื้อปูนอน 1 ผืน สิ่งใช้เฉพาะผู้หญิงตามที่อธิบดีเห็นจำเป็น

ในส่วนของระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยเครื่องแต่งกายผู้ต้องขัง มีดังนี้

1.4.1 นักโทษเด็ดขาดยกเว้นผู้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ ผู้ชายให้ใส่เสื้อยืด คอกลม และกางเกงขาสั้น ส่วนผู้หญิงให้ใส่เสื้อยืดคอกลม และผ้าถุง

1.4.2 นักโทษเด็ดขาดที่อยู่ในชั้นดีขึ้นไปให้ใช้เครื่องแต่งกาย เสื้อสีฟ้า และนักโทษเด็ดขาดชั้นกลาง ลงมาให้ใช้เครื่องแต่งกายสีน้ำตาลอ่อน

2. มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องในด้านการได้รับอิสรภาพก่อนกำหนด หลังจากศาลพิพากษาให้จำคุกผู้ต้องขังอาจจะได้รับการปล่อยตัวก่อนเวลา มีอยู่ 3 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

2.1 การได้รับพระราชทานอภัยโทษ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท

2.1.1 การพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไป

โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาตามการถวายคำแนะนำของคณะรัฐมนตรี ต่อพระมหากษัตริย์ มักจะมีขึ้นในวโรกาสมหามงคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น วันพระราชสมภพครบรอบ 80 พรรษา พระราชพิธีกาญจนาภิเษก รัชมิ่งคลาภิเษก เป็นต้น

2.1.2 การพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะราย

โดยการทูลเกล้าถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษ ตามการถวายคำแนะนำของรัฐมนตรีกว่าการกระทรวงยุติธรรม ส่วนจะได้รับพระราชทานอภัยโทษหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับพระบรมราชวินิจฉัยขององค์พระมหากษัตริย์

ผู้มีสิทธิยื่นเรื่องราวทูลเกล้าฯ ขอพระราชทานอภัยโทษเฉพาะราย

2.1.2.1 ผู้ต้องโทษที่คดีถึงที่สุด

2.1.2.2 ผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวข้อง เช่น บิดา - มารดา บุตร คู่สมรส ผู้ปกครอง ผู้อนุบาลของผู้ที่ต้องคำพิพากษานั้น เพราะเป็นญาติโดยตรงกับผู้ต้องโทษตามคำพิพากษานั้น

2.1.2.3 สถานทูต ในกรณีที่เป็นนักโทษชาวต่างชาติ

2.2 การพักการลงโทษ

โดยนักโทษเด็ดขาดคนใดแสดงให้เห็นความประพฤติดี มีความอุตสาหะ ความก้าวหน้าในการศึกษาและทำงานเกิดผลดี หรือทำความชอบแก่ราชการพิเศษ ก็จะมีการพักการลงโทษ เพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับอิสรภาพก่อนกำหนด โดยการพักการลงโทษตามกฎหมายต้องผ่านการคัดเลือกจากคณะกรรมการพักการลงโทษ

2.2.1 นักโทษเด็ดขาดอาจได้รับการพักการลงโทษ ดังต่อไปนี้

2.2.1.1 นักโทษชั้นเยี่ยม ไม่เกินหนึ่งในสามของกำหนดโทษ ที่ระบุไว้ในกรณีที่มีการพระราชทานอภัยโทษให้ถือการแจ้งโทษตามหมายแจ้งโทษเด็ดขาดฉบับหลังสุด

2.2.1.2 นักโทษชั้นดีมาก ไม่เกินหนึ่งในสี่ของกำหนดโทษที่ระบุไว้ในในกรณีที่มีการพระราชทานอภัยโทษให้ถือการแจ้งโทษตามหมายแจ้งโทษเด็ดขาดฉบับหลังสุด

2.2.1.3 นักโทษชั้นดี ไม่เกินหนึ่งในห้าของกำหนดโทษที่ระบุไว้ในในกรณีที่มีการพระราชทานอภัยโทษให้ถือการแจ้งโทษตามหมายแจ้งโทษเด็ดขาดฉบับหลังสุด

2.2.2 โดยเมื่อได้มีการอนุมัติการพักการลงโทษแล้ว ผู้ได้รับการพักการลงโทษต้องไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติในท้องที่ที่เข้าไปพักอาศัยภายในสามวันนับแต่วันที่ได้รับการปล่อยตัวจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในระหว่างที่พักการลงโทษ ดังนี้

2.2.2.1 ให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติเดือนละหนึ่งครั้ง จนกว่าจะครบกำหนดโทษหรือตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกรมคุมประพฤติกำหนด

2.2.2.2 ให้พักอาศัยอยู่กับผู้ปกครองตามสถานที่ที่แจ้งไว้ หากจะย้ายที่อยู่หรือเปลี่ยนผู้ปกครองต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานคุมประพฤติก่อน เว้นแต่มีเหตุจำเป็นให้แจ้งพนักงานคุมประพฤติทราบภายในกำหนดระยะเวลาการรายงานตัวครั้งต่อไป

2.2.2.3 ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำและคำตักเตือนของพนักงานคุมประพฤติ และเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ไขฟื้นฟูตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกรมคุมประพฤติกำหนด

2.2.2.4 ให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ หากฝ่าฝืนและถูกลงโทษโดยเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับนั้น ไม่ว่าโทษสถานใด ผู้นั้น หรือผู้อุปการะต้องแจ้งให้พนักงานคุมประพฤติทราบทุกครั้ง

2.2.2.5 ให้ประกอบอาชีพที่สุจริต หากเปลี่ยนสถานที่ทำงานหรือย้ายงานใหม่ต้องแจ้งทุกครั้ง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นให้แจ้งภายในกำหนดระยะเวลาการรายงานตัวครั้งต่อไป

2.2.3 ข้อห้ามสำหรับผู้ที่ได้รับการพักการลงโทษ มีดังต่อไปนี้

2.2.3.1 ห้ามเข้าไปในเขตท้องที่ สถานที่ หรือตามเวลาที่กำหนด

2.2.3.2 ห้ามคบหาสมาคมกับบุคคลที่อาจนำไปสู่การกระทำ

ผิดอีก

2.2.3.3 ห้ามเกี่ยวข้องกับสารระเหย วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท หรือยาเสพติดให้โทษทุกประเภท รวมทั้งอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิดทุกชนิด

2.2.3.4 ห้ามประพฤติตนในทางเสื่อมเสีย เช่น เสพสุราหรือ
เล่นการพนันที่อาจนำไปสู่การกระทำผิดกฎหมายอีก

2.3 การลดวันต้องโทษ

โดยทางเรือนจำจะรวมวันลดต้องโทษ เพื่อนำเสนอคณะกรรมการกรม
ราชทัณฑ์พิจารณา อนุมัติให้ปล่อยตัวเมื่อมีวันลดโทษสะสมเท่ากับโทษที่เหลือ การพิจารณาจะทำ
ทุกเดือนหากไม่ไปกระทำผิดวินัยเสียก่อน โดยการลดวันต้องโทษมีหลักเกณฑ์ที่กำหนด ไว้ดังนี้

2.3.1 นักโทษชั้นเยี่ยม จะได้รับวันลดโทษเดือนละ 5 วัน

2.3.2 นักโทษชั้นดีมาก จะได้รับวันลดโทษเดือนละ 4 วัน

2.3.3 นักโทษชั้นดี จะได้รับวันลดโทษเดือนละ 3 วัน

2.4 หลังจากที่ได้รับ การปล่อยตัว ผู้ต้องขังจะต้องอยู่ในการคุมประพฤติ
หากประพฤติผิดเงื่อนไขจะถูกนำตัวมาคุมขังไว้ในเรือนจำตามเดิมต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข 8 ข้อ ดังนี้

2.4.1 จะต้องพักอาศัยอยู่ตามที่อยู่ที่แจ้งไว้กับทางเรือนจำ

2.4.2 ห้ามออกนอกเขตท้องที่ที่อาศัยโดยไม่ได้รับอนุญาต

2.4.3 ห้ามประพฤติตนเสื่อมเสีย เช่น การพนัน สุรา ยาเสพติดและ

คดีอาญา

2.4.4 ประกอบอาชีพโดยสุจริต

2.4.5 ปฏิบัติตามลัทธิศาสนา

2.4.6 ห้ามพกพาอาวุธ

2.4.7 ห้ามไปเยี่ยมบ้าน หรือติดต่อกับนักโทษอื่นที่ไม่ใช่ญาติ

2.4.8 ให้ไปรายงานตัวกับพนักงานคุมประพฤติเรือนจำ เจ้าพนักงาน

ปกครอง หรือหัวหน้าสถานีตำรวจทุกเดือน

3. มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในด้านการได้รับความปลอดภัยในชีวิต

ทางกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับด้านความปลอดภัยของผู้ต้องขัง
คือ เมื่อได้รับตัวผู้ต้องขังไว้แล้วให้จัดการต่อไปดังนี้ ตรวจสอบสิ่งของที่ตัวผู้ต้องขังให้แพทย์ตรวจ
อนามัยผู้ต้องขัง จดบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับผู้ต้องขัง โดยการจดบันทึกเรื่องราวอริศัตรู ถ้ามีทางเรือนจำ
ก็จะแยกผู้ต้องขังทั้งสองคนออกเป็นประเภท ดังต่อไปนี้

3.1 ผู้ต้องขังหญิง

3.2 ผู้ต้องขังที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี และต้องโทษเป็นครั้งแรก

3.3 ผู้ต้องขังที่ต้องโทษสำหรับความผิดที่กระทำอนาจาร

3.4 ผู้ต้องขังที่ต้องโทษสำหรับความผิดที่ประทุษร้ายแก่ชีวิตและร่างกาย

3.5 ผู้ต้องขัง ซึ่งต้องโทษสำหรับความผิดประทุษร้ายแก่ทรัพย์สิน

3.6 ผู้ต้องขัง ซึ่งศาลพิพากษาว่าเป็นผู้มีสันดานเป็นผู้ร้าย

3.7 ผู้ต้องขังที่ไม่อยู่ในจำพวกที่ระบุนมาแล้ว

หลังจากการจำแนกผู้ต้องขังเพื่อความปลอดภัยของผู้ต้องขังอื่นแล้ว ก็จะมีขั้นตอนในการเฟ้ระวังเพื่อป้องกันการใช้ความรุนแรงระหว่างผู้ต้องขังด้วยกัน หากมีผู้ต้องขังที่ทำผิดวินัย พักดีเรือนจำที่มีผู้บัญชาการเรือนจำโดยตำแหน่งมีอำนาจลงโทษฐานผิดวินัย ดังนี้

1. ภาคทัณฑ์
2. ตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อไม่เกิน 2 เดือน
3. งดการเลื่อนชั้นไว้ไม่เกิน 6 เดือน
4. ขังเดี่ยวไม่เกิน 1 เดือน

พักดีเรือนจำที่มีผู้บัญชาการเรือนจำ โดยเฉพาะมีอำนาจลงโทษ ดังต่อไปนี้

1. ภาคทัณฑ์
2. ตัดการอนุญาตให้ได้รับการเยี่ยม หรือติดต่อไม่เกิน 1 เดือน
3. งดการเลื่อนชั้นไว้ไม่เกิน 3 เดือน

โดยผู้ต้องขังที่ก่อเหตุทะเลาะวิวาทกับผู้ต้องขังคนอื่นแต่ไม่ร้ายแรงให้ทำการลดรางวัลจากการทำงานแก่ผู้ต้องขังตามส่วนที่เห็นสมควรแก่ความผิดแต่ในกรณีที่ผู้ต้องขังคนใดก่อเหตุทะเลาะวิวาทเกินสองครั้งขึ้นไป โทษทางวินัย คือ ให้ขังเดี่ยวผู้ต้องขังรายนั้น ส่วนผู้ต้องขังที่ก่อเหตุทะเลาะวิวาทกับผู้ต้องขังอื่นเป็นประจำ โดยโทษทางวินัย คือ ผู้ต้องขังจะได้รับการขังห้องมืด

4. มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องในด้านการติดต่อสื่อสาร

การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ต้องขังกับญาติถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอันมาก เพราะส่งผลถึงสภาวะจิตใจของผู้ต้องขัง ซึ่งในการติดต่อสื่อสารของทางผู้ต้องขังสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภท ดังนี้

- 4.1 การติดต่อสื่อสารโดยการเยี่ยมญาติ
- 4.2 การติดต่อสื่อสารทางจดหมายและโทรศัพท์

5. มาตรฐานการติดต่อสื่อสารด้านการเยี่ยมญาติของผู้ต้องขัง

5.1 บุคคลภายนอกที่จะมาทำการเยี่ยมผู้ต้องขังนั้นต้องได้รับอนุญาตจากทางเจ้าหน้าที่เรือนจำ โดยต้องทำการเยี่ยมในวัน เวลา และสถานที่ ที่ทางเรือนจำได้กำหนด

5.2 บุคคลภายนอกที่ได้รับอนุญาตให้เยี่ยมหรือติดต่อกับผู้ต้องขังนั้น ห้ามนำเงิน หรือสิ่งของต้องห้ามมาให้ผู้ต้องขัง ซึ่งหากมีข้อสงสัย พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสามารถขอหรือตรวจค้นได้ หากเป็นหญิงให้แสดงออกเอง หรือจัดหญิงอื่นที่ควรเชื่อถือทำการตรวจค้นได้

5.3 สิ่งของที่ผู้มาเยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องขังต้องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจก่อน หากเป็นสิ่งของอนุญาตก็จะยอมจัดส่งมอบให้แก่ผู้ต้องขัง หากเป็นสิ่งของที่ทางเรือนจำผ่อนผันยอมเก็บรักษาไว้ให้แก่ผู้ต้องขัง พนักงานเจ้าหน้าที่จะเก็บรักษาไว้ให้แก่ผู้ต้องขัง หากเป็นสิ่งของที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าจัดส่งมอบแก่ผู้ต้องขังไม่ได้ ผู้ต้องนำสิ่งของนั้นออกไปจากเรือนจำเจ้าหน้าที่และเรือนจำไม่ต้องรับผิดชอบแต่อย่างใด

5.4 ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เยี่ยมหรือติดต่อกับผู้ต้องขังต้องพูดภาษาไทย และออกเสียงให้ดังพอจะพูดภาษาอื่นต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ห้ามมิให้พูดจาหรือให้อาณัติสัญญาณอย่างใด ๆ แก่ผู้ต้องขัง เพื่อกระทำความผิดกฎหมาย หรือวินัยของผู้ต้องขัง

5.5 บุคคลภายนอกที่มาขอเยี่ยมหรือติดต่อกับผู้ต้องขัง หากมีลักษณะต้องห้ามจะไม่ได้รับอนุญาตให้เข้าเยี่ยม หรือติดต่อกับผู้ต้องขัง กฎหมายกำหนดให้นักโทษเด็ดขาดชั้นเยี่ยมได้รับการเยี่ยมสัปดาห์ละครั้ง นักโทษชั้นดีมากที่สุดสองสัปดาห์ต่อครั้ง นักโทษชั้นดีสามสัปดาห์ / ครั้ง นักโทษชั้นกลางสี่สัปดาห์ต่อครั้ง นักโทษชั้นเลวห้าสัปดาห์ต่อครั้ง นักโทษชั้นเลวมากหกสัปดาห์ / ครั้ง ส่วนคนต้องขัง และคนฝากขังให้โอกาสได้รับการเยี่ยมญาติพี่น้องได้สัปดาห์ละหนึ่งครั้ง

6. มาตรฐานด้านการติดต่อสื่อสารทางจดหมายและโทรศัพท์

6.1 มาตรฐานการติดต่อสื่อสารทางจดหมาย

กรมราชทัณฑ์ ได้ออกข้อบังคับให้เป็นไปตามลำดับชั้นของผู้ต้องขัง กล่าวคือ ผู้ต้องขังชั้นเยี่ยม ไม่มีการจำกัดการส่ง ผู้ต้องขังชั้นดีมากที่สุดอนุญาตให้ส่งจดหมายสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ผู้ต้องขังชั้นดีอนุญาตให้ส่งจดหมายสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ผู้ต้องขังชั้นกลางอนุญาตให้ส่งจดหมาย 2 สัปดาห์ / 1 ครั้ง ผู้ต้องขังชั้นเลวอนุญาตให้ส่งจดหมายสัปดาห์ / 1 ครั้ง ผู้ต้องขังชั้นเลวมากอนุญาตให้ส่งจดหมาย 4 สัปดาห์ / 1 ครั้ง ส่วนคนต้องขัง หรือฝากขังอนุญาตให้ส่งจดหมายถึงญาติไม่มีจำกัด มาตรฐานที่ทางกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดที่จะต้องตรวจจดหมายทุกฉบับ

6.2 มาตรฐานการติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์

กรมราชทัณฑ์ ได้เริ่มนำแนวความคิดในการติดต่อสื่อสารโดยใช้โทรศัพท์ สาธารณะ ทั้งนี้จะส่งผลดีต่อสภาพจิตใจของผู้ต้องขังช่วยผู้ต้องขังที่มีสิทธิได้รับบริการ ได้แก่ ผู้ต้องขังระหว่างสอบสวน หรือพิจารณาคดี นักโทษเด็ดขาดชั้นกลางขึ้นไป ผู้ต้องกักขังและผู้ต้องกักกัน ซึ่งไม่อยู่ระหว่างลงโทษทางวินัยในปีนั้น ผู้ต้องขังสามารถใช้โทรศัพท์ติดต่อได้เฉพาะญาติ โดยผู้ต้องขังจะเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายเอง และกำหนดให้ผู้ต้องขังโทรติดต่อบุคคลได้ไม่เกิน 5 เลขหมาย โดยจะต้องเป็นเลขหมายของที่บ้าน หรือที่ทำงานเท่านั้น

7. มาตรฐานด้านนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจ

กำหนดให้คนต้องขังและคนฝากขังนั้น ให้เดินออกนอกห้องขัง หรือออกกำลังกายตามกำหนดเวลาและเขตที่พัสดิเห็นควร ส่วนผู้ต้องขังอื่นเว้นแต่ระหว่างต้องโทษฐานผิดวินัย ให้มีโอกาสปักผ่อนและจัดให้ออกกำลังกายตามควรกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดให้เรือนจำจัดสร้างสนามกีฬา หรือจัดหาสถานที่ โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมของสถานที่ ประเภทกีฬา ซึ่งควรกำหนดบริเวณ และสถานที่ โดยเฉพาะ เพื่อความสะดวกในการจัดกิจกรรมและเพื่อความปลอดภัยในการควบคุมดูแลผู้ต้องขังในส่วนของกิจกรรมนันทนาการด้านบันเทิงให้เรือนจำจัดขึ้นในช่วงเทศกาลต่าง ๆ หรือตามโอกาสอันเหมาะสม เพื่อให้ผู้ต้องขังได้ผ่อนคลายความตึงเครียด เช่น ดนตรี เพื่อสนับสนุนให้มีการแสดงดนตรีนั้น ๆ ด้วยนอกจากนี้ให้ทางเรือนจำส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ต้องขังที่มีความสนใจทางด้านดนตรีมีโอกาสร่วมกิจกรรม

2.1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์คุณภาพชีวิต

2.1.2.1 ทฤษฎีแผนภูมิแสดงสาเหตุและผล หรือแผนผังก้างปลา (Cause and Effect Diagram)

1) แผนผังก้างปลา หรือเรียกเป็นทางการว่า แผนผังสาเหตุและผล ซึ่ง อภิชชาติ ชยานุกัทรกุล (2551) ได้กล่าวไว้ว่า แผนผังสาเหตุและผล เป็นแผนผังที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ปัญหา (Problem) กับสาเหตุทั้งหมดที่เป็นไปได้ที่อาจก่อให้เกิดปัญหานั้น (Possible Cause) เราอาจคุ้นเคยกับแผนผังสาเหตุและผลในชื่อของ “แผนผังก้างปลา (Fish Bone Diagram)” หรือหลาย ๆ คนอาจรู้จักในชื่อของ “แผนผังอิชิกาวา (Ishikawa Diagram)” ซึ่งได้รับการพัฒนาครั้งแรกเมื่อ ปี ค.ศ. 1943 โดยศาสตราจารย์ คาโอรุอิชิกาวา แห่งมหาวิทยาลัยโตเกียว

2) ความจำเป็นที่จะใช้แผนผังก้างปลา

2.1) เมื่อต้องการค้นหาสาเหตุแห่งปัญหา

2.2) เมื่อต้องการทำความเข้าใจหรือทำความเข้าใจกับกระบวนการอื่น ๆ เพราะว่าโดยส่วนใหญ่จะรู้ปัญหาเฉพาะในพื้นที่ของตนเท่านั้น แต่เมื่อมีการทำผังก้างปลาแล้ว จะทำให้สามารถรู้กระบวนการของส่วนอื่นได้ง่ายขึ้น

2.3) เมื่อต้องการให้เป็นแนวทางในการระดมสมอง ซึ่งจะช่วยให้ทุกคนให้ความสนใจในปัญหาของกลุ่ม ซึ่งแสดงไว้ที่หัวปลา

3) วิธีการสร้างแผนผังสาเหตุและผล หรือผังก้างปลา สิ่งสำคัญในการสร้างแผนผัง คือ ต้องทำเป็นทีมเป็นกลุ่ม โดยใช้ขั้นตอน 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1) กำหนดประโยคปัญหาที่หัวปลา

3.2) กำหนดกลุ่มปัจจัยที่จะทำให้เกิดปัญหานั้น ๆ

3.3) ระดมสมองเพื่อหาสาเหตุในแต่ละปัจจัย

3.4) หาสาเหตุหลักของปัญหา

3.5) จัดลำดับความสำคัญของสาเหตุ

3.6) ใช้แนวทางการปรับปรุงที่จำเป็น

4) การกำหนดปัจจัย (Factors) บนก้างปลา เราสามารถที่จะกำหนดกลุ่มปัจจัยอะไรก็ได้ แต่ต้องมั่นใจว่ากลุ่มที่เรากำหนดไว้เป็นปัจจัยนั้น สามารถที่จะช่วยให้เราแยกแยะและกำหนดสาเหตุต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบและเป็นเหตุเป็นผล นอกจากนั้นหากกลุ่มที่ใช้ก้างปลามีประสิทธิภาพในปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว ก็สามารถที่จะกำหนดกลุ่มปัจจัยใหม่ให้เหมาะสมกับปัญหาดังแต่แรกเลยก็ได้เช่นกัน

5) การกำหนดหัวข้อปัญหาที่หัวปลา ควรกำหนดให้ชัดเจนและมีความเป็นไปได้ ซึ่งหากเรากำหนดประโยคปัญหานี้ไม่ชัดเจนตั้งแต่แรกแล้วจะทำให้เราใช้เวลามากในการค้นหาสาเหตุ และจะใช้เวลานานในการทำก้างปลา การกำหนดปัญหาที่หัวปลา เช่น อัตราการก่อคดี ปัญหาผู้ต้องขัง ล้นคุก เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ควรกำหนดหัวข้อปัญหาในเชิงลบ เทคนิคการระดมความคิด เพื่อจะได้ก้างปลาที่ละเอียดสวยงาม คือ การถาม “ทำไม” ในการเขียนในแต่ละก้างย่อย

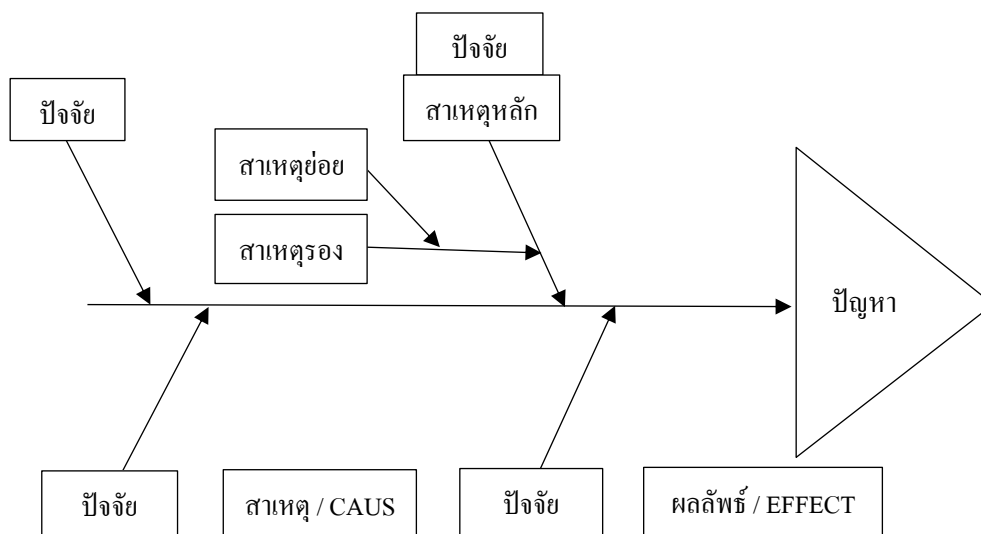
6) ฟังก้างปลาประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ส่วนปัญหา หรือผลลัพธ์ (Problem or Effect) ซึ่งจะแสดงอยู่ที่หัวปลา ส่วนสาเหตุ (Causes) จะแยกย่อยออกได้อีก

6.1 ปัจจัย (Factors) ที่ส่งผลกระทบต่อปัญหา (หัวปลา)

6.2 สาเหตุหลัก

6.3 สาเหตุย่อย

ซึ่งสาเหตุของปัญหาจะเขียนไว้ในก้างปลา แต่ละก้างย่อยเป็นสาเหตุของก้างรอง และก้างรอง เป็นสาเหตุของก้างหลัก เป็นต้น หลักการเบื้องต้นของแผนภูมิก้างปลา (Fish Bone Diagram) คือ การใส่ชื่อของปัญหาที่ต้องการวิเคราะห์ลงทางด้านขวาสุด หรือซ้ายสุดของแผนภูมิ โดยมีเส้นหลักตามแนวยาวของกระดูกสันหลัง จากนั้นใส่ชื่อของปัญหาย่อย ซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาหลัก 3 - 6 หัวข้อ โดยลากเป็นเส้นก้างปลา (Sub - Bone) ทำมุมเฉียงจากเส้นหลัก เส้นก้างปลาแต่ละเส้นให้ใส่ชื่อของสิ่งที่ทำให้เกิดปัญหานั้นขึ้นมาระดับของปัญหาสามารถแบ่งย่อยลงไปได้อีก ถ้าปัญหานั้นยังมีสาเหตุที่เป็นองค์ประกอบย่อยลงไปอีก โดยทั่วไปมักจะมีการแบ่งระดับของสาเหตุย่อยลงไปมากที่สุด 4 - 5 ระดับ เมื่อใส่องค์ประกอบทั้งหมดแล้ว จะทำให้มองเห็นดังภาพ ดังภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 ตัวอย่างแผนผังก้างปลา หรือแผนผังสาเหตุและผล

1. ข้อดี

1.1 ไม่ต้องเสียเวลาแยกความคิดต่าง ๆ ที่กระจัดกระจายของแต่ละสมาชิก แผนภูมิก้างปลาจะช่วยรวบรวมความคิดของสมาชิกในทีม

1.2 ทำให้ทราบสาเหตุหลัก ๆ และสาเหตุย่อย ๆ ของปัญหาทำให้ทราบสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา ซึ่งทำให้เราสามารถแก้ปัญหาได้ถูกวิธี

2. ข้อเสีย

2.1 ความคิดไม่อิสระ เนื่องจากมีแผนภูมิก้างปลาเป็นตัวกำหนด ซึ่งความคิดของสมาชิกในทีมจะมารวมอยู่ที่แผนภูมิก้างปลา

2.2 ต้องอาศัยผู้ที่มีความสามารถสูง จึงจะสามารถใช้แผนภูมิก้างปลาในการระดมความคิด จากแนวคิดการวิเคราะห์สาเหตุและผล หรือแผนผังก้างปลา เป็นแผนผังที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหากับสาเหตุทั้งหมดที่เป็นไปได้ที่อาจก่อให้เกิดปัญหาโดยใช้การระดมสมองจากสมาชิกภายในกลุ่ม

2.1.2.2 ทฤษฎีระบบในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (System Theory for Human Resource Development)

1) ทฤษฎีระบบโดยทั่วไป (General System Theory) แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

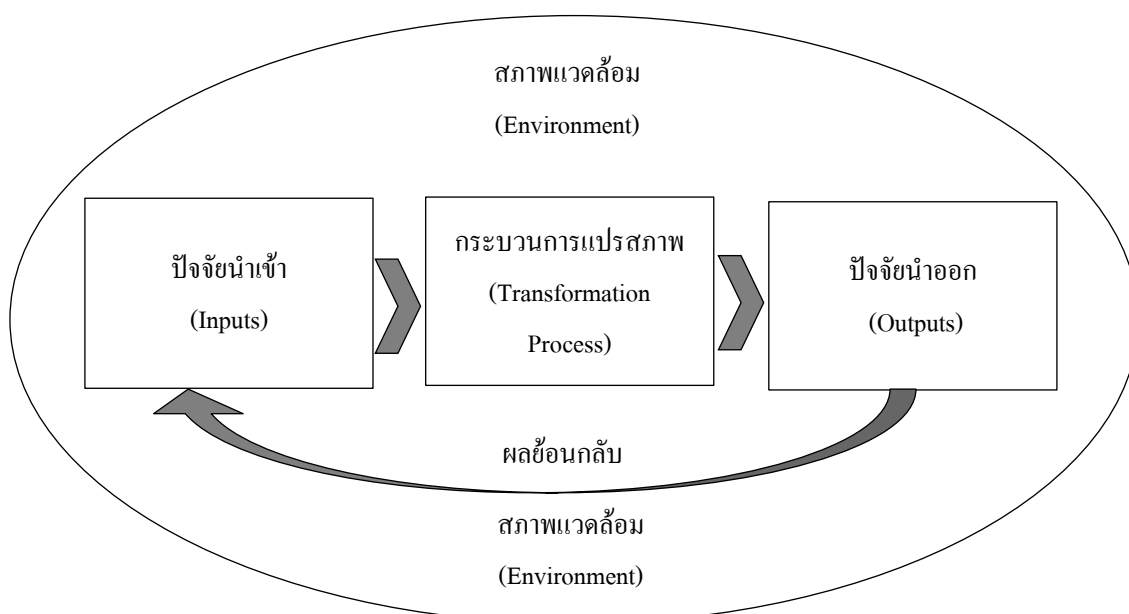
1.1) ระบบกายภาพ (Physical System) ได้แก่ระบบสุริยะจักรวาล ระบบเครื่องยนต์กลไก และองค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมทางด้านฟิสิกส์ทั้งหลาย

1.2) ระบบชีวภาพ (Biological System) เป็นระบบที่ประกอบไปด้วยสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย เช่น ระบบในร่างกายของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย เป็นต้น

1.3) ระบบมนุษย์และสังคม (Human and Social System) หมายถึง ระบบที่เกิดจากการรวมตัวกันของมนุษย์ในสังคม มีการติดต่อสื่อสาร มีปฏิสัมพันธ์ตอบโต้ระหว่างกัน เช่น ระบบการเมือง ระบบสังคม ระบบเศรษฐกิจ เป็นต้น

2) องค์ประกอบของทฤษฎีระบบ

ลักษณะทั่วไปจะประกอบไปด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ ป้อนเข้า (Inputs) ป้อนออก (Outputs) และกระบวนการแปรสภาพ (Transformation Process) ตลอดจนผลสะท้อนกลับภายใต้สภาพแวดล้อมหนึ่ง ๆ (สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์, 2549, น. 277 - 278) ดังภาพที่ 2.5

ภาพที่ 2.5 ตัวอย่างการวางภาพประกอบการทำทนิพนธ์. ปรับปรุงจาก องค์ประกอบและความสัมพันธ์ของทฤษฎีระบบ (น. 280), โดย สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์, 2549, กรุงเทพฯ : เอ็กเปอร์เน็ท.

3) ความสำคัญของทฤษฎีระบบในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

อากรณ ภู่วิทยาพันธุ์ (2551, น. 95 - 120) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของทฤษฎีระบบในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้นเกี่ยวข้องกับสิ่งนำเข้ากระบวนการ และผลลัพธ์ คือ ทฤษฎีระบบเป็นองค์ความรู้ที่กล่าวถึงหลักการทั่วไป แนวคิดเครื่องมือและวิธีการที่สัมพันธ์ และเชื่อมโยงต่อไปยังระบบงานอื่น ๆ พบว่า ทฤษฎีระบบได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั้งในปัจจุบันและต่อเนื่องไปยังอนาคต โดยมุ่งเน้นไปที่กระบวนการและวิธีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นเป็นตอน ทฤษฎีระบบจะประกอบไปด้วยทฤษฎีย่อย ๆ ได้แก่ 1) ทฤษฎีระบบโดยทั่วไป

/General System Theory 2) ทฤษฎีแห่งความโกลาหล / Chaos Theory และ 3) ทฤษฎีมุ่งสู่นาคต /Future Theory โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

นักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จำเป็นจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบใหญ่ และระบบย่อย ๆ ที่มีอยู่ในองค์การทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับระบบใหญ่ พบว่า ลักษณะพื้นฐานโดยทั่วไป ได้แก่

1. ระบบจะต้องถูกออกแบบขึ้น เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายที่กำหนด
2. องค์ประกอบย่อยของระบบนั้นจะต้องถูกกำหนดขึ้นตามมา
3. มุ่งเน้นให้เกิดความสัมพันธ์ภายในตัวบุคคลที่อยู่ในระบบนั้น ๆ
4. องค์ประกอบพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นระบบหรือการเคลื่อนไหวของข้อมูล

เทคโนโลยีสารสนเทศวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบนั้น

5. วัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายขององค์การมีความสำคัญมากกว่าเป้าหมายของระบบย่อย ๆ

ดังนั้นการบริหารงานด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะประสบความสำเร็จได้นั้น นักพัฒนาบุคลากรจำเป็นจะต้องเข้าใจถึงคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของระบบ โดยเฉพาะการทำให้เป้าหมายขององค์การประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี ทั้งนี้การออกแบบระบบให้เกิดประสิทธิภาพระบบนั้นควรถูกกำหนดขึ้นมาเป็นระบบเปิด (Open System) มากกว่าระบบปิด (Closed System) ดังต่อไปนี้

1. ระบบปิด หมายถึง ระบบที่ไม่สนใจ หรือใส่ใจต่อสภาพแวดล้อมภายนอก
2. ระบบเปิด หมายถึง ระบบที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมภายนอกมีการปรับเปลี่ยน

และมีความยืดหยุ่นตลอดเวลา

3. ระบบย่อย (Subsystems) เป็นส่วนหนึ่งที่เกิดขึ้นในระบบและมีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องต่อไปยังส่วนอื่น ๆ ส่วนย่อย ๆ หรือระบบงานที่จะต้องพิจารณาถึง คือ 1) บุคคลที่มีส่วนร่วม 2) วิธีการดำเนินการ 3) ความคาดหวังต่อเป้าหมายของระบบงานนี้และ 4) ทรัพยากรที่จำเป็นจะต้องใช้

4. การประสานพลัง (Synergy) หรือการบูรณาการส่วนงานอื่น ๆ เข้าด้วยกัน อย่างเป็นระบบ โดยมุ่งสู่เป้าหมาย หรือผลประโยชน์ร่วมกัน

5. ปัจจัยนำเข้า / ปัจจัยด้านผลลัพธ์ (Input / Output Model) ระบบเปิดจะต้องพิจารณาถึงปัจจัยนำเข้า (Input) และปัจจัยด้านผลลัพธ์ (Output)

6. การแสวงหาเป้าหมาย (Goal Seeking) ต้องพิจารณาถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือ (Outcome) ถือว่าเป็นเป้าหมายสูงสุด

7. การเคลื่อนไหวกการเปลี่ยนแปลง (Entropy) ระบบต้องมีการปรับเปลี่ยนและออกแบบให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

8. ความมั่นคงของระบบ (Steady State) จะเกิดขึ้นจากความได้เปรียบซึ่งเกิดขึ้นจากทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นฐานสำคัญจากการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น

9. การให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feed Back) เป็นการชี้แจงถึงผลงาน (Performance) ที่เกิดขึ้นให้ผู้ปฏิบัติได้รับรู้ ทั้งนี้การให้ข้อมูลป้อนกลับจะทำให้เกิดปรับปรุงและการปรับเปลี่ยนปัจจัยนำเข้า (Input) อันนำไปสู่การปรับปรุงวิธีการ (Process) ให้เหมาะสมต่อไป

2.1.2.3 ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ (Needs Theory)

1) ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ของ (Maslow's Hierarchy of Needs Theory)

Maslow (1961, p. 46) ได้กล่าวถึง ความต้องการของมนุษย์ไว้ตามลำดับขั้นความต้องการ ดังนี้

1. ความต้องการพื้นฐานทางร่างกาย

เป็นความต้องการขั้นมูลฐานของมนุษย์และเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดสำหรับการดำรงชีวิตร่างกายจะต้องได้รับการตอบสนองภายในช่วงระยะเวลาที่สม่ำเสมอ ถ้าร่างกายไม่ได้รับการตอบสนองแล้วชีวิตก็ดำรงอยู่ไม่ได้ความต้องการเหล่านี้ เช่น ที่อยู่ ความต้องการทางร่างกาย อาหาร อากาศ น้ำดื่ม เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการพักผ่อน และความต้องการทางเพศ ถ้ายังไม่เพียงพอมนุษย์จะไม่นึกถึงความปลอดภัย ความรักความก้าวหน้า ความนับถือทั้งสิ้น เช่น ไปช้อนปลาเก็บผักหาอาหารในตอนเลิกงานเพื่อมาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องใครจะดูแลคุณคุณก็ไม่รู้สึกกล้าเสี่ยงแม้แต่ความตาย โดยไม่ต้องการความปลอดภัย

2. ความต้องการมั่นคงปลอดภัย

เมื่อมนุษย์ได้สิ่งที่ต้องการพื้นฐานของชีวิตแล้วพอมีเหลือเก็บบางเล็กน้อยไม่ลำบาก ก็ต้องการความปลอดภัยของทรัพย์สินความมั่นคงอนาคต ไม่เสี่ยง ถ้าได้ความมั่นคงปลอดภัยกว่าก็จะแสวงหาหรือย้ายไปโดยความต้องการความปลอดภัย มีเมื่อความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการความปลอดภัยก็เข้ามามีบทบาทในพฤติกรรมของมนุษย์มีความปรารถนาที่จะได้รับความคุ้มครองอันตรายต่าง ๆ ที่จะมีต่อร่างกาย เช่น อุบัติเหตุอาชญากรรม ฯลฯ เป็นต้น โดยความปลอดภัย หรือความมั่นคงเป็นสิ่งสำคัญมีผลต่อขวัญและกำลังใจของคนอีกด้วย

3. ความต้องการทางสังคมต้องการเป็นเจ้าของ

บุคคลต้องการที่จะให้บุคคลอื่นหรือเพื่อนร่วมงานยอมรับในความสำคัญของตน ความเป็นมิตรภาพ และความรักจากเพื่อนร่วมงาน การยอมรับเข้าเป็นพวก ไม่ถูกกีดกัน

ไม่มีการแบ่งวรรณะ เมื่อความต้องการ 2 ประเภทแรก ได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการที่อยู่ในระดับสูงกว่าก็จะเข้าครอบงำพฤติกรรมของบุคคล

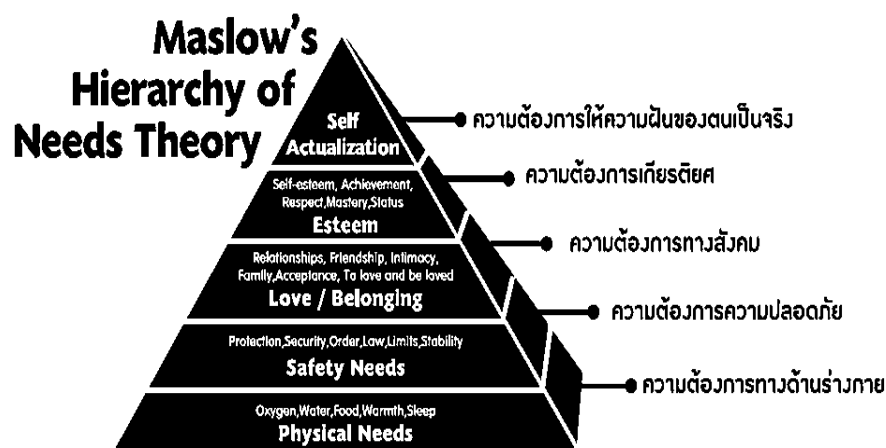
4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องในสังคม

มนุษย์ต้องเป็นอิสระ เสรีภาพ ได้รับการยกย่องและความยอมรับในสังคม ตลอดจนความก้าวหน้าต้องการเป็นใหญ่ไปเรื่อย ๆ ต้องการเลื่อนขั้นขึ้นไป จนบางครั้งขึ้นไปถึงขั้นสูงสุดแล้ว ยังอยากจะทำให้พิจารณาตำแหน่งสูงขึ้นไปอีก เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการความก้าวหน้าไม่สิ้นสุด เป็นความต้องการอยากเด่นดังในสังคม รวมถึงความเชื่อมั่นในตนเอง ความสำเร็จ ความรู้ความสามารถ การนับถือตนเอง และรวมถึงความต้องการที่จะมีฐานะเด่นเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั้งหลาย

5. ความต้องการสมหวังของชีวิต

ขั้นพึงพอใจที่จะทำอะไรเป็นพิเศษในขั้นนี้มนุษย์ถึงพร้อมแล้วทุกสิ่งทุกอย่างได้รับความสำเร็จถ้าจะทำอะไรจะต้องให้ใหญ่โตและมีความสำคัญเป็นพิเศษคนแห่งช่องสรรเสริญ หรือมีความปรารถนาเป็นส่วนตัว เช่น สร้างสถานที่สำคัญ หรือเป็นคนสำคัญ เป็นต้น

ความต้องการดังกล่าวอาจจัดให้อยู่ในรูปของลำดับขั้นความต้องการ ตั้งแต่ระดับต่ำสุดไปถึงสูงสุด 5 ระดับ ดังแสดงในภาพที่ 2.6

ภาพที่ 2.6 ตัวอย่างการวางภาพประกอบการทำบทนิพนธ์. ปรับปรุงจาก โครงสร้างทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ มาสโลว์ (น. 73), โดย อำนวย แสงสว่าง, 2545, กรุงเทพฯ : หจก. ทิพย์วิสุทธิ.

ปัจจุบัน ได้มีนักวิชาการได้แยกวิเคราะห์ลำดับชั้นความต้องการของ มาสโลว์ ให้มองเห็นความแตกต่างในรายละเอียดได้ชัดเจนออกไป จากเดิม 5 ชั้น เป็น 7 ชั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชั้นที่ 5 - 7 ซึ่งเดิม มาสโลว์ ไม่แยกจากกัน โดยจัดเป็น ชั้นที่ 5 ด้วยกันทั้งหมด ต่อมาจึง แบ่งให้ละเอียด ดังนั้นใน ชั้นที่ 5 - 7 ดังกล่าวจึงอาจรวมเป็นชั้นตอนเดียวกัน ได้จะเห็นว่าความต้องการ ในแต่ละชั้นเพื่อให้ได้มาในสิ่งต่าง ๆ แม้บางชั้นตอนจะมีความคาบเกี่ยวกันอยู่บ้าง (กัลยา ยศคำลือ, 2553, น. 35) ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียด ได้ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2

ลำดับชั้นความต้องการในแบบเดิมกับแบบละเอียด และสิ่งที่ต้องการ

ลำดับชั้นแบบเดิม	ลำดับชั้นแบบละเอียด	สิ่งที่ต้องการ
1. ความต้องการพื้นฐานทางร่างกาย	1. ความต้องการพื้นฐานทางร่างกาย	1. อาหาร น้ำ การพักผ่อน อากาศ เพศ การขับถ่าย
2. ความต้องการมั่นคงปลอดภัย	2. ความต้องการมั่นคงปลอดภัย	2. ความปลอดภัย ความมั่นคง การคุ้มครอง
3. ความต้องการทางสังคม ต้องการเป็นเจ้าของ	3. ความต้องการทางสังคม ต้องการเป็นเจ้าของ	3. กลุ่มพวกพ้องครอบครัวมีส่วนร่วมในสังคมการเอาใจใส่ความรัก
4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องในสังคม	4. ความต้องการที่จะได้รับการยกย่องในสังคม	4. สถานะในสังคม การยกย่องชมเชย
5. ความต้องการสมหวังของชีวิต	5. ความต้องการความสำเร็จ และใฝ่รู้ใฝ่เรียน	5. ความสามารถ ทักษะประสบการณ์ ความคิดสร้างสรรค์
	6. ความต้องการทางสุนทรีย์	6. ความละเอียดอ่อนในจิตใจ ความงาม ความดี ความสุขทางใจ
	7. ความต้องการความสำเร็จและความสมบูรณ์ในชีวิต	7. สัมฤทธิ์ผลในงาน ความภาคภูมิใจ ในตนเอง คุณธรรมค่านิยม ส่วนตน

2.1.2.4 ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ (Needs Theory)

1) ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ EGR ของ (Alderfer's ERG Theory)

Alderfer (1972, p. 28) ได้ปรับปรุงทฤษฎีลำดับความต้องการของ Maslow เสียใหม่ให้เป็นความต้องการ 3 ระดับ ดังนี้ 1) การเจริญเติบโต 2) ความสัมพันธ์ 3) การดำรงชีวิต แต่ได้มีการสร้างรูปแบบที่เป็นจุดเด่นที่ต่างไปจากทฤษฎีของ มาสโลว์ จากการวิจัยของ อัลเดอร์เฟอร์ เขาเห็นด้วยกับ มาสโลว์ ที่ว่าความต้องการนั้นบุคคลที่จะก้าวขึ้นไปตามลำดับความต้องการภายในได้ต้องตอบสนองความต้องการของพวกเขา นั่นคือ พวกเขาจะตอบสนองความต้องการระดับต่ำก่อน ความต้องการระดับสูง แต่อย่างไรก็ตามภายใต้สถานการณ์บางอย่างบุคคลอาจจะกลับมายังความต้องการระดับต่ำ

2) ความต้องการของมนุษย์ อัลเดอร์เฟอร์ แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 อย่าง ดังนี้

2.1) ความต้องการความอยู่รอด (Existence) หมายถึง ความต้องการทางด้านร่างกาย และปรารถนาอยากมีสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย เป็นต้น และเมื่อเปรียบเทียบกับความต้องการของ มาสโลว์ ความต้องการอยู่รอดนี้ เทียบได้กับความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการความมั่นคงปลอดภัย

2.2) ความต้องการมีความสัมพันธ์ทางสังคม (Relatedness) หมายถึง ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ต่อกันระหว่างบุคคลความสัมพันธ์เหล่านี้ หมายรวมถึงความต้องการทุกชนิดที่มีความหมายความสำคัญในเชิงมนุษย์สัมพันธ์ ซึ่งถ้าเทียบกับความต้องการที่ มาสโลว์ กำหนดไว้ เท่ากับความต้องการทางสังคม และความต้องการที่ได้รับการยกย่องยอมรับจากสังคม

2.3) ความต้องการก้าวหน้าและเติบโต (Growth) ความต้องการชนิดนี้ จะเป็นความต้องการที่เกี่ยวกับเรื่องราวของการพัฒนาการเปลี่ยนแปลง ฐานะ สภาพ และการเติบโตก้าวหน้าความต้องการอยากเป็นผู้มีความริเริ่มบุกเบิก มีขอบเขตอำนาจขยายกว้างออกไปและการพัฒนาเติบโตด้วยความรู้ความสามารถ ความต้องการประเภทนี้เปรียบได้กับความต้องการบรรลุผลสำเร็จสูงสุดตามความต้องการของ มาสโลว์ นั่นเอง

3) อัลเดอร์เฟอร์ มีข้อสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของบุคคล EGR ของ 3 ประการ ที่เป็นกลไกสำคัญ คือ

3.1) ความต้องการที่ได้รับการตอบสนอง (Need Satisfaction) นั่นคือ หากความต้องการระดับใดได้รับการตอบสนองน้อย ความต้องการประเภทนี้จะมีอยู่สูง

3.2) ขนาดของความต้อต้องการ (Desire Strength) ถ้าหากความต้อต้องการประเภทที่อยู่ต่ำกว่า เช่น ความต้อต้องการการอยู่รอดได้รับการต้อสนองมากพอแล้วก็จะยังทำให้ความต้อต้องการประเภทที่อยู่สูงกว่า เช่น ความต้อต้องการก้าวหน้าและเติบโตมีมากยิ่งขึ้น

3.3) ความต้อการที่ไม่ได้รับการต้อสนอง (Need Frustration) ถ้าหากความต้อการประเภทที่อยู่สูงมีอุปสรรคติดขัดได้รับการต้อสนองน้อย ก็จะให้ความต้อการประเภทที่อยู่ต่ำลงไปมีความสำคัญมากขึ้น

4) ข้อแตกต่างระหว่างทฤษฎีความต้อการของ มาสโลว์ และ ของ อัลเดอร์เฟอร์

แตกต่างที่ลักษณะของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นภายในความต้อการประเภทต่าง ๆ กล่าวคือ ตามทฤษฎีความต้อการของ มาสโลว์ นั้น ความต้อการจะได้รับการต้อสนองเป็นขั้นและก้าวหน้าขึ้นไปเรื่อย คือ เมื่อใดที่ความต้อการระดับต่ำได้รับการต้อสนองแล้วความต้อการที่อยู่ในลำดับที่สูงขึ้นก็จะมีผลในการจูงใจ ซึ่งทฤษฎี EGR ก็มีสภาพเหมือนกันในแง่นี้ แต่ทฤษฎี EGR จะมีการเคลื่อนตัวถอยหลังด้วย ถ้าความต้อการใดไม่ได้รับการต้อสนองประเภทความต้อการที่มีผลสูงก็จะถอยกลับไปสู่ความต้อการที่ต่ำกว่า และจากความจริงดังกล่าวทำให้สามารถทราบถึงสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อความต้อการ ความสัมพันธ์ซึ่งในสถานการณ์ เช่นว่านี้ อัลเดอร์เฟอร์ จึงให้ทราบว่า ประเภทของความต้อการที่อยู่ต่ำลงไปจะมีความสำคัญในการจูงใจทันที และถ้าหากความต้อการด้านความสัมพันธ์ไม่ได้รับการต้อสนองเมื่อใด เมื่อนั้นความต้อการอยู่รอดจะเพิ่มความสำคัญขึ้นอย่างรวดเร็ว

2.1.2.5 ทฤษฎีพัฒนาการของมนุษย์

พัฒนาการทางจิตสังคมของ อีริกสัน (Erikson's Theory Development) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2543, น. 29) ซึ่งจะสนใจแรงผลักดันทางสังคมที่มีผลต่อบุคลิกภาพและการปรับตัวทางสังคมของมนุษย์ พบว่าปัญหาบางอย่างที่ไม่สามารถอธิบายด้วยทฤษฎีพัฒนาการทางจิตเพศ ของ ซิกมันด์ ฟรอยด์ เขาจึงได้ปรับปรุงทฤษฎีขึ้นมาใหม่ ซึ่งมีพื้นฐานแนวคิดคล้ายคลึงกัน แต่เปลี่ยนจุดเน้นจาก Id มาเป็นการพัฒนาการของ Ego ที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมมากกว่าแรงขับทางสัญชาตญาณที่เกี่ยวข้องกับความต้อการพื้นฐานของมนุษย์ โดยเชื่อว่าสภาพทางสังคมและวัฒนธรรมมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการพัฒนาทางจิตส่งผลต่อบุคลิกภาพและจิตใจของบุคคล ไม่ใช่พัฒนาไปตามความเจริญทางเพศในแต่ละวัย แต่เกิดจากการทำงานของ Ego เป็นส่วนที่ทำให้บุคคลปรับตัวได้อย่างเหมาะสมตามความเป็นจริงของสังคมและมีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมจิตใจของบุคคลช่วงวิกฤต (Critical Period) มีอยู่ในทุกขั้นของพัฒนาการ และจะดำเนินต่อไปตลอดชีวิต เพราะในแต่ละวัยความต้อการทางสังคมของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงไปทำให้ต้องปรับตัวอยู่ตลอดเวลาถ้าพัฒนาการทางสังคมในแต่ละขั้น

ดำเนินไปได้ด้วยดี บุคคลก็จะมีสุขภาพจิตดีในทางตรงข้าม ถ้าสภาพทางสังคมไม่เอื้ออำนวยให้บุคคลสามารถปรับตัวได้บุคคลจะจดจำความรู้สึกที่ไม่ดีไว้ในแต่ละขั้นของการพัฒนาทำให้มีผลร้ายต่อสุขภาพจิต อีริกสัน ได้แบ่งพัฒนาการพัฒนาร่างกายของมนุษย์ออกเป็น 8 ขั้นตอน ดังนี้

1) อายุ 1 ปี ทารกจะพัฒนาความรู้สึกไว้วางใจ (Trust) จากการได้รับความสุขทางกายและจะพัฒนาความรู้สึก ความระแวงไม่ไว้วางใจ จากประสบการณ์ด้านความกลัวหรือความไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับวิธีการอบรมเลี้ยงดูจะมีพฤติกรรมแบบยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ไม่รู้จักรับและให้ผู้อื่นทำให้เข้ากับสังคมไม่ได้

2) อายุ 2 ปี ความรู้สึกเป็นอิสระ (Autonomy) เป็นพัฒนาการจากที่พ่อแม่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ตามความสามารถ เพราะเด็กสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายได้แล้วถ้าพ่อแม่ที่เลี้ยงดูถูกแบบปกป้องเกินกว่าเหตุไม่ปล่อยให้ทำอะไรด้วยตนเอง พ่อแม่จะเป็นผู้ทำทุกอย่างให้เด็กเด็กจะรู้สึกสงสัย และอับอายในความสามารถของตนเอง ไม่แน่ใจว่าตนทำอะไรได้บ้างทำให้เกิดความรู้สึกพึ่งพาผู้อื่นสูงขาดความมั่นใจในตนเอง

3) อายุ 3 - 5 ปี เป็นช่วงที่เด็กจะพัฒนาความคิดริเริ่ม (Initiative) จากการที่สามารถทำงานบางอย่างได้ด้วยตนเองแล้วประสบความสำเร็จ ถ้าเด็กไม่สามารถทำงานบางอย่างด้วยตนเองได้สำเร็จจะเกิดความรู้สึกผิด (Guilt) เด็กในวัยนี้จะมีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ขอบข่ายถาม ชูกชน ถ้าพ่อแม่คอยตอบคำถามเด็ก ก็จะส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่ม แต่ถ้าพ่อแม่ห้ามคุดำเนิน ลงโทษเด็กในการทำกิจกรรมอย่างรุนแรงจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกผิดไม่อยากจะทำอะไรด้วยตนเองจะคอยทำตามคำแนะนำเท่านั้น

4) อายุ 6 - 11 ปี เด็กวัยนี้จะได้รับอิทธิพลจากสังคมในโรงเรียนเป็นอย่างมาก เด็กจะพัฒนาความรู้สึกขยันหมั่นเพียร จากการที่ได้รับคำชมเชยในการทำผลงานแต่ถ้าเด็กมีประสบการณ์ไม่ดีจะรู้สึกว่าตนเองด้อยทำงานสู้คนอื่นไม่ได้หรือไม่ได้ได้รับความสนใจ หากถูกตำหนิบ่อย ๆ จะทำให้ไม่อยากทำงานใด ๆ

5) ช่วงวัยรุ่น จะเกิดความสับสนในบทบาทของตนตามสังคมคาดหวังเป็นวัยกึ่งกลางระหว่างวัยเด็กและวัยผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกิดขึ้นทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจและสังคม จึงเกิดความต้องการที่จะรู้จักตนเอง จนสามารถค้นพบเอกลักษณ์ของตนเองได้ วัยนี้เป็นวัยที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจะมีการพัฒนาทางจิต - สังคม เป็นวัยที่จะคำนึงถึงสภาพความแตกต่างทางด้านเอกลักษณ์ มีพัฒนาการทางความรู้อยู่ในขั้นพัฒนาสมองและเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม มีการพัฒนาการทางจริยธรรม คือ มีความเข้าใจกฎเกณฑ์ในลักษณะที่เกิดจากข้อตกลงซึ่งกันและกัน และพร้อมที่จะปฏิบัติตาม รวมถึงสนใจต่ออนาคต (พรณี ชูทัยเจนจิต, 2538, น. 259)

6) วัยผู้ใหญ่ตอนต้น (Early Adult) เป็นวัยของการทำงานและการมีครอบครัว ถ้ามีประสบการณ์ในขั้นต้น ๆ มาดีจะเข้าใจตนเองและสังคมต้องการที่จะร่วมดำเนินชีวิตกับคนที่มีความคิดสอดคล้องกับตนปรับตัวเข้ากับชีวิตครอบครัวได้ในทางตรงข้ามหากบุคคลยังหาเอกลักษณ์ของตนเองไม่พบยังไม่ทราบความต้องการ ไม่ทราบเป้าหมายชีวิตจะเกิดความรู้สึกอ้างว้างว่าเหวโศกเดี่ยว เนื่องจากไม่สามารถสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นได้

7) วัยผู้ใหญ่ถึงวัยกลางคนเป็นวัยที่บุคคลจะมีความมั่นคงทางการทำงานและความเป็นอยู่ตามสมควร ถ้ามีประสบการณ์มาดีจะเกิดความรู้สึกอยากสร้างสรรค์สังคมต้องการสืบทอดผ่านผู้หรือมีบุตรหลานต้องการอบรมเลี้ยงดูลูกหลานให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมมีความรับผิดชอบต่อสังคม ถ้าได้รับประสบการณ์ที่ไม่ดีจะสนใจต่อตนเอง คิดหมกมุ่นเกี่ยวกับเรื่องราวของตนเอง สงสารตนเองรู้สึกว่าตนเองไม่มีประโยชน์ต่อสังคมเกิดความรู้สึกท้อแท้เบื่อหน่าย

8) ช่วงวัยชรา เป็นวัยที่มีความรู้สึกนึกคิดย้อนกลับไปในอดีตที่สวยงาม เมื่อทำอะไรประสบความสำเร็จจะเกิดความสุขความพอใจ คนวัยนี้จะมีความสุขกับการถ่ายทอดประสบการณ์ในอดีตให้คนรุ่นต่อมาฟังยอมรับการเปลี่ยนแปลงของวัย ไม่กลัวตาย ไม่กังวลกับชีวิตที่เหลืออยู่ เพราะไม่รู้สึกเสียดายเวลาที่ผ่านมามีประสบการณ์ในอดีตไม่ดี คนในวัยนี้จะเกิดความรู้สึกทอดอาลัยในชีวิตมีความวิตกกังวลกลัวตาย เพราะรู้สึกว่าตนยังไม่ได้ทำอะไรอีกหลายอย่างยังมีภาระหน้าที่ตั้งค้างอีกมากมายไม่สามารถทำจิตใจให้สงบได้ การระลึกถึงอดีตก็มีแต่ความเศร้าหมองไม่เป็นที่พึงพอใจ

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

2.2.1 ความหมายของคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิต (Quality of Life) เป็นสิ่งที่สำคัญในการดำเนินชีวิตและเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการรวมทั้งเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประชากรของประเทศ ซึ่งมีความเชื่อว่า ถ้าประชากรของประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดี การกินคืออยู่ดีมีสุข (Well - Being) และการมีชีวิตที่ดี (Good Life) ก็จะทำให้การพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ได้อย่างดี และรวดเร็ว โดยมีกรกล่าวขานคำว่า คุณภาพชีวิต ไว้อย่างกว้างขวางมานานนับศตวรรษแล้ว ซึ่งมีการให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525) เขียนให้ความหมายไว้ว่า คุณภาพชีวิต ประกอบด้วย 2 คำ คือ “คุณภาพ และ ชีวิต” คุณภาพ หมายถึง ลักษณะความดี ลักษณะประจำบุคคลหรือสิ่งของชีวิต หมายถึง ความเป็นอยู่ สรุปได้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ลักษณะความเป็นอยู่ที่ดี

พวงรัตน์ บุญญานุกรณ์ (2531, น. 52) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับแต่ละคน ในลักษณะของความรู้สึกพอใจในสภาพที่ตนเองมีอยู่ เป็นอยู่ ได้รับความอยู่ และปฏิบัติอยู่เป็นประจำวัน ในแต่ละคนจะมีความพอใจแตกต่างกัน

พัฒนา กิติพรภรณ์ (2531) ให้คำจำกัดความไว้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตที่มีความสุข ความสุขในที่นี้เกิดได้จาก 1) ความสุขทางกาย หมายถึง การมีความเป็นอยู่ที่ดี เช่น มีที่อยู่อาศัยดี มีสุขภาพดี มีสาธารณูปโภค เช่น การคมนาคมดี มีสภาพแวดล้อมที่ดี เช่น อากาศบริสุทธิ์ และยังรวมไปถึงการพักผ่อนและสันทนาการที่ดี 2) ความสุขทางใจได้มาจากความรู้จักพอดี พอใจในสภาพที่เป็นอยู่ การมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความรัก ความอบอุ่น ผูกพันในครอบครัวและเพื่อนมนุษย์ มีความอดทน เสียสละ และสร้างประโยชน์ให้กับสังคม

ประยูทธ สุวรรณโกตา (2532, น. 26 - 29) ได้สรุปความหมายของคุณภาพของชีวิตไว้อย่างกระชับ และเข้าใจได้โดยง่ายว่า “คุณภาพชีวิต” หมายถึง ระดับสภาพการดำรงชีวิตของมนุษย์ ตามองค์ประกอบของชีวิต ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม ความคิด และจิตใจ ซึ่งจะต้องอยู่ในระดับกลาง ตามลักษณะและสภาพที่ควรจะเป็นได้ในแต่ละบุคคล ดังที่เรียกกันว่า ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน ส่วนการที่มนุษย์จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบอีกมากมาย และองค์ประกอบเหล่านั้นจะมีความสำคัญมากน้อยแตกต่างกันออกไปตามทัศนะของผู้มองแต่ละคน หรือแต่ละสังคม

ณรงค์ศักดิ์ ตะละภัก และคณะ (2535) ให้ความหมายว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การมีชีวิตที่พัฒนาไปเป็นผู้ใหญ่ที่พึ่งตนเองได้อย่างมีทิศทางสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และทำให้ผู้อื่นเป็นสุขด้วย

พัชรภรณ์ คนกล้า (2547) ให้ความหมายว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การมีชีวิตที่สมบูรณ์ในแง่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งเกิดจากการให้ความสำคัญและความพึงพอใจต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ตามสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่เป็นอยู่ หรือได้รับอยู่ด้วยการรับรู้และตัดสินใจของมนุษย์ ในช่วงเวลาหนึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (2548) กล่าวว่า ความสุขที่เป็นผลมาจากปัจจัยภายนอก หรือทั่ว ๆ ไปใช้คำว่า “ความอยู่ดีมีสุข” หรือ “คุณภาพชีวิต” ซึ่งเป็นรูปธรรมและวัดเชิงภาวะวิสัย (Objective) ดัชนีที่ใช้ในปัจจุบันเป็นการวัดองค์ประกอบความสุขจากปัจจัยภายนอก เช่น สุขภาพ ระดับการศึกษา การทำงาน สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ สภาพครอบครัว ความเป็นอยู่ สภาพความเป็นอยู่ในชุมชน

Unesco (1981) สรุปไว้ว่า คุณภาพชีวิตเป็นความรู้สึกของการมีการอยู่อย่าง มีความสุข มีความพอใจต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของชีวิตที่เป็นส่วนสำคัญมากของบุคคล

Lewis (1982) ให้ความหมายว่า คุณภาพชีวิต คือ ระดับที่บุคคลมีความรู้สึกมีคุณค่าแห่งตน มีความมุ่งหมายในชีวิต และมีความวิตกกังวลน้อยที่สุด

Ferrans (1992) หมายถึง ความรู้สึกมีความสุข (Sense of Well - Being) ซึ่งมีผลมาจาก ความรู้สึกพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจในแต่ละด้านของชีวิตที่มีความสำคัญต่อบุคคลนั้น ๆ

สรุป จากการศึกษาความหมายของคำว่าคุณภาพชีวิตทั้งหมดที่ได้กล่าวมาแล้วคุณภาพชีวิต หมายถึง การมีชีวิตอยู่ด้วยความพึงพอใจในสิ่งที่ตนได้สัมผัส ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ ทั้งนี้ความรู้สึกดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับบุคคลสังคม และวัฒนธรรมแวดล้อมของบุคคลนั้น ๆ

2.2.2 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

เนื่องจากคุณภาพชีวิตในความหมายของนักวิชาการแต่ละสาขามีความแตกต่างกันตามการมอง และการให้คุณค่าที่แตกต่างกันองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตจึงย่อมจะแตกต่างกันออกไปตามการให้ความหมาย แม้ความหมายจะคล้ายคลึงกันก็ไม่ได้หมายความว่าองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตจะต้องคล้ายคลึงตามไปด้วย ดังที่จะเสนอต่อไปนี้

นิสาร์ตน์ ศิลปเดช (2540) ได้สรุปว่า องค์ประกอบที่จะทำให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้น ควรประกอบด้วยปัจจัยพื้นฐาน คือ

1. ปัจจัยด้านความสมบูรณ์ด้านร่างกายและสติปัญญา หมายถึง การที่มนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้น จะต้องมีความเป็นปกติของร่างกายและสติปัญญาเป็นพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ การมีอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายสมบูรณ์ครบถ้วน มีสุขภาพอนามัยแข็งแรง มีพลังกำลังที่สามารถทำกิจการงานได้ดี เช่นเดียวกับคนอื่น ๆ มีระดับพัฒนาการของสติปัญญาเป็นปกติ สามารถศึกษาเล่าเรียน คิดไตร่ตรองหาเหตุผลต่าง ๆ รวมทั้งสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

2. ปัจจัยด้านความสมบูรณ์ด้านจิตใจและอารมณ์ หมายถึง การเป็นผู้ที่มีจิตใจที่ดี มีอารมณ์แจ่มใสมั่นคง ไม่แปรปรวน หงุดหงิด โมโหง่าย ใจดีมีคุณธรรม ไม่อิจฉาริษยา หรือเคียดแค้นพยาบาทผู้อื่น เป็นผู้มองโลกในแง่ดี มีความโอบอ้อมอารี พร้อมทั้งจะช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก หรือเดือดร้อนเสมอ การมีพื้นฐานด้านจิตใจและอารมณ์ที่ดีจะช่วยให้บุคคลเกิดความสุขและความสงบในการดำรงชีวิต

3. ปัจจัยด้านความสมบูรณ์สังคมและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเป็นคนที่ได้รับการยอมรับจากคนทั่วไป อันเนื่องมาจากการมีมนุษยสัมพันธ์อันดี มีความสามารถในการปรับตัวยอมรับความสามารถและความสำคัญของผู้อื่นตลอดจนสิ่งอื่น ๆ ที่อยู่รอบตัว ดังนั้นจึงเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าของบุคคลและสิ่งแวดล้อม และคิดที่จะปรับปรุงพัฒนาให้สิ่งแวดล้อมเหล่านั้นคงคุณค่าและประโยชน์อยู่ตลอดไปจะยอมให้เกิดความเสียหาย หรือมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมบ้างก็เป็นเพียง

ส่วนน้อยที่สุด การมีความสมบูรณ์ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมจะช่วยให้บุคคลมีชีวิตที่เหมาะสมกลมกลืน และเข้ากันได้ดีกับสังคมและสิ่งแวดล้อมของตน

4. ปัจจัยด้านความสมบูรณ์ของสิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต หมายถึง ความสามารถที่จะจัดหาสิ่งจำเป็นต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างดีตามฐานะของตนเอง ตลอดจนสภาพของสังคม เศรษฐกิจ และบุคคลมี ปัจจัยจำเป็นเหล่านี้ ได้แก่ ปัจจัย 4 ซึ่งมี อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และสิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่าง ๆ ตลอดจนการได้รับการศึกษา การพักผ่อน ฯลฯ ซึ่งบุคคลจำเป็นต้องจัดหรือจัดให้มีขึ้นตามความจำเป็นในสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของตน การมีปัจจัยจำเป็นในการดำรงชีวิตที่ดีและพอเพียงย่อมช่วยให้บุคคลมีความสะดวกสบาย ไม่ลำบากขัดสน และขอย่นนำมาซึ่งความสุขและความพึงพอใจในชีวิต

กัญจนพร อ่วมสำอาง (2547) องค์การอนามัยโลก ได้กำหนดองค์ประกอบสำคัญของคุณภาพชีวิตสำหรับบุคคลทั่วไปว่า ควรประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ

1. ด้านร่างกาย (Physical Domain) คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความรู้สึกสบาย ไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ การรับรู้ถึงพลังกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้เรื่องการนอนหลับ และพักผ่อนรวมทั้งการรับรู้เรื่อง การมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งการรับรู้เหล่านี้มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. ด้านจิตใจ (Psychological Domain) คือ การรับรู้สภาพทางด้านจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของตน และการรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเศร้าหรือกังวล เป็นต้น

3. ด้านระดับความเป็นอิสระของบุคคล (Level of Independence) คือ การรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น การรับรู้ถึงความสามารถในการเคลื่อนไหวของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการทำงาน การรับรู้ว่าคุณไม่พึ่งพาอาศัยต่าง ๆ หรือการรักษาทางการแพทย์อื่น ๆ เป็นต้น

4. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม รวมทั้งการรับรู้ว่าคุณได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย

5. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าคุณมีชีวิตอยู่อย่างไร ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัย และมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าคุณได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดีปราศจากมลพิษต่าง ๆ การคมนาคมสะดวกมีแหล่งประโยชน์ด้านการเงิน สถานบริการทางสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่าคุณมีโอกาสที่จะได้รับข่าวสาร หรือฝึกฝนทักษะต่าง ๆ การรับรู้ว่าคุณได้มีกิจกรรมสันทนาการ และมีกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น

6. ด้านความเชื่อส่วนบุคคล (Spirituality / Religion / Personal Beliefs) คือ การรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ ของคุณที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึงความเชื่อด้านจิต - วิญญาณ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิต และความเชื่ออื่น ๆ ที่มีผลในทางที่ดีต่อการดำรงชีวิตมีผลต่อการเอาชนะอุปสรรค เป็นต้น

พัชรภรณ์ คนกล้า (2547) สรุปไว้ว่า องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตมักเกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพ ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน สถานที่อยู่อาศัย เศรษฐกิจสภาพแวดล้อมที่คนอาศัยอยู่ เป็นต้น

Ferrans and Powers (1978, pp. 138 - 147) ได้วิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) ขององค์ประกอบของคุณภาพชีวิตของ จอร์จ และ เบียร์สัน แล้วจึงได้สรุปองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตเป็น 4 องค์ประกอบ คือ

1. ด้านสุขภาพและหน้าที่ (Health and Functioning) เกี่ยวกับสถานภาพของร่างกายและความสามารถในการทำหน้าที่ที่จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ กิจกรรมประจำวัน และการแสดงออกทางบทบาทสังคม ประกอบด้วย สุขภาพของตนเอง ความเครียด การดูแลสุขภาพ การพึ่งพาตนเองทางด้านร่างกาย เพศสัมพันธ์ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว การบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมในยามว่าง ความสามารถในการเดินทาง การสร้างความสุขในวัยสูงอายุ และการมีอายุยืน

2. ด้านสังคมและเศรษฐกิจ (Social Economic) เป็นสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของบุคคล เพราะบุคคลต้องอยู่ร่วมกันในสังคมต้องการเพื่อนช่วยแนะแนวทางแก้ปัญหาซึ่งกันและกัน ต้องการกำลังใจ การได้รับการเชื่อถือไว้วางใจต้องการบ้านอยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง มีงานทำและมีเงินใช้ในการดำรงชีวิต ประกอบด้วย มาตรฐานการดำรงชีวิต การพึ่งพาตนเองด้านการเงิน ที่พักอาศัย การทำงาน เพื่อน เพื่อนบ้าน สภาพการณ์ของบ้านเมือง การได้รับการสนับสนุนทางจิตใจ และการศึกษา

3. ด้านจิตใจและวิญญาณ (Psychological / Spiritual) เป็นสภาพของการรับรู้การตอบสนองทางอารมณ์ หรือทางวิญญาณต่อสิ่งเร้าที่มากกระทบในชีวิต ประกอบด้วย ความพอใจในชีวิต ความสุขทั่วไป ความพอใจในตนเอง จุดมุ่งหมายในชีวิต ความสงบสุขของจิตใจความศรัทธาในศาสนา และรูปร่างหน้าตาของตน

4. ด้านครอบครัว (Family) เป็นสภาพความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย ความสุขในครอบครัว ภาวะสุขภาพของสมาชิกในครอบครัว บุตร และความสัมพันธ์กับผู้สมรส

สรุป องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ควรประกอบด้วย ความสุขสมบูรณ์ของ ร่างกายจิตใจ รวมถึงสภาพแวดล้อม สังคม และการใช้ชีวิตประจำวัน อันเป็นที่พึงพอใจของแต่ละบุคคล

2.2.3 เครื่องมือวัดคุณภาพชีวิต

Newman (1975), Hankiss (1983) และ Baster (1985) ได้กล่าวถึง การวัดคุณภาพชีวิต พบว่า การวัดคุณภาพชีวิตควรมีองค์ประกอบของดัชนีคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นตัวชี้วัดทางสังคมที่สำคัญ จำแนกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ ตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัย และตัวชี้วัดทางสังคมเชิงอัตวิสัย ดังนี้

1. ตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัย (Objective Well - Being) เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ มุ่งไปที่วัตถุประสงค์ รายได้ของชาติ หรือครัวเรือน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ โดยรายได้ของชาติและข้อมูลทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่เข้าใจได้โดยทั่วไปและนำมาใช้อย่างกว้างขวาง (Baster, 1985) แท้ที่จริงแล้ว การทำความเข้าใจตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัยไม่ใช่เรื่องซับซ้อน ตัวอย่างของตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัย ได้แก่ อัตราการอ่านออกเขียนได้ อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด ประเภทของที่อยู่อาศัย และค่าครองชีพ ผู้วางนโยบายมักใช้ตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัย วัดคุณภาพชีวิตของระดับครัวเรือน ชุมชน เมือง และประเทศ (Liu, 1975, Rogerson, et al., 1989, p. 1655) การประเมินตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัยมักจะเกี่ยวข้องกับการใช้สถิติ อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดทางสังคมเชิงภาวะวิสัยไม่สามารถอธิบายสังคมได้อย่างแท้จริง (Oliver, et al., 1996)

2. ตัวชี้วัดทางสังคมเชิงอัตวิสัย (Subjective Well - Being) เกี่ยวข้องกับการวัดความพึงพอใจ ความรู้สึก ทศนคติ และความเข้าใจในระดับบุคคล ซึ่งดูเหมือนเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เนื่องจากมีความยากในการกำหนดและวัด ตัวชี้วัดนี้ถูกออกแบบมาเพื่อวัดความสุขและความพึงพอใจของมนุษย์ แนวคิดของตัวชี้วัดทางสังคมเชิงอัตวิสัย สัมพันธ์กับความเข้าใจและทัศนคติในเรื่องของชีวิตที่เป็นสุข ทั้งด้านครอบครัว เพื่อนฝูง และมาตรฐานความเป็นอยู่ การศึกษาของ แอนดริวและวิทธี เป็นตัวอย่างที่ดีของการพัฒนาตัวชี้วัดทางสังคมเชิงอัตวิสัยที่สมบูรณ์ ได้แก่ ตัวชี้วัดในเรื่องของการประสบความสำเร็จ ความปลอดภัย และความสนุกสนาน รวมถึงชีวิตการทำงานและครอบครัว (Campbell, 1980) ซึ่งให้เห็นว่าการประเมินเชิงอัตวิสัยอยู่บนพื้นฐานของการรายงานความเข้าใจ ความรู้สึก และการตอบสนองของบุคคล โดยทั่วไปตัวชี้วัดทางสังคมเชิงอัตวิสัย ได้แก่ ความรู้สึกที่ดี คุณภาพชีวิตที่ดีและความรู้สึกผาสุกเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญ และขึ้นอยู่กับว่านักวิจัยต้องการศึกษาอะไร ดังนั้น ตัวชี้วัดเชิงอัตวิสัยบนพื้นฐานของแบบสอบถามที่อยู่ในรูปของการให้คะแนนความพึงพอใจ การประเมินความพึงพอใจ และสภาพชีวิต (Cullen, 1978)

ขณะที่ UNESCO (1978) ได้ให้ความหมายคุณภาพชีวิตไว้ คือ ความรู้สึกของการอยู่อย่างพอใจ มีความสุข ความพอใจต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีส่วนสำคัญต่อบุคคลนั้น ๆ ได้แก่ อาหาร สุขภาพอนามัย โภชนาการ การศึกษา สิ่งแวดล้อม รายได้ ที่อยู่อาศัยและทรัพยากร โดยแบ่งประเด็นการศึกษาเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การศึกษาด้านภาวะวิสัย ซึ่งเป็นการวัดข้อมูลที่สามารถ นับได้หรือวัดได้ เช่น ข้อมูลทางประชากรและเศรษฐกิจ และการศึกษาด้านอัตวิสัย เป็นการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึก และเจตคติในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นการวัดโดยใช้การตอบตามความรู้สึก ความนิยม ความคิดเห็นการตัดสินใจ และความเชื่อต่อสิ่งที่ถามในแบบสอบถาม องค์การยูเนสโก (UNESCO) ยังได้กล่าวว่า พื้นฐานคุณภาพชีวิตของประชากรดูได้จาก 1) รายได้ของครอบครัว 2) การมีงานทำ 3) การศึกษา และอัตราการรู้หนังสือของประชากร 4) โอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมือง 5) การมีเอกราชของประเทศ โดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐบาลอื่น

ขณะที่ The WHOQOL Group (1995) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมวัฒนธรรม และค่านิยมในเวลานั้น ๆ และมีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายความคาดหวัง และมาตรฐานที่แต่ละคนกำหนดขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 4 มิติ ดังนี้

1. ด้านร่างกาย (Physical Domain) คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน เช่น การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกาย การรับรู้ถึงความรู้สึกสบาย ไม่มีความเจ็บปวด การรับรู้ถึงความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกายได้ การรับรู้ถึงพลังกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ถึงความเป็นอิสระที่ไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่น การรับรู้ถึงความสามารถในการเคลื่อนไหวของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการทำงาน การรับรู้ว่าคุณไม่จำเป็นต้องพึ่งพาต่าง ๆ หรือการรักษาทางการแพทย์อื่น ๆ เป็นต้น

2. ด้านจิตใจ (Psychological Domain) คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิการตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเศร้า หรือกังวล การรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ ของตน ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึงความเชื่อด้านวิญญาณ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิต และความเชื่ออื่น ๆ ที่มีผลในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิตมีผลต่อการเอาชนะอุปสรรค เป็นต้น

3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการที่ได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การรับรู้ว่าคุณได้

เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคมด้วย รวมทั้งการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ทางเพศ หรือการมีเพศสัมพันธ์

4. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าคุณมีชีวิตอยู่อย่างอิสระ ไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต การรับรู้ว่าคุณได้อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดีปราศจากมลพิษต่าง ๆ การคมนาคมสะดวกมีแหล่งประโยชน์ ด้านการเงิน สถานบริการทางสุขภาพและสังคมสงเคราะห์ การรับรู้ว่าคุณมีโอกาสที่จะได้รับข่าวสาร หรือฝึกฝนทักษะต่าง ๆ การรับรู้ว่าคุณได้มีกิจกรรมสันทนาการ และมีกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น

Haas (1999, pp. 728 - 742) ได้กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิตควรเป็นการวัดในด้านอัตวิสัย (Subjective) ซึ่งครอบคลุมมิติด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต สังคม และปัญญา นอกจากนี้เพื่อให้ครอบคลุมคุณภาพชีวิต ควรนำการวัดในด้านภาวะวิสัย (Objective) มาใช้ร่วมกันในการวัดคุณภาพชีวิตในกรณีที่มีการวัดเชิงอัตวิสัยไม่สามารถดำเนินการวัดคุณภาพชีวิตได้อย่างครบถ้วน

องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 2009) ได้เริ่มโครงการพัฒนาดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index : HDI) โดยมีแนวคิดในการวัดคุณภาพชีวิต หรือความอยู่ดีมีสุขว่าไม่ควรเน้นในการให้ความสำคัญในเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียว เช่น รายได้ หรือผลผลิต เป็นต้น แต่ควรวัดด้วยตัวชี้วัดทางสังคมที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนามนุษย์ ที่ควรประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ การมีชีวิตที่ยืนยาว ความรู้ และมาตรฐานความเป็นอยู่

สรุป การศึกษาคุณภาพชีวิตที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เป็นการวัดคุณภาพชีวิต โดยกำหนดระยะเวลาอย่างชัดเจน คือ เวลาที่ถูกถามในขณะนั้น ดังนั้นระดับคุณภาพชีวิตจะสูง หรือต่ำจึงขึ้นกับสภาพแวดล้อม เวลานั้น ในขณะที่ Dupuis, et al. (2000 ; อ้างถึงใน Royuela, et al., 2007, pp. 401 - 415) ได้กล่าวเช่นเดียวกันว่า “คุณภาพชีวิตควรถูกวัด ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งแต่ละคนย่อมมีคุณภาพชีวิตที่แตกต่างกันในแต่ละระดับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเป้าหมายของแต่ละบุคคลที่มีความพึงพอใจในระดับต่างกัน”

2.2.4 ความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อบุคคลและสังคม เนื่องจากคุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่มนุษย์สามารถกำหนดการสร้างเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อให้ระดับการมีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงทำให้มนุษย์เกิดการขวนขวายให้ได้ซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดี

เพื่อให้การพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา จึงมีการพัฒนาในด้าน การศึกษา การมีแนวคิดและเจตคติที่ดี การรู้จักบริหารตนเอง การมีความเอื้ออาทรต่อบุคคลอื่น การมีอาชีพ มีรายได้ มีคุณธรรม จริยธรรม ถ้าทุกคนในสังคมปฏิบัติได้จะสามารถช่วยยกระดับทั้งตนเอง และสังคมให้มีคุณค่า มีความเจริญงอกงาม พัฒนาไปสู่สังคมในอุดมคติ ปัญหาต่าง ๆ ในสังคมจะลดลง หรือหมดไปได้ เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม เป็นต้น

ดังนั้นประเทศต่าง ๆ จึงใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ในการที่จะพัฒนา และปรับปรุง คุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้นจนถึงระดับมาตรฐานที่สังคมต้องการ ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้สมาชิกในสังคมทุกคนมีความกินดีอยู่ดี มีความสุขสมบูรณ์ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความสำคัญต่อบุคคล และสังคมอย่างยิ่ง ซึ่งสรุปความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิตช่วยทำให้บุคคล และสังคมมีแนวในการดำรงชีวิต ที่ดีขึ้น อันจะส่งผลให้สังคมมีความสุขไปด้วย
2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตกระตุ้นให้บุคคล และสังคมเกิดความกระตือรือร้น ที่จะปรับปรุงตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้บุคคลใช้ปัญญา เหตุผล ความมีคุณธรรม จริยธรรม หลักจิตวิทยา หลักการบริหาร เพื่อมาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคม
4. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้บุคคลและสังคมมีการอยู่ร่วมกันด้วยความ สมานฉันท์ ช่วยลดปัญหาความขัดแย้งและปัญหาสังคม

สรุปได้ว่า คุณภาพชีวิต คือ สภาพแวดล้อมของชีวิตที่สมดุลกันทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจการเมือง สิ่งแวดล้อม ตลอดจนทั้งศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมในสังคมที่ทำให้สมาชิกใน ชุมชน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่เป็นภาระและไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ ตลอดจนแสวงหา สิ่งที่ตนปรารถนาให้ได้มาอย่างถูกต้องภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่

2.3 ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องขังอันเกี่ยวเนื่องกับคุณภาพชีวิต

ที่มาของสิทธิผู้ต้องขัง กุลพล พลวัน และรัชนิกร โชติชัยสถิตย์ (2552, อ้างถึงใน กรมราชทัณฑ์, 2542, น. 33) เกิดจากแนวคิดในทางทฤษฎีว่า สิทธิบางส่วนที่ผู้ต้องขังต้องสูญเสียไปจากการถูกลงโทษ แต่ในฐานะที่เป็นปัจเจกชนยังมีสิทธิบางส่วนที่เหลืออยู่ ซึ่งขอบเขตของสิทธิในส่วนที่เหลืออยู่นั้น จะมีมากหรือน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับแนวความคิด หรือวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่แต่ละประเทศจะนำมาใช้การสูญเสียสิทธิของผู้ต้องขังที่ถูกลงโทษจำคุกน่าจะเป็นเพียงการถูกแยกตัวออกจากสังคมเท่านั้น แต่บุคคลนั้นยังคงมีสิทธิบางประการที่เหลืออยู่ ซึ่งรัฐจำเป็นต้องตระหนักถึงการป้องกันและจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน การให้การศึกษา การรักษาโรค หรือความจำเป็นในชีวิตอื่น ๆ

2.3.1 สิทธิของผู้ต้องขัง

2.3.1.1 การยอมรับศักดิ์ศรีของผู้ต้องขังในฐานะที่เป็นมนุษย์

เป็นหลักการที่เป็นสากลพื้นฐาน ซึ่งในสาส์นแทบทุกฉบับจะบัญญัติเกริ่นนำไว้เป็นเบื้องต้น กล่าวคือ แม้ว่าผู้ต้องขังจะเป็นบุคคลที่ถูกจำกัดสิทธิหลาย ๆ ประการ โดยเฉพาะการถูกแยกตัวออกไปจากการมีชีวิตอยู่ในสังคมทั่วไปก็ตาม ซึ่งการถูกจำกัดสิทธิดังกล่าวเป็นไปเพียงเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างของการลงโทษ หรืออาจถูกจำกัดสิทธิในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่ตลอดระยะเวลาที่เขาดตกเป็นผู้ต้องขังเขายังมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เช่นเดียวกับบุคคลอื่นทั่วไปทุกประการ ซึ่งหลักการยอมรับนี้เป็นแนวคิดพื้นฐานนำไปสู่การรับรองสิทธิอื่น ๆ ของผู้ต้องขังตามมา

2.3.1.2 การยอมรับความเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย

สิทธิผู้ต้องขังที่เป็นหลักสากลอีกประการหนึ่ง คือ การยอมรับที่จะได้รับการปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียมกันตามกฎหมาย โดยไม่เลือกปฏิบัติหรือโดยไม่แบ่งแยกในเรื่องต่าง ๆ อาทิเช่น เชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมืองหรือความคิดเห็นอื่นใด เผ่าพันธุ์ ทรัพย์สิน ชาติกำเนิด หรือสถานะอื่น ๆ กล่าวคือ ผู้ต้องขังที่กระทำความผิดในลักษณะเดียวกันภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ ที่เหมือนกันจะต้องได้รับการปฏิบัติ หรือลงโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เหมือนกันโดยไม่คำนึงถึงภูมิหลังของผู้ต้องขังเท่านั้น

2.3.1.3 การยอมรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างมีมนุษยธรรม

หลักในข้อนี้เป็นการยอมรับเป็นสากลว่า ผู้ต้องขังทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างมีมนุษยธรรมในทุก ๆ เรื่อง เช่น การใช้เครื่องพันธนาการ สภาพของเรือนจำ วิธีการลงโทษประเภทต่าง ๆ การควบคุมตัวในลักษณะต่าง ๆ หรือการให้การรักษาพยาบาล กรณีที่ผู้ต้องขังเจ็บป่วย เป็นต้น ดังจะเห็นได้ว่า ในสาส์นฉบับต่าง ๆ ยังบัญญัติคุ้มครองผู้ต้องขังไว้เช่นเดียวกันว่า

บุคคลหรือผู้ต้องขังจะต้องไม่ถูกทรมานหรือได้รับการปฏิบัติ หรือลงโทษที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม ต่ำช้าทารุณ การไม่ถูกบังคับให้เป็นทาส รวมทั้งการได้รับการรักษาพยาบาลเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย นอกจากนั้น ยังมีการรับรองสิทธิของผู้ต้องขังบางประเภทไว้เป็นพิเศษ โดยเฉพาะ เด็ก สตรีมีครรภ์ คนชรา ว่าพึงได้รับการปฏิบัติเป็นกรณีพิเศษกว่านักโทษทั่วไปด้วย เช่น ไม่ประหารชีวิตบุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ปี และสตรีมีครรภ์ การแยกผู้ต้องขังเด็กออกจากผู้ต้องขังผู้ใหญ่ เป็นต้น

2.3.1.4 การยอมรับสิทธิในการพัฒนาศักยภาพของผู้ต้องขัง

ในฐานะที่ผู้ต้องขังเป็นมนุษย์คนหนึ่ง แม้ว่าเขาจะถูกจำกัดสิทธิ หรือลงโทษสถานใดก็ตามสิทธิในความเป็นมนุษย์ที่เขายังมีอยู่ประการหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับและรับรองกันเป็นสากล คือ สิทธิในการพัฒนาศักยภาพตนเองของผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังอาจได้รับการพัฒนาศักยภาพทั้งทางกาย และทางจิตใจโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การได้รับการศึกษา อบรมวิชาการ วิชาชีพต่าง ๆ ตามความถนัด การอบรมขัดเกลาจิตใจในทางศาสนา การได้รับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ที่ทันสมัย การออกไปทำงาน สาธารณะประโยชน์ เป็นต้น ซึ่งสิทธิเหล่านี้ล้วนได้รับการคุ้มครองและนำมาปฏิบัติกันทั่วไปในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อไม่กี่ปีมานี้มีการรับรองสิทธิใหม่ประเภทหนึ่งอย่างเป็นทางการ คือ สิทธิในการพัฒนา (Right to Development) ซึ่งนับว่าสอดคล้อง และทำให้สิทธิในการพัฒนาตนเองของผู้ต้องขังกลายเป็นสิทธิที่เป็นสากลมากยิ่งขึ้น

2.3.1.5 การให้โอกาสผู้ต้องขังกลับตนเป็นคนดี

จุดมุ่งหมายของการลงโทษและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่สำคัญในปัจจุบัน คือ การมุ่งให้ผู้ต้องขังกลับตนเป็นคนดี และมุ่งฟื้นฟูแก้ไขให้ปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งการให้โอกาสแก่ผู้ต้องขังในการกลับตนเป็นคนดีที่มีการยอมรับโดยทั่วไป โดยเฉพาะกรณีที่ผู้ต้องขังประพฤติตนอยู่ในเกณฑ์เป็นที่น่าพอใจมีวิธีปฏิบัติหลายประการตามความเหมาะสม เช่น การลดวันต้องโทษ การพักการลงโทษ การอภัยโทษ การให้ไปทำงานสาธารณะ เป็นต้น นอกจากนั้นสำหรับผู้ต้องขังที่เป็นเด็กและเยาวชนก็เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าควรจัดผู้ต้องขังเหล่านั้น แยกออกจากผู้ใหญ่ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กและเยาวชนดังกล่าวอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับวัย และเอื้อต่อการกลับตนเป็นคนดี

2.3.1.6 การให้สิทธิผู้ต้องขังยื่นเรื่องราวร้องทุกข์

เป็นหลักสากลประการหนึ่งที่เป็นมาตรฐานสำคัญในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขัง ในกรณีที่ผู้ต้องขังถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือไม่ได้รับการปฏิบัติต่อตามมาตรฐานที่กฎหมายรับรองไว้ ซึ่งผู้ต้องขังเมื่อได้รับแจ้งให้ทราบถึงสิทธิในการยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ พร้อมทั้งวิธีการและรายละเอียดต่าง ๆ นับแต่วันแรกที่ถูกส่งเข้าสถานที่คุมขัง เช่น กรณีที่มีสิทธิยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ได้ มีวิธียื่น

คำร้องทุกข์อย่างไร ต้องยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ได้ มีวิธียื่นคำร้องทุกข์อย่างไร ต้องยื่นกับเจ้าหน้าที่ระดับใด ได้บ้าง เป็นต้น

2.3.1.7 การยอมรับสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมาย การสื่อสาร และการเชื่อม

การที่ผู้ต้องขังเป็นผู้อยู่ในสถานะที่ถูกตัดขาดจากโลกภายนอกไม่สามารถติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นได้โดยเสรี ดังนั้น เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานในการติดต่อสื่อสารของผู้ต้องขังจึงมีการยอมรับเป็นหลักสากลว่าผู้ต้องขังพึงมีสิทธิต่อสื่อสารกับโลกภายนอกในลักษณะต่าง ๆ ตามความเหมาะสมที่สำคัญ เช่น การติดต่อสื่อสารเพื่อขอรับความช่วยเหลือทางกฎหมายกับทนายความ โดยมีโอกาสพูดคุยกับทนายความสองต่อสอง การได้รับการเยี่ยมเยียนจากญาติพี่น้อง เพื่อนผู้ใกล้ชิดอื่น ๆ รวมทั้งเจ้าหน้าที่สถานทูตกรณีบุคคลนั้นเป็นผู้ต้องขังชาวต่างชาติ หรือการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นโดยทางจดหมาย เป็นต้น ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่มีการกำหนดขึ้นของแต่ละประเทศตามความเหมาะสมและจำเป็นต่อการรักษาความปลอดภัย (กรมราชทัณฑ์, 2542, น. 37 - 40)

2.3.2 มาตรฐานสากลเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขัง

โดยที่การละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคมและประชาคมระหว่างประเทศมาโดยตลอด ในปี ค.ศ. 1948 องค์การสหประชาชาติได้มีมติรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน Universal Declaration of Human Rights (1948, อ้างถึงใน กริชสุวรรณ นวลวิวัฒน์, 2549, น. 24) เพื่อเป็นหลักประกันศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน เช่น สิทธิในชีวิต เสรีภาพจากการไม่ถูกทรมานหลักการไม่เลือกปฏิบัติ เป็นต้น ซึ่งได้กลายเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ยอมรับและยึดถือปฏิบัติของประเทศต่าง ๆ มานานกว่า 50 ปี ถึงแม้ว่าปฏิญญาจะไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายต่อประเทศต่าง ๆ แต่หลักการเรื่องสิทธิมนุษยชนและสนธิ สัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ที่องค์การสหประชาชาติกำหนดไว้ในภายหลัง เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 อนุสัญญาว่าด้วย การปราบปรามการ คำหึง และเด็ก ค.ศ. 1921 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 เป็นต้น ซึ่งนานาอารยประเทศต่างยึดถือเป็นแนวปฏิบัติอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำร่วมกัน

2.3.3 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ ได้รับรองสิทธิของบุคคลรวมทั้งผู้ต้องโทษไว้ว่า “บุคคลใด จะถูกทรมาน หรือได้รับผลปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้ายผิดมนุษยธรรมต่ำช้าไม่ได้ทุกคนเสมอกันตามกฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ อันเป็นการล่วงละเมิดปฏิญญาและจากการยุยงให้เกิดการเลือกปฏิบัติดังกล่าว” ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนยังได้รับรองสิทธิของบุคคล และผู้ต้องโทษที่จะได้รับการชดใช้ หากได้รับการปฏิบัติที่ผิดต่อกฎหมาย สมัชชาแห่งสหประชาชาติดังกล่าวมานี้ ได้มีมติรับรองและ

ประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 ซึ่งประเทศไทยได้ให้การรับรองในครั้งนั้นด้วย สาระสำคัญของปฏิญญาสากลฉบับนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์หลายมาตราเกี่ยวข้องโดยตรงกับการบังคับใช้กฎหมาย ดังนี้

มาตรา 2 สิทธิในชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงปลอดภัย

มาตรา 5 สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากการถูกทรมาน หรือการกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรี

มาตรา 6 สิทธิที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายในทุกสถานที่

มาตรา 9 การห้ามเนรเทศ หรือการจับกุม คุมขัง โดยพลการสิทธิแห่งความเสมอภาค

มาตรา 7 บุคคลทุกคนมีสิทธิได้รับการปกป้องคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียม

มาตรา 8 บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพจากคณะตุลาการของประเทศ หากถูกละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานตามที่ระบุอยู่ในกฎหมาย หรือรัฐธรรมนูญ

มาตรา 10 ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม และเปิดเผยจากคณะตุลาการที่เป็นอิสระและครบองค์คณะเมื่อถูกดำเนินคดีอาญา

มาตรา 11 สิทธิของผู้ต้องหาคดีแพ่งที่จะได้รับการปฏิบัติในฐานะผู้บริสุทธิ์ตราบใดที่ศาลยังไม่ตัดสินว่าเป็นผู้กระทำผิด (กรีซสุวรรณ นวลวิวัฒน์, 2549, น. 24 - 25)

2.4 ความรู้เกี่ยวกับผู้ต้องขัง

ผู้ต้องขัง คือ ผู้ที่อยู่ในความควบคุมตามกฎหมายแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.4.1 ผู้ต้องขังตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 4 วรรคสอง

ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ให้ความหมายของคำว่า “ผู้ต้องขัง” ไว้ว่า “รวมถึงนักโทษเด็ดขาด คนต้องขัง และคนฝาก” โดยนัยนี้บุคคลทุกคนที่นำมาคุมขังไว้ในเรือนจำให้เป็นผู้ต้องขังทั้งหมด คำว่าผู้ต้องขังจึงเป็นคำรวมเมื่อไม่ประสงค์จะระบุเฉพาะเจาะจงถึงผู้ถูกคุมขังประเภทใดประเภทหนึ่งในเรือนจำอธิบาย ได้ดังนี้

2.4.1.1 นักโทษเด็ดขาดซึ่งตามมาตรา 4 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 หมายถึงบุคคล ดังต่อไปนี้

1) บุคคลที่ถูกขังตามหมายจำคุกภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุด ดังนั้นจึงเรียกบุคคลเหล่านี้ว่า นักโทษเด็ดขาด (ปกติเรียกกันสั้น ๆ ว่านักโทษชาย หรือนักโทษหญิง เรียกย่อ ๆ ว่า น.ช. หรือ น.ญ.) ซึ่งต้องเข้าองค์ประกอบสองประการ คือ ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว และถูกคุมขังอยู่ด้วยอำนาจตามหมายจำคุก

1.1) บุคคลที่ถูกขังตามคำพิพากษาถึงที่สุด คือ

1.1.1) บุคคลที่ถูกขังตามคำพิพากษาของศาลฎีกา ซึ่งเมื่อมีคำพิพากษาของศาลฎีกาแล้ว โจทก์ จำเลย ไม่มีสิทธิคัดค้านคำพิพากษาของศาลได้อีกต่อไป ตามพระราชธรรมนุญศาลยุติธรรมมาตรา 20 ซึ่งบัญญัติว่า ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาพิพากษาบรรดาคดีที่อุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลอุทธรณ์ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการฎีกา นอกจากนี้ให้ศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยชี้ขาดคดีที่ศาลฎีกามีอำนาจวินิจฉัยได้ตามกฎหมายอื่น คำพิพากษาของศาลฎีกาในคดีนั้นแล้ว คู่ความไม่มีสิทธิที่จะทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาคัดค้านคดีนั้น ได้อีกต่อไป

1.1.2) บุคคลที่ถูกขังตามคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ ซึ่งต้องห้ามฎีกาตามกฎหมาย หรือไม่ต้องห้ามฎีกา แต่โจทก์จำเลยไม่ฎีกาในระยะเวลาที่กำหนด

1.1.3) บุคคลที่ถูกขังคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ซึ่งต้องห้ามอุทธรณ์ตามกฎหมายหรือซึ่ง โจทก์ จำเลย ไม่อุทธรณ์ในระยะเวลาที่กำหนด แม้ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ก็ตาม แต่สำหรับคดีที่มีคำพิพากษาของศาลชั้นต้นให้ลงโทษประหารชีวิต จำเลย หรือจำคุกตลอดชีวิตแม้จะไม่มีการอุทธรณ์คดีก็ยังไม่ถึงที่สุด ศาลชั้นต้นจะต้องส่งสำนวนคดีไปให้ศาลอุทธรณ์พิจารณา หากศาลอุทธรณ์พิพากษาขึ้นตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น คำพิพากษานั้นจะสิ้นสุดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245

เมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดจะถือว่าบุคคลนั้น ๆ เป็นนักโทษเด็ดขาดก็ต่อเมื่อศาลได้ออกหมายจำคุกแล้ว ตามปกติแล้วเมื่อคดีถึงที่สุดโดยศาลมีคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลย ศาลก็จะออกหมายจำคุกให้จำคุกจำเลยไว้มีกำหนดเวลาตามคำพิพากษา เพื่อส่งให้เรือนจำดำเนินการตามกฎหมายต่อไป ในบางกรณีคดียังอยู่ในระยะเวลาที่โจทก์ หรือจำเลยอาจยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาของศาลล่างได้ แต่จำเลยไม่ประสงค์จะอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไป จำเลยก็อาจยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อขอให้ศาลออกหมายจำคุกก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลก็อาจออกหมายจำคุกให้แก่จำเลยตั้งแต่จำเลยร้องขอเป็นต้นไป อันเป็นผลทำให้คดีถึงที่สุดจำเลยกลายเป็นนักโทษเด็ดขาด หรือผู้ต้องขังมีผลตามกฎหมาย ซึ่งอาจทำให้จำเลยได้รับผลจากพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ

2) บุคคลที่ถูกขังไว้ตามคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมายให้ลงโทษตามปกติแล้วศาลเท่านั้นที่มีอำนาจสั่งขัง หรือจำคุกบุคคลไว้ในเรือนจำ และจะต้องออกหมายขัง หรือจำคุกตามเหตุผลที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(9), 58(4), 60, 71 และ 80

การที่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์กำหนดบุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมายให้ลงโทษไว้บุคคลดังกล่าวจึงเป็นนักโทษเด็ดขาด ซึ่งได้รับสิทธิเหมือนนักโทษเด็ดขาดตามคำพิพากษาของศาล ดังนั้นเมื่อบุคคลใดถูกสั่งขังด้วยอำนาจพิเศษแล้วก็กลายเป็นนักโทษเด็ดขาด

ไปทันที มีสภาพเหมือนนักโทษเด็ดขาดตามคำพิพากษาของศาลทุกประการคำสั่งนี้จึงมีความหมายเท่ากับหมายจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุดตามคำพิพากษาของศาลนั่นเอง

2.1) ประโยชน์ที่จะได้รับจากการเป็นนักโทษเด็ดขาดมี 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 ประโยชน์ในการเลื่อนชั้น เพราะนักโทษเด็ดขาดเท่านั้นจึงจะสามารถเลื่อนชั้นได้ ซึ่งเมื่อได้รับการเลื่อนชั้นแล้วก็จะมีผลต่อไปยังประโยชน์อื่น ๆ ของนักโทษด้วย

ด้านที่ 2 ประโยชน์ หรือสิทธิในการยื่นทูลเกล้าถวายฎีกาต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อขอพระราชทานอภัยโทษเป็นรายบุคคล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 259

ด้านที่ 3 ประโยชน์ หรือสิทธิในการได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษในวาระต่าง ๆ เช่น ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมายุครบ 60 พรรษา เป็นต้น

ด้านที่ 4 ประโยชน์อื่น ๆ ที่กำหนดไว้สำหรับนักโทษเด็ดขาด เช่น พักการลงโทษ ลดวันต้องโทษจำคุก การลา เป็นต้น

2.2) การแบ่งประเภทนักโทษเด็ดขาดตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 แบ่งได้ 2 ประเภท ตามลักษณะการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ

ประเภทที่ 1 แบ่งตามชั้นของนักโทษเด็ดขาดมี 6 ชั้น ดังนี้

1. ชั้นเลวมาก
2. ชั้นเลว
3. ชั้นกลาง
4. ชั้นดี
5. ชั้นดีมาก
6. ชั้นเยี่ยม

ประเภทที่ 2 แบ่งตามสถานภาพของนักโทษเด็ดขาด มี 3 สถานภาพ

ดังนี้

1. สถานภาพนักโทษทั่วไป
2. สถานภาพผู้ช่วยงาน
3. สถานภาพผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน

2.4.1.2 คนต้องขัง ซึ่งตามมาตรา 4 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560

เนื่องด้วย หมายขัง เป็นหมายอาญาชนิดหนึ่งซึ่งหมายอาญา ประกอบด้วย หมายจับ หมายค้นหมายขัง หมายจำคุก หมายปล่อย ผู้มีอำนาจออกหมายขัง คือ ศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 58(4) และ 87 โดยศาลอาจออกหมายขัง ได้ดังกรณีต่อไปนี้

1) คนต้องขังตามที่พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการขอให้ศาลออกหมายขังสั่งขังผู้ต้องหาไว้ระหว่างสอบสวน ซึ่งมีระยะเวลากำหนดไว้สำหรับคดีประเภทต่าง ๆ ที่เรียกกันทั่ว ๆ ไปว่านำไปฝากขังนั่นเอง

2) คนต้องขังตามที่ศาลสั่งขังจำเลยไว้ระหว่างไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาคดีนานเท่าใดก็ได้ จนกว่าศาลจะให้ปล่อยชั่วคราว หรือจำเลยถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุก โดยศาลจะออกหมายปล่อย หรือหมายจำคุกแล้วแต่กรณี

2.4.1.3 คนฝากซึ่งตามมาตรา 4 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 หมายถึง บุคคลที่ถูกฝากให้ควบคุมไว้ในเรือนจำ โดยไม่มีหมายอาญาใด ๆ แต่ก็มิกฎหมายให้อำนาจในการนำมาฝากให้ควบคุมไว้ในเรือนจำซึ่งอาจเป็น

1) คนฝากตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา 5 แห่ง พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2477 ข้อ 2 กำหนดว่ากรณีที่พนักงานสอบสวนมีคำสั่งเห็นว่าควรสั่งฟ้องและส่งสำนวนพร้อมกับตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ ตามมาตรา 142 วรรคสามนั้น กำหนดเป็นพื้นที่ว่า

1.1) คนฝากในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีให้พนักงานอัยการมอบตัวผู้ต้องหาให้อยู่ในความควบคุมของพนักงานตำรวจผู้สอบสวน

1.2) คนฝากในจังหวัดอื่นให้พนักงานอัยการมอบตัวผู้ต้องหาให้แก่พัสดีควบคุมไว้ ณ เรือนจำ

2) คนฝากตามกฎหมายอื่น เช่น ระเบียบการเนรเทศตามพระราชบัญญัติการเนรเทศ พ.ศ. 2499 ข้อ 620(1) ว่าด้วยการเนรเทศ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2535 มาตรา 38 ซึ่งผู้อำนวยการสถานพินิจมีอำนาจส่งเด็กหรือเยาวชนที่มีความประพฤติร้ายแรงไปกักไว้ในเรือนจำ เป็นต้น เมื่อนำบุคคลเหล่านี้มาฝากไว้ในเรือนจำแล้วบุคคลเหล่านั้น ก็จะกลายเป็นผู้ต้องขังไปด้วย

2.4.2 บุคคลที่อยู่ในเรือนจำภายใต้ชื่อรวมว่า “ผู้ต้องขัง” ในการดำเนินงานราชทัณฑ์ นอกจากที่กล่าวมาแล้ว 3 ประเภท ข้างต้นแล้วยังมีถ้อยคำอื่นซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานราชทัณฑ์ คือ (วิสัย พุกกะวัน, 2552, น. 348 - 354)

2.4.2.1 นักโทษพิเศษ คือนักโทษเด็ดขาด ซึ่งมีคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย และได้รับคัดเลือกส่งไปอยู่ในทัณฑนิคม

2.4.2.2 ผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2(2) หมายความว่า บุคคลผู้ถูกต้องหาว่า ได้กระทำความผิดแต่ยังมิได้ถูกฟ้องซึ่งได้ถูกคุมขังไว้

2.4.2.3 จำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2(3) หมายความว่า บุคคลผู้ถูกฟ้องมายังศาลแล้ว โดยข้อหาว่า ได้กระทำความผิดซึ่งได้ถูกคุมขังไว้

บุคคลที่ตกเป็นจำเลยนี้อาจถูกฟ้องโดยผู้เสียหาย ตั้งทนายขึ้นฟ้องร้องต่อศาลเอง หรือถูกฟ้องโดยพนักงานอัยการ ซึ่งเปรียบเสมือนทนายความของรัฐทำการฟ้องร้องต่อศาลก็ได้

สำหรับบุคคลที่ศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์ตัดสินลงโทษ แต่คดียังไม่ถึงที่สุด จะมีสภาพเช่นไร ไม่มีคำจำกัดความไว้จะเรียกว่า คนต้องขังก็ไม่สมควรเพราะคนต้องขัง หมายถึง บุคคลที่ถูกขังไว้ตามหมายขังแต่บุคคลที่ศาลชั้นต้น หรือศาลอุทธรณ์ตัดสินลงโทษศาลอาจออกหมายจำคุกไว้ เรียกว่า หมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ - ฎีกา บุคคลเหล่านี้ยังมีใช่นักโทษเด็ดขาด เพราะคดียังไม่ถึงที่สุด จึงต้องไปคูที่พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ที่ระบุไว้ ซึ่งเรียกว่า คนต้องขังระหว่างอุทธรณ์ - ฎีกา นอกจากนี้ บุคคลประเภทอื่น ซึ่งอาศัยอยู่ในเรือนจำโดยมิได้ถูกคุมขังแต่ประการใด นั่นคือ เด็กติดผู้ต้องขัง หรือเด็กที่เกิดในเรือนจำอันมีพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 คุ้มครองอยู่

2.5 บริบทของเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

บริบทของเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.5.1 เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เปิดทำการเมื่อ พ.ศ. 2530 โดยตั้งอยู่ที่บริเวณสวนสุขภาพ บนถนนนครสวรรค์หน้าโรงเรียนสารคามพิทยาคม ซึ่งเดิมคับแคบไม่เหมาะสมด้วยประการทั้งปวง จึงให้ก่อสร้างใหม่ในสถานที่ปัจจุบันเป็นหน่วยงานในสังกัดกรมราชทัณฑ์กระทรวงยุติธรรม (แต่ก่อนขึ้นกับกระทรวงมหาดไทย) ให้เป็นสถานที่ควบคุมกักขัง ผู้ต้องขัง ตามคำพิพากษาของศาลจังหวัดมหาสารคาม และคำสั่งของผู้มีอำนาจตามกฎหมายอื่น กำหนดโทษไม่เกิน 20 ปี

2.5.2 ที่ตั้งและภูมิประเทศ ปัจจุบันเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่เลขที่ 79 หมู่ 14 ถนนแจ้งสนิท (สายมหาสารคาม - ร้อยเอ็ด) ตำบลเวียงนาง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ห่างจากตัวเมือง 7 กิโลเมตร หน้าที่ทำการ มีปั้มน้ำมัน ปตท. ขนาดใหญ่ มีร้านอาหาร ร้านเซเว่นอีเลฟเว่น ตั้งอยู่บนที่สูงน้ำท่วมไม่ถึง เดิมเป็นป่าช้าสาธารณะ มีพื้นที่ จำนวน 53 ไร่ 1 งาน แบ่งเป็นเนื้อที่ภายในกำแพงเรือนจำที่มีกำแพงสูง จำนวน 14 ไร่ 3 งาน และภายนอกเรือนจำเป็นสวนป่าและบ้านพักข้าราชการ และลูกจ้าง ด้านหลังมีคอกเลี้ยงสัตว์เพื่อให้ผู้ต้องขังจ่ายนอกได้ทำงานข้างนอกเรือนจำและฝึกวิชาชีพเกษตรกรรม ส่วนภายในกำแพงแบ่งพื้นที่ออกเป็นแดน ๆ รวม 7 แแดน และแต่ละแดนมีตาข่ายกั้นเห็นได้ชัดเจน คือ

2.5.2.1 แดนเรือนนอน คือ สถานที่นอนของผู้ต้องขัง

2.5.2.2 แดนกลาง คือ บริเวณโรงเลี้ยง - โรงอบรม

2.5.2.3 แดนสุทกรรม คือ บริเวณประกอบอาหารสำหรับผู้ต้องขัง

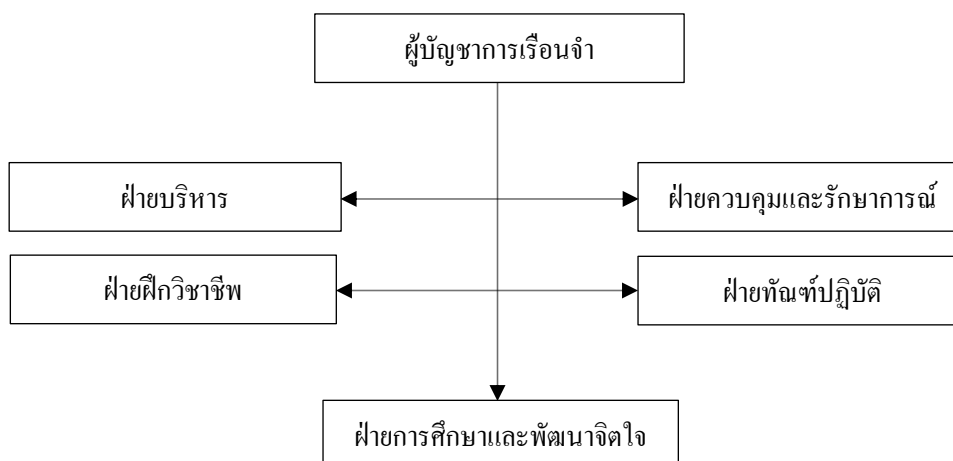
2.5.2.4 แดนพยาบาล คือ ที่พักรักษาผู้ป่วย

2.5.2.5 แดนฝึกวิชาชีพ คือ บริเวณที่ตั้ง โรงงานสำหรับฝึกวิชาชีพให้กับผู้ต้องขัง

2.5.2.6 แดนหญิง คือ บริเวณควบคุม และเรือนนอน ของผู้ต้องขังหญิงที่มีกำแพงปูนกั้นแยกออกจากแดนชาย

2.5.2.7 แดนการศึกษาและพัฒนาจิตใจ คือ โรงเรียนสอนหนังสืออบรมผู้ต้องขัง

2.5.3 โครงสร้างเรือนจำ แบ่งออกเป็น 5 ฝ่าย โดยมีผู้บัญชาการเรือนจำเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด ตามภาพที่ 2.7 ดังนี้

ภาพที่ 2.7 ตัวอย่างการวางภาพประกอบการทำบทนิพนธ์. ปรับปรุงจาก โครงสร้างการบังคับบัญชา (น. 9), โดย วุฒิชัย พรณะ, 2549, มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

2.5.3.1 ฝ่ายบริหาร ประกอบด้วย งานการเงิน, งานธุรการ, งานการเจ้าหน้าที่, งานพัสดุ และอาคารสถานที่

2.5.3.2 ฝ่ายควบคุม ประกอบไปด้วย งานรักษาการณ์, งานควบคุม และงานสวัสดิการ

2.5.3.3 ฝ่ายฝึกวิชาชีพ ประกอบไปด้วย งานฝึกวิชาชีพ, งานพาณิชย์, งานเงินผลประโยชน์ได้ และงานพัสดุ

2.5.3.4 ฝ่ายทัณฑ์ปฏิบัติ ประกอบไปด้วย งานทะเบียน, งานทัณฑ์ปฏิบัติ และงานจำแนกผู้ต้องขัง

2.5.3.5 ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ ประกอบไปด้วย งานการศึกษา, งานพัฒนาจิตใจ และงานชุมชนบำบัด

2.5.4 ภารกิจ

2.5.4.1 ควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีอาชีพ

2.5.4.2 แก้ไขฟื้นฟู พัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้พลเมืองดีอย่างมีระสีทธิภาพ

2.5.4.3 ระบบความปลอดภัย

1) มีเวรยามเฝ้าตลอด 24 ชั่วโมง ติดอาวุธปืน หากมีเหตุร้ายจะต้องขอกำลังตำรวจ ทหารที่ใกล้เคียง

2) มีกำแพงคอนกรีตเสริมเหล็กสูง 6 เมตร ติดลวดหนามปล่อยกระแสไฟฟ้าแรงสูงล้อมรอบ

2.5.4.4 อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ทั้งหมด 78 คน มีดังนี้

- 1) ข้าราชการชาย 45 คน
- 2) ข้าราชการหญิง 13 คน
- 3) ลูกจ้างประจำ 2 คน
- 4) พนักงานราชการชาย 4 คน
- 5) พนักงานราชการหญิง 7 คน
- 6) ลูกจ้างเหมาชาย 4 คน
- 7) ลูกจ้างเหมาหญิง 1 คน
- 8) ลูกจ้างชั่วคราวชาย 1 คน
- 9) ลูกจ้างชั่วคราวหญิง 1 คน

2.5.4.5 ความจุผู้ต้องขังมาตรฐาน 1,050 คน แบ่งเป็น ผู้ต้องขังชาย 900 คน ผู้ต้องขังหญิง 150 คน ปัจจุบันมีผู้ต้องขังชาย 2,170 คน ผู้ต้องขังหญิง 301 คน รวม 2,471 คน ผู้ต้องขังเกินความจุมาตรฐาน 1,421 คน (เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม, 2562, น. 108)

2.5.4.6 ด้านที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ

เจ้าหน้าที่ได้รับเงินเดือน และค่าอาหาร ทำการล้วงเวลา จากเงินงบประมาณแผ่นดิน ผู้ต้องขังมีรายได้จากญาติที่มาฝากเงินให้ และเงินปันผลจากการฝึกวิชาชีพ

2.5.4.7 ปัญหาที่พบ

การฝ่าฝืนกฎระเบียบของผู้ต้องขัง การเจ็บป่วย ลักลอบเสพยาเสพติด ริดไถ ทำร้ายร่างกาย ริดทรัพย์ ลักทรัพย์ ลักลอบสักลาย ทะเลาะวิวาท หลบหนี เลี่ยงงาน หลอกเอา ชิงทรัพย์ จากญาติพี่น้อง นักโทษด้วยกัน เป็นบ่อเกิดแห่งปัญหาอื่น ๆ ที่กล่าวมา

2.5.4.8 อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลตามเขตอำนาจศาลจังหวัดมหาสารคาม ให้มีอำนาจในการควบคุมผู้ต้องขังที่มีกำหนดตัดสินโทษจำคุกไม่เกิน 20 ปี โดยมีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

- 1) ควบคุมผู้ต้องขังซึ่งเป็นคนฝากขังตามหมายศาล ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลที่เรือนจำตั้งอยู่ และนักโทษเด็ดขาดที่มีกำหนดโทษซึ่งอยู่ในอำนาจการควบคุมของเรือนจำ
- 2) ดำเนินการทางทัณฑปฏิบัติแก่ผู้ต้องขัง
- 3) จัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ อบรม พัฒนา ปรับปรุง แก้ไขพฤติกรรม และฝึกวิชาชีพแก่ผู้ต้องขัง
- 4) ดำเนินการเกี่ยวกับการทำงานและการใช้แรงงานผู้ต้องขัง

5) จัดสวัสดิการให้การสงเคราะห์ และการพัฒนาสุขภาพอนามัยแก่ผู้ต้องขัง รวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับการสุขภาพ

6) ปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

2.4.4.9 สถานที่ของเรือนจำจังหวัดมหาสารคามมีจำนวนเนื้อที่ 53 ไร่ แบ่งเป็นภายในและภายนอก ดังนี้

1) ภายนอก ประกอบด้วย ถนนรอบกำแพง และบ้านพักเจ้าหน้าที่ คอกปศุสัตว์ ของทางเรือนจำล้อมรอบไว้เพื่อความมั่นคงในการระงับเหตุร้าย

2) พื้นที่ภายในกำแพง แบ่งออกเป็นแผนกการควบคุม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แผนกฝึกวิชาชีพ

ส่วนที่ 2 แผนกกลาง

ส่วนที่ 3 แผนกสุทกรรม

ส่วนที่ 4 เขตสุขภาพ

ส่วนที่ 5 แผนกเรือนนอน

ส่วนที่ 6 แผนกการศึกษาและพัฒนาจิตใจ

ส่วนที่ 7 แผนกพยาบาล

ส่วนที่ 8 ที่ทำการฝ่ายควบคุมและรักษาการณ์

ส่วนที่ 9 แผนกหญิง

ส่วนที่ 10 ตึกอำนวยการ

ส่วนที่ 11 สถานบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

สรุป เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เป็นหน่วยงานราชการ สังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ดำเนินการควบคุมและแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเพื่อให้กลับตนเป็นพลเมืองดีและอยู่ร่วมกับสังคมได้โดยปกติภายหลังพ้นโทษ โดยดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ของกรมราชทัณฑ์ ดังนี้

1. วิสัยทัศน์ กรมราชทัณฑ์ : เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการควบคุม แก้ไข และพัฒนาพฤตินิสัยเพื่อคืนคนดี มีคุณค่า สู่สังคม

2. พันธกิจ

2.1 ควบคุม และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังตามหลักมาตรฐานสากล

2.2 พัฒนาองค์กรให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ

3. แผนปฏิบัติการ พ.ศ. 2559 - 2562 มีสาระสำคัญ ประกอบด้วย ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์หลัก และแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 ยุทธศาสตร์ 1 : พัฒนาประสิทธิภาพการควบคุมผู้ต้องขังตามหลักมาตรฐานสากล

3.1.1 เป้าประสงค์ : ควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล

3.1.2 กลยุทธ์หลัก

3.1.2.1 พัฒนาระบบการควบคุมผู้ต้องขัง

3.1.2.2 พัฒนาระบบการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง

3.1.2.3 ลดความแออัดของผู้ต้องขัง

3.1.3 แนวทางการดำเนินงาน : พัฒนาการก่อสร้างเรือนจำ และทัณฑสถานตามหลักทัณฑวิทยา มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการควบคุม และป้องกันรักษาความปลอดภัย และระงับเหตุร้ายภายในเรือนจำ รวมทั้งพัฒนามาตรฐานด้านการปฏิบัติและควบคุมผู้ต้องขังและการพัฒนาประสิทธิภาพ การควบคุมของเจ้าหน้าที่เรือนจำ

3.2 ยุทธศาสตร์ 2 : พัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขัง เพื่อคืนคนดีสู่สังคม

3.2.1 เป้าประสงค์ : คืนคนดีมีคุณค่ากลับสู่สังคม

3.2.2 กลยุทธ์หลัก

3.2.2.1 พัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขัง

3.2.2.2 ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังตามความเหมาะสม

3.2.2.3 การจัดสวัสดิการและการสงเคราะห์ที่เหมาะสม

3.2.3 แนวทางการดำเนินงาน : จัดการศึกษา พัฒนาจิตใจ ฟื้นฟูสมรรถภาพ ส่งเสริมการการใช้ศักยภาพผู้ต้องขัง พร้อมทั้งการจัดสวัสดิการและให้การสงเคราะห์

3.3 ยุทธศาสตร์ 3 : แก้ไขปัญหาอาชญากรรมให้ได้ผลอย่างยั่งยืน

3.3.1 เป้าประสงค์ : เรือนจำ และทัณฑสถานปราศจากอาชญากรรมและอุปกรณ์

สื่อสาร

3.3.2 กลยุทธ์หลัก

3.3.2.1 สกัดกั้นอาชญากรรมไม่ให้เข้าสู่เรือนจำ

3.3.2.2 ปราบปรามอาชญากรรมให้หมดสิ้นไปจากเรือนจำ

3.3.2.3 การบำบัด ฟื้นฟูผู้ต้องขังติดยาเสพติด

3.3.3 แนวทางการดำเนินงาน : สกัดกั้นและป้องกันไม่ให้ยาเสพติดและอุปกรณ์สื่อสารเข้าสู่เรือนจำ ปราบปรามยาเสพติดและอุปกรณ์สื่อสารในเรือนจำ พร้อมทั้งการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขังที่ติดยาเสพติด

3.4 ยุทธศาสตร์ 4 : พัฒนानุเคราะห์ให้มีความเป็นมืออาชีพ

3.4.1 เป้าประสงค์ : นุเคราะห์กรมราชทัณฑ์มีความเป็นมืออาชีพ

3.4.2 กลยุทธ์หลัก

3.4.2.1 พัฒนาระบบบริหารทรัพยากรบุคคล

3.4.2.2 พัฒนानุเคราะห์ให้มีความเหมาะสมตามระบบสมรรถนะ

3.4.2.3 พัฒนาสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการพัฒนานุเคราะห์

3.4.2.4 เสริมสร้างขวัญกำลังใจและพัฒนาสวัสดิการเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์

3.4.3 แนวทางการดำเนินงาน : พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคล พัฒนสมรรถนะ

นุเคราะห์ทุกระดับ ทุกคนตามความเหมาะสม ประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนานุเคราะห์ รวมทั้งการจัดวัสดุ อุปกรณ์การทำงาน และสวัสดิการในรูปแบบต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและเพียงพอ

3.5 ยุทธศาสตร์ 5 : เสริมสร้างการปฏิบัติงานราชทัณฑ์โดยยึดหลักธรรมาภิบาล

3.5.1 เป้าประสงค์ : การปฏิบัติงานราชทัณฑ์เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

3.5.2 กลยุทธ์หลัก

3.5.1.1 พัฒนาระบบยุทธศาสตร์และระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิ

- ภาพ

3.5.1.2 พัฒนาและบูรณาการระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ให้มีความเหมาะสมและทันสมัย

3.5.1.3 ปรับปรุงแก้ไข เสนอร่างกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ เพื่อพัฒนา

งานราชทัณฑ์

3.5.1.4 พัฒนาการตรวจสอบการปฏิบัติราชการให้เป็นไปตามมาตรฐาน

3.5.1.5 เสริมสร้างกรมราชทัณฑ์ใสสะอาด

3.5.1.6 ส่งเสริมให้ภาคสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในงานราชทัณฑ์

3.5.1.7 ศึกษาวิจัยและรวบรวมองค์ความรู้เพื่อเสริมสร้างและพัฒนางาน

ราชทัณฑ์

3.5.1.8 พัฒนาการประชาสัมพันธ์ในงานราชทัณฑ์

3.5.3 แนวทางการดำเนินงาน : พัฒนาระบบการบริหารจัดการ ระบบเทคโนโลยี

สารสนเทศ แก้ไขกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่อการปฏิบัติงานราชทัณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความโปร่งใส ตรวจสอบได้ในงานราชทัณฑ์ ประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วม ปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง การสนับสนุนให้มีการวิจัย และสร้างองค์ความรู้ของงานราชทัณฑ์ และ

มีการประชาสัมพันธ์รับทราบ ทราบถึง รวมถึงผลการดำเนินงานสำคัญของกรมราชทัณฑ์ให้สังคม ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง

3.5.4 เป้าหมายหลัก

3.5.4.1 ผู้ต้องขังได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคกันตามหลักอาชญาวิทยา ทัณฑวิทยา และเป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ

3.5.4.2 ผู้ต้องขังได้รับการพัฒนาแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนิสัยให้เป็นคนที่พึงปรารถนาและสามารถเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศ

หมายเหตุ มาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้มีอัตราส่วนเจ้าหน้าที่ ต่อผู้ต้องขังในอัตราไม่เกิน 1 : 5 แต่ประเทศไทยมีอัตราส่วน 1 : 50 ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำอยู่ 10 เท่า (กรมราชทัณฑ์, 2540, น. 20)

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัย ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

2.6.1 งานวิจัยในประเทศ

สมชัย วงษ์นายนะ (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของนักศึกษาภาคปกติของ สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร ชั้นปีที่ 1 - 4 จำนวน 400 คน พบว่า คุณภาพชีวิตของนักศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ ด้านสังคมและเศรษฐกิจ ด้านจิตใจ และด้านครอบครัวอยู่ในระดับดี ส่วนด้านการเรียนรู้ ด้านสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง คุณภาพชีวิต จำแนกตามเพศ พบว่า คุณภาพชีวิตเพศชาย และเพศหญิงมีคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ และด้านจิตใจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการเรียนรู้ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านสังคมและเศรษฐกิจ และด้านครอบครัว แตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คุณภาพชีวิตจำแนกตามสถานที่พัก พบว่า นักศึกษาที่มีสถานที่พักและคุณภาพชีวิตด้านครอบครัว มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ ด้านการเรียนรู้ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านสังคมและเศรษฐกิจและด้านจิตใจแตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คุณภาพชีวิตจำแนกตามชั้นปี พบว่า คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านสังคมและเศรษฐกิจ และด้านจิตใจ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการเรียนรู้ และด้านครอบครัว แตกต่างกันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กาญจนา ปินตาคำ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่อาศัยอยู่ในหอพักเอกชน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 373 คน เป็นเพศชายจำนวน 203 คน เพศหญิง จำนวน 170 คน ประกอบด้วย เนื้อหา 4 ด้าน คือ คุณภาพชีวิตทางกาย คุณภาพชีวิตทางใจ คุณภาพชีวิตทางสังคม และคุณภาพชีวิตทางสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัย พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่อาศัยอยู่ในหอพักเอกชนโดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตสูงสุด คือ คุณภาพชีวิตทางสิ่งแวดล้อม รองลงมา คือ คุณภาพชีวิตทางสังคม และคุณภาพชีวิตทางใจ ระดับคุณภาพชีวิตต่ำสุด คือ คุณภาพชีวิตทางกาย เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระดับคุณภาพชีวิตระหว่างเพศชายและเพศหญิง พบว่า โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตทางกายและคุณภาพชีวิตทางสิ่งแวดล้อม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคุณภาพชีวิตทางใจและคุณภาพชีวิตทางสังคม ไม่มีความแตกต่างกัน

สุชิน บัวงาม (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของนักศึกษาศาสนาบันการพลศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาศาสนาบันการพลศึกษา 17 วิทยาเขต ปีการศึกษา 2551 จำนวน 382 คน ผลการวิจัย พบว่า คุณภาพชีวิตโดยรวมของนักศึกษาศาสนาบันการพลศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.67 นักศึกษามีคุณภาพชีวิตด้านร่างกายในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.52 นักศึกษามีคุณภาพชีวิตด้านจิตใจในระดับดี / สูง ค่าเฉลี่ย 3.72 นักศึกษามีคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมในระดับดี / สูง ค่าเฉลี่ย 3.80 นักศึกษามีคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.63 นักศึกษาชายและหญิงมีคุณภาพชีวิต โดยรวม และเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน นักศึกษาที่ศึกษาในคณะต่างกัน มีคุณภาพชีวิต โดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน นักศึกษาที่อยู่ในภาคที่ตั้งวิทยาเขตต่างกัน มีคุณภาพชีวิต โดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน นักศึกษาที่อยู่ในภาคที่ตั้งวิทยาเขตต่างกัน มีคุณภาพชีวิต โดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคุณภาพชีวิตโดยรวมของนักศึกษาในวิทยาเขตภาคเหนืออยู่ในระดับดี / สูงกว่านักศึกษาในวิทยาเขตภาคกลาง และภาคใต้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทนงศักดิ์ วันชัย (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ จำนวน 337 คน ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก วิทยาเขตบางพระ มีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดี 1 ด้าน คือ ด้านอ้อมโนทัศน์ ส่วนด้านความพึงพอใจในชีวิต ด้านสังคมเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพและการทำงานของร่างกายอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของนักศึกษาที่ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันเพศชายกับเพศหญิง และตามสถานที่พัก พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านสังคมและเศรษฐกิจ ส่วนชั้นปี

แตกต่างกัน ด้านสุขภาพและการทำงานของร่างกาย และด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุขศรี สวงนัตถ์ (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ภาคปกติ ชั้น ปีที่ 1 - 4 จำนวน 391 คน ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านอาหารและโภชนาการ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสุขอนามัย ด้านการรับบริการพื้นฐาน และด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของนักศึกษาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน พบว่า ชั้นปีที่กำลังศึกษาและระดับผลการศึกษาเป็นปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อความแตกต่างของคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของนักศึกษา ได้แก่ เพศของนักศึกษา คณะที่นักศึกษาสังกัด ที่พักอาศัย ส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษา และนักศึกษามีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ในด้านอาหารและโภชนาการมากที่สุด โดยเฉพาะเรื่องอาหารและสภาพแวดล้อมในโรงอาหาร ควรสะอาด และถูกสุขลักษณะมากกว่าปัจจุบัน รองลงมา คือ ด้านที่อยู่อาศัย นักศึกษาต้องการให้ค่าหอพักในมหาวิทยาลัยถูกลง ด้านสุขภาพอนามัย นักศึกษาต้องการให้มีการตรวจร่างกายประจำปี ด้านการได้รับบริการพื้นฐาน นักศึกษาต้องการให้มีพื้นที่พักผ่อนในช่วงเวลาพักให้มากขึ้นเพิ่มเติม ไม่เพื่อให้เกิดความร่มรื่น และด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน นักศึกษาต้องการให้เพิ่มพนักงานรักษาความปลอดภัยและจัดตามจุดต่าง ๆ ให้ทั่วถึง

ดวงใจ คำคง (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลลำสินธุ์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัย พบว่า คุณภาพชีวิตรายด้าน อยู่ในระดับสูง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ ด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีด้านปัญญา อยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต พบว่า ปัจจัยด้านอายุ และสถานภาพหม้าย มีผลทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนสถานภาพสมรส มีผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สรุปจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัย ได้แนวทางการวัดคุณภาพชีวิตต้องเป็นการวัดในด้านอัตวิสัย (Subjective) ซึ่งครอบคลุมมิติคุณภาพที่ดี และความรู้สึกผาสุก แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมคุณภาพชีวิต ควรนำการวัดในด้านภาวะวิสัย (Objective) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจมุ่งไปที่การนำวัดคุณภาพชีวิตไปใช้ร่วมกันในการวัดคุณภาพชีวิต เพื่อให้การดำเนินการวัดคุณภาพชีวิตได้อย่างครบถ้วน และส่วนใหญ่ ผู้สูงอายุต้องการความช่วยเหลือด้านการเงินและสุขภาพ การจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดการบูรณาการ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ

เอกชน และภาคประชาชน ส่งผลให้สวัสดิการที่รัฐจัดให้กับผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้อายุ ไม่สามารถแก้ปัญหาและครอบคลุมปัญหาผู้สูงอายุทั้งหมด

ศุภภัทร พิรณฤทธิ, ธนัช กนกเทศ, สุกิจ ขอเชื้อกลาง และรุ่งนภาเพ่ง รุ่งเรืองวงษ์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตและศึกษาลักษณะการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำกลาง และทัณฑสถานหญิงพิษณุโลก ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ผู้ต้องขังสูงอายุทั้งเพศชายและเพศหญิง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 161 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัย พบว่า ผู้ต้องขังสูงอายุส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนลักษณะการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุที่เป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและปัจจัยด้านการบริการและการสงเคราะห์ มีภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน และพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ต้องขังสูงอายุ ปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและปัจจัยด้านการบริการและการสงเคราะห์มีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุเป็นไปในทิศทางบวก

ยศวรธรณ์ การะเกตุ, ประโยชน์ สังกลิ้น และนงลักษณ์ แสงมหาชัย (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการราชทัณฑ์ ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการราชทัณฑ์ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสถานภาพการสมรส อายุราชการ อัตรารายเดือน ระดับตำแหน่ง และสังกัดหน่วยงานราชทัณฑ์ และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการราชทัณฑ์ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 448 คน การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีใช้สูตรคำนวณตามวิธีการของ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 212 คน และผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 22 คน ได้มาจากจำนวนร้อยละ 10 ของกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า Independent t - test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F - test (One - Way ANOVA) และความถี่ ผลการวิจัย พบว่า 1) ข้าราชการราชทัณฑ์ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน ได้แก่ ด้านวินัย และจรรยาบรรณ และอยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาค่าเฉลี่ยน้อย ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน ด้านการดูแลสุขภาพให้พร้อมสำหรับปฏิบัติงาน ด้านการลดภาระงานที่ تراกตรา ด้านการช่วยเหลือการดำรงชีพ และด้านการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจเจ้าหน้าที่ 2) ข้าราชการราชทัณฑ์ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ที่มีอายุ สถานภาพการสมรส อายุราชการ อัตรารายเดือน ระดับตำแหน่ง และสังกัด

หน่วยงานราชการต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตการทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้าราชการราชทัณฑ์ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์ ที่มีเพศและวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตการทำงานไม่แตกต่างกัน

รณกรณ์ เอกฉันท์ และศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของผู้ต้องขังในเรือนจำไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต ด้านสุขภาพของผู้ต้องขัง 2) ประเมินคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของผู้ต้องขังในเรือนจำไทย ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ 2.1) ร่างองค์ประกอบและตัวชี้วัดโดยการสังเคราะห์เอกสารและประชุมกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านสุขภาพในเรือนจำ 2.2) พัฒนาตัวชี้วัดโดยระเบียบวิธีวิจัยเทคนิค เดลฟาย 2.3) ประเมินคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของผู้ต้องขังประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ 21 ท่าน เจ้าหน้าที่สายการแพทย์ในสถานพยาบาลเรือนจำทั่วประเทศ 139 แห่ง และผู้ต้องขังผู้รับบริการในสถานพยาบาลเรือนจำขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ รวบรวมข้อมูลโดยเครื่องมือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของผู้ต้องขังจากการได้รับบริการสุขภาพในเรือนจำ มี 4 องค์ประกอบหลัก 15 องค์ประกอบย่อย 61 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) ด้าน โครงสร้างหน่วยบริการสุขภาพในเรือนจำมี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ด้านสถานที่ให้บริการมีมาตรฐาน 3 ตัวชี้วัด ด้านนโยบายสุขภาพตามสิทธิ 3 ตัวชี้วัด ด้านบุคลากรมีคุณภาพ 5 ตัวชี้วัด และด้านเครือข่ายสุขภาพมีประสิทธิภาพ 4 ตัวชี้วัด 2) ด้านการบริหารจัดการระบบสุขภาพในเรือนจำมี 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การจัดระบบบริการสุขภาพแรกรับ 4 ตัวชี้วัด ระหว่างถูกคุมขัง 4 ตัวชี้วัด และก่อนปล่อยพ้นโทษ 3 ตัวชี้วัด 3) ด้านกระบวนการให้บริการสุขภาพในเรือนจำมี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ด้านส่งเสริมสุขภาพ 3 ตัวชี้วัด ด้านป้องกันโรค 3 ตัวชี้วัด ด้านบำบัดรักษา 6 ตัวชี้วัด ด้านฟื้นฟูสภาพ 3 ตัวชี้วัด ด้านสังคมสิ่งแวดล้อมและสิ่งจำเป็นพื้นฐาน 5 ตัวชี้วัดและ 4) ด้านผลลัพธ์การให้บริการสุขภาพในเรือนจำมี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ด้านคุณภาพการให้บริการ 6 ตัวชี้วัด ด้านการบริการผู้มีความเจ็บป่วยเรื้อรังและผู้พิการ 5 ตัวชี้วัด ด้านความร่วมมือระหว่างองค์กรสุขภาพ 4 ตัวชี้วัด 2) ผลการประเมินคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของผู้ต้องขังในเรือนจำไทยจากกลุ่มผู้ให้บริการสุขภาพ พบว่า คุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของผู้ต้องขังภาพรวมทุกองค์ประกอบอยู่ในเกณฑ์ดี ($\bar{X} = 3.94, S.D. = 0.93$) จำแนกตามองค์ประกอบ พบว่า ด้าน โครงสร้างหน่วยบริการสุขภาพอยู่ในเกณฑ์ดี ($\bar{X} = 3.74, S.D. = 1.02$) ด้านการบริหารจัดการสุขภาพอยู่ในเกณฑ์ดี ($\bar{X} = 4.09, S.D. = 0.90$) ด้านกระบวนการให้บริการสุขภาพอยู่ในเกณฑ์ดี ($\bar{X} = 4.01, S.D. = 0.87$) และด้านผลลัพธ์การให้บริการอยู่ในเกณฑ์ดี ($\bar{X} = 3.92, S.D. = 0.93$) และผลการประเมินจากกลุ่มผู้ต้องขังผู้รับบริการในสถานพยาบาลเรือนจำขนาดเล็กกลางและใหญ่ พบว่า คุณภาพชีวิตจากการได้รับบริการสุขภาพของผู้ต้องขังในภาพรวม

ทุกองค์ประกอบตัวชี้วัดในสถานพยาบาลทั้ง 3 ขนาด อยู่ในเกณฑ์ที่ดี มีข้อเสนอแนะเรื่องการปรับปรุง สิ่งจำเป็นพื้นฐานด้านอาหารให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น

อภากร งามปลอด (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านคุณภาพชีวิต ผู้ต้องขังเรือนจำกลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยได้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านคุณภาพชีวิต ผู้ต้องขังเรือนจำกลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี ว่าผู้ต้องขังได้รับการดูแลด้านคุณภาพชีวิตตามที่กรมราชทัณฑ์ ได้กำหนดไว้หรือไม่ มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐาน นอกจากนี้ยังศึกษาถึงความ ต้องการของผู้ต้องขังว่ามีความต้องการให้ทางเรือนจำปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพชีวิตในด้านใด เพิ่มขึ้น พร้อมทั้งทำการวิเคราะห์ว่าผู้ต้องขังเรือนจำกลางจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รับการดูแลและ ปฏิบัติตามมาตรฐานตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนดไว้หรือไม่ จากการศึกษาการปฏิบัติตามมาตรฐาน ด้านคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง สามารถแบ่งออกเป็นมิติต่าง ๆ ได้ 5 มิติ คือ 1) มาตรฐานคุณภาพชีวิต ผู้ต้องขังในด้านความต้องการพื้นฐาน (ปัจจัยสี่) ซึ่งประกอบด้วย มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง ในด้านการได้รับบริการด้านอาหาร การรักษาพยาบาลบริการที่พักอาศัย และเครื่องนุ่งห่มหลับนอน 2) มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในด้านการได้รับอิสรภาพก่อนกำหนด ซึ่งประกอบด้วย มาตรฐาน คุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในด้านการได้รับพระราชทานอภัยโทษ การพักการลงโทษ และการลดวันต้องโทษ 3) มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในด้านการได้รับความปลอดภัยในชีวิต ซึ่งประกอบด้วย มาตรฐาน คุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในด้านความปลอดภัยในชีวิตเกี่ยวกับการคุกคามจากผู้ต้องขังอื่น และความ ปลอดภัยทางด้านสาธารณสุข 4) มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในด้านการติดต่อสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วย มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในด้านการติดต่อสื่อสาร โดยการเยี่ยมญาติ การติดต่อสื่อสารโดยจดหมาย และ โทรศัพท์ 5) มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในด้านนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งประกอบด้วย การจัดการด้านกีฬา และกิจกรรมคลายเครียดในด้านอื่น ๆ นอกจากมาตรฐานที่ด้าน กล่าวมาแล้วในข้างต้นยังมีปัจจัยที่ส่งผลให้ทางเรือนจำไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานได้ประกอบด้วย 1) ข้อจำกัดในด้านสถานที่ 2) ข้อจำกัดในด้านจำนวนผู้ต้องขัง 3) ข้อจำกัดด้านงบประมาณ 4) ข้อจำกัด ด้านจำนวนเจ้าหน้าที่ 5) ข้อกำหนดความมั่นคงของเรือนจำ 6) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของทาง เจ้าหน้าที่เรือนจำ การปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในด้านต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในข้างต้น ทางเรือนจำกลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดในบางด้านเท่านั้น ด้านที่ปฏิบัติ ตามมาตรฐาน ประกอบด้วย ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการจัดการอาหาร และด้านการได้รับอิสรภาพ ก่อนกำหนดแต่ในด้านที่ทางเรือนจำกลางจังหวัดสุราษฎร์ธานีไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดได้ อาจเป็นเพราะข้อจำกัดทางด้านสถานที่และจำนวนผู้ต้องขัง ประกอบด้วย ด้านนันทนาการและ การพักผ่อนหย่อน ด้านเครื่องนุ่งห่ม ด้านที่พักอาศัยส่วนด้านการรักษาพยาบาลนั้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่ ไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่

สมรมน ช้วนปรีชา และพิสมัย จารุจิตติพันธ์ (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำและทัณฑสถานเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำและทัณฑสถานเขตกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและจิตสังคมส่วนบุคคลกับระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ และเปรียบเทียบความแตกต่างระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุ แยกตามสถานภาพและจิตสังคมส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ต้องขังสูงอายุจากเรือนจำและทัณฑสถานเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 384 คน รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรง (IOC = 1.000) และความน่าเชื่อถือ ($\bar{X} = 0.959$) ผลการวิจัย พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ระดับคุณภาพชีวิตมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับปัจจัยเรือนจำและทัณฑสถาน เพศ การสนับสนุนจากรัฐในด้านเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุ สิทธิในการประกันสุขภาพจากรัฐจิตสังคม ด้านการรู้คุณค่าในตัวเอง และด้านการปล่อยวาง ส่วนปัจจัยช่วงอายุ ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด รายได้ก่อนต้องโทษเฉลี่ย/เดือน สถานภาพสมรส ระยะเวลาที่ถูกจำคุกอยู่ในเรือนจำ ครอบครัวสนับสนุนในด้านการเงินกำลังใจจากญาติหรือเพื่อนเฉลี่ยต่อเดือน ไม่พบความสัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตโดยรวม

2.6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Gill and Wills (1990, อ้างถึงใน สุพรรณิ ไชยอาพร และสนิท สมัครการ, 2534) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้คุณภาพชีวิตในกลุ่มที่อาศัยอยู่ในเขตรอบเมืองและชนบทศึกษาระณี สเตรทไดนาและอัลเบอร์ตา ในประเทศแคนาดา โดยศึกษากับตัวแปร 2 ตัว คือ การรับรู้ความเป็นอยู่ของตนเอง และความพึงพอใจความเป็นอยู่ในเมือง พบว่า การมีมาตรฐานของชีวิตที่ดี การมีเพื่อนสนิท ความสัมพันธ์ ในครอบครัว และสุขภาพของบุคคล เป็นตัวแปรที่ทำนายคุณภาพชีวิต โดยรวมของบุคคล

Haddad (1986, p. 2025, อ้างถึงใน สุขศรี สงวนสัตย์, 2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในวิทยาลัยจอร์แดน โดยศึกษาถึงการรับรู้เกี่ยวกับปัจจัย 16 ประการ ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต กลุ่มตัวอย่าง 300 คน พบว่า ปัจจัยทั้ง 16 ประการ กับคุณภาพชีวิตมีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิต โดยนักศึกษาที่มีการรับรู้ว่าตัวเองมีความพึงพอใจในเรื่องสุขภาพ รายได้ สัมพันธภาพในหมู่เพื่อน และสภาพชีวิตในครอบครัวของตน จะมีความพึงพอใจในชีวิตสูงกว่านักศึกษาที่รายงานตนเองว่ามีความพึงพอใจในเรื่องเหล่านั้นน้อยกว่า และความพึงพอใจในชีวิตครอบครัวของตนนั้นจะเป็นตัวพยากรณ์ที่มีค่าสูงสุดในการพยากรณ์ความพึงพอใจในชีวิตของนักศึกษาถึงร้อยละ 50 และนักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจในชีวิตแตกต่างกัน นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความพึงพอใจในชีวิตต่างกัน

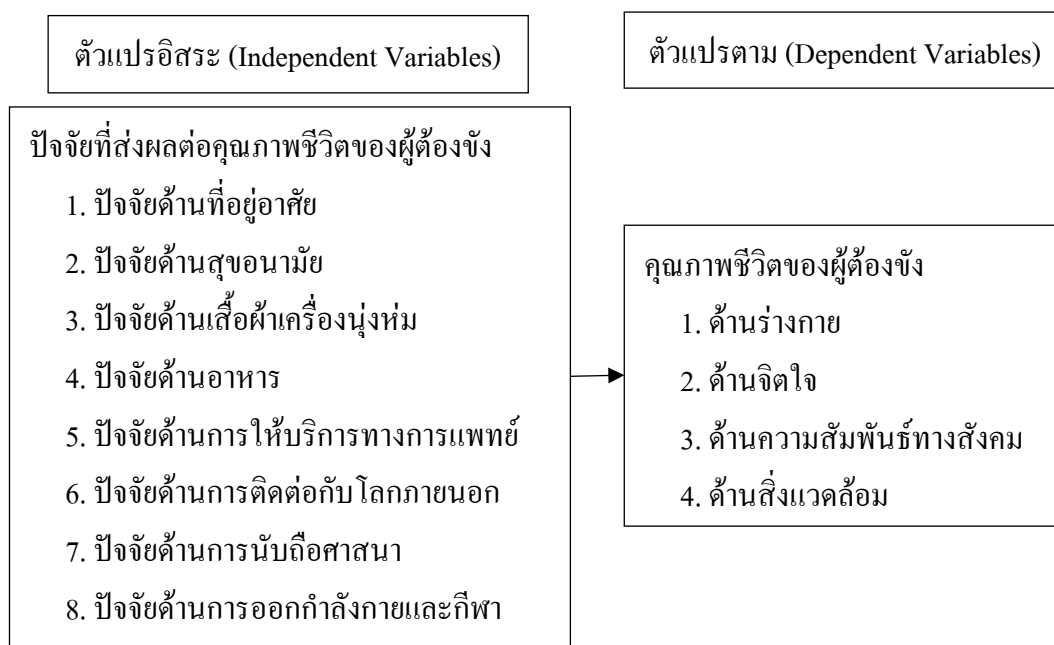
Normala and Daud (2010) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของชีวิตในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานของบริษัทในมาเลเซีย พบว่า ผู้ว่าจ้างที่มีความสนใจในการปรับปรุง และพัฒนาความพึงพอใจ และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานนั้น ต้องให้ความสำคัญต่อคุณภาพของชีวิตการทำงานของพนักงาน QWL จุดประสงค์ในการทำวิจัยเรื่องนี้ คือ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของชีวิตในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน กลุ่มตัวอย่างในประเทศมาเลเซีย ตัวแปร 7 ตัว ของ QWL ได้แก่ การเจริญเติบโต และการพัฒนาการมีส่วนร่วม สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การดูแลจากหัวหน้า ผลประโยชน์ และค่าตอบแทน และความเกี่ยวข้องกับสังคมถูกนำมาใช้เพื่อทดสอบความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน ผลที่ได้แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง QWL กับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน และรายละเอียดเบื้องต้นของการที่บริษัทในมาเลเซียสามารถพัฒนาความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน

Birjandi and Ataei (2013) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท (Darab Cement) กรณีศึกษาในประเทศอิหร่าน เนื่องจากในปัจจุบันทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญในการบรรลุเป้าหมายขององค์กร ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตในการทำงาน จึงกลายมาเป็นเป้าหมายหลักขององค์กร จุดประสงค์หลักของการทำวิจัยนี้ เพื่ออธิบายความสัมพันธ์คุณภาพชีวิตในการทำงาน (ความเป็นธรรม และเพียงพอของผลประโยชน์ความปลอดภัยและความสะอาดในสภาพแวดล้อมการทำงาน โอกาสในการเจริญเติบโต และความมั่นคงในการทำงาน การปฏิบัติตามกฎในองค์กร การผูกติดกับสังคมของชีวิตการทำงาน บรรยากาศทั่ว ๆ ไปในการทำงาน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และความซื่อสัตย์ในการทำงาน และการพัฒนาศักยภาพในการทำงานของพนักงาน) และความผูกพันกับองค์กรของพนักงานในบริษัท (Darab Cement) กระบวนการวิจัยของการศึกษานี้ เป็นการอธิบายเชิงบรรยาย และการหาความสัมพันธ์กลุ่มตัวอย่างทางสถิติ ประกอบด้วย พนักงานทุกคนในบริษัท (Darab Cement) ใน พ.ศ. 2556 จากทั้งหมด 600 คน 256 คน ถูกเลือกด้วยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบลดหลั่นในสัดส่วนที่เหมาะสมกับกลุ่มประชากรทั้งหมด และใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ผลวิจัยแสดงถึงความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญระหว่างคุณภาพชีวิตในการทำงาน และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน

สรุปจากผลการวิจัย งานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า ตัวแปรเกี่ยวกับลักษณะปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตของบุคคลมีหลากหลาย เช่น โภชนาการ, ระดับการศึกษา, ด้านที่อยู่อาศัย, สังคม, สุขภาพอนามัย, ความปลอดภัย และวัฒนธรรม ฯลฯ ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมสภาพสังคม และบริบทของบุคคลผู้นั้น ส่วนตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต มีทั้งเชิงภาวะวิสัย เชิงอัตวิสัย และองค์ประกอบอื่น ๆ ที่จำเป็น

2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวทางศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังจำจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นตัวแปรอิสระจากแนวคิดการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง (Minimum Standard Quality of Prisoners Life) ขององค์การสหประชาชาติ United Nations (2009, อ้างถึงใน อากาศกร งามปลอด, 2558, น. 2 - 5) ส่วนตัวแปรตามได้จากแนวคิดเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (The WHOQOL Group, 1995) โดยคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังจะเกิดขึ้นได้นั้น องค์การต้องมีส่วนร่วมอย่างปฏิเสธไม่ได้ โดยต้องพิจารณาถึงสิทธิของผู้ต้องขังที่พึงมีพึงได้ เพราะผู้ต้องขังเหล่านี้ดำเนินชีวิตภายใต้การควบคุมของเรือนจำ ซึ่งสรุปเป็นกรอบแนวคิด ได้ดังนี้

ภาพที่ 2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยผู้วิจัยได้วางแนวทางขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ตามหมายศาล ในช่วงระหว่างปี 2562 จำนวน 2,149 คน (เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม, 2562, น. 108)

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) การวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ที่ได้มาด้วยวิธีการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตร (Yamane, 1973, p. 27, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 92) เพื่อเป็นตัวแทนของประชากร ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2} \quad (3 - 1)$$

กำหนดให้ N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด (390)

n แทน จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง

e แทน ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ กำหนดให้ไม่เกิน .05 แทนค่าในสูตรได้

$$\begin{aligned} n &= \frac{2,149}{1 + 2,149[0.5]^2} \\ &= 337.23 \text{ คน} \end{aligned}$$

ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จากการคำนวณตามสูตรของ (Yamane) คำนวณได้ 337.23 คน เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนเต็ม ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 คน

3.1.3 การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัย ได้กำหนดการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

3.1.3.1 ผู้วิจัยกำหนดการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) ตามขององค์ประกอบประชากรมาเป็นเครื่องพิจารณา โดยกำหนดประเภทของกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ต้องขังชาย และผู้ต้องขังหญิง โดยเทียบตามสัดส่วนของจำนวนของประชากร ได้จำนวนแต่ละกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ตารางที่ 3.1

การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งกลุ่มตามสัดส่วน

ผู้ต้องขังชาย	ผู้ต้องขังหญิง
$n_{\text{ชาย}} = \frac{338 \times 1,898}{2,149}$	$n_{\text{หญิง}} = \frac{338 \times 251}{2,149}$
$n_{\text{ชาย}} = 297.84$	$n_{\text{หญิง}} = 39.38$
เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนเต็ม ในการวิจัยนี้ จึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง	เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนเต็ม ในการวิจัยนี้ จึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
$n_{\text{ชาย}} = 298$	$n_{\text{หญิง}} = 40$

3.1.3.2 จากนั้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Random Sampling) ซึ่งเป็นการใช้ความน่าจะเป็นขั้นตอนแรกผู้วิจัยพิมพ์รหัสหมายเลขแทนชื่อประชากรใส่ในกระดาษแล้วตัดเป็นแผ่นสลากแล้วนำไปใส่ภาชนะ โดยแบ่งเป็นภาชนะสลากผู้ต้องขังชาย และผู้ต้องขังหญิง ขึ้นต่อไปเขย่าให้คละก้น เพื่อให้แต่ละชื่อมีโอกาสถูกเลือกเท่า ๆ กัน แล้วทำการจับสลากรายชื่อประชากรแต่ละกลุ่มประชากรจนได้กลุ่มตัวอย่างครบ 338 คน แล้วบันทึกชื่อไว้เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ต่อไป

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

3.2.1 ประเภทเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ปลายปิด และปลายเปิด

3.2.2 ส่วนประกอบของข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือ ประกอบไปด้วย 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามแบบสำรวจรายการ (Checklist) เพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ, สถานภาพการสมรส, ระดับการศึกษา, อายุ และการรับโทษมาแล้ว

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม (Checklist) เพื่อวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต โดยมีองค์ประกอบในการวัด 8 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย, ปัจจัยด้านสุขอนามัย, ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม, ปัจจัยด้านอาหาร, ปัจจัยด้านการให้บริการทางการแพทย์, ปัจจัยด้านการติดต่อกับโลกภายนอก, ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา และปัจจัยด้านการออกกำลังกายและกีฬา โดยแบ่งช่วงของระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert - Type Scale)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถาม (Checklist) เพื่อวัดระดับคุณภาพชีวิต โดยมีองค์ประกอบในการวัด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย, ด้านจิตใจ, ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งช่วงของระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert - Type Scale)

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ (Open - Ended) เกี่ยวปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

3.2.3 วิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

3.2.3.1 ผู้วิจัย ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรในการวิจัย เพื่อกำหนดตัวแปรในแนวคิดรวบยอด (Concept) ที่เกี่ยวข้องแล้วนำมากำหนดเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

3.2.3.2 กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์และองค์ประกอบ ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำข้อมูลมาสร้างแบบสอบถามทั้งปลายปิดและปลายเปิด

3.2.3.3 นำร่างแบบสอบถามเสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและพิจารณาให้คำแนะนำสำหรับแก้ไขปรับปรุง เพื่อความเหมาะสมและถูกต้องตามหลักวิชาการ

3.2.4 การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

3.2.4.1 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ให้ทำการพิจารณาและตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ภาษา การวัดผลและประเมินผล และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ โดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence หรือ IOC) ได้ข้อคำถามที่มีค่า IOC โดยกำหนดให้ สอดคล้อง = +1 ไม่น่าสนใจ = 0 ไม่สอดคล้อง = -1 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน คือ

1) นายเดชา จินตกลีการ วุฒิการศึกษา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ตำแหน่ง นักทันตวิทยาชำนาญการ เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

2) รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมยไธสง วุฒิการศึกษา ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต (ปร.ค.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรคุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านวัดผลและประเมินผล

3) ดร.สุวิมล สมไชย วุฒิการศึกษา ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต (ปร.ค.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร เป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านภาษา

3.2.4.2 นำแบบสอบถามไปหาค่า IOC (Item Objective Congruence) โดยได้ค่า .67 ขึ้นไป ซึ่งใช้วิธีการคำนวณ ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N} \quad (3 - 2)$$

กำหนดให้ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum R$ แทน ผลคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ (คน)

3.2.4.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจของผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไขปรับปรุง และเสนอคณะกรรมการผู้ควบคุมการวิจัยวิทยานิพนธ์อีกครั้ง

3.2.4.4 ตรวจสอบคุณภาพด้วยการนำแบบสอบถามไปทดลอง (Try - Out) ใช้กับผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด แล้วนำมาทดสอบหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's

Alpha) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น. 58) โดยมีค่าความสัมพันธ์ของแบบสอบถามรายข้อ (Corrected Item - Total Correlation) ต้องไม่ต่ำกว่า .200 โดยการวิจัยครั้งนี้ได้ค่าระหว่าง .207 -.800 และได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามใน เท่ากับ .941

3.2.4.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามจนถูกต้องสมบูรณ์ จากนั้นนำเรียนคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และจัดพิมพ์แบบสมบูรณ์ แล้วจึงนำไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ต่อไป

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัย ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 ผู้วิจัย ขอนหนังสือรับรองและแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ ประสานขอความร่วมมือกับทางมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงอธิบดีกรมราชทัณฑ์ และผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขออนุญาตเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.2 ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยการใช้แบบสอบถาม ด้วยวิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Random Sampling) โดยการจับสลาก จากนั้นผู้วิจัยได้ชี้แจงการกรอกแบบสอบถามเพื่อให้เข้าใจตรงกันแล้ว จึงให้กลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถามด้วยตนเองจากนั้น และจากนั้นผู้วิจัยได้ปฏิบัติเช่นนี้จนครบตามจำนวน 338 คน

3.3.3 หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว นำแบบสอบถามที่รวบรวมมาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการดังนี้

3.4.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ

3.4.2 นำแบบสอบถามที่มีความถูกต้องสมบูรณ์แล้วมาลงรหัส (Coding Form) โดยกำหนดการลงรหัสของคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม และระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยให้คะแนนแต่ละข้อตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert - Type Scale) ดังนี้ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555, น. 77)

1 คะแนน หมายถึง น้อยมาก

2 คะแนน หมายถึง น้อย

3 คะแนน หมายถึง ปานกลาง

4 คะแนน หมายถึง มาก

5 คะแนน หมายถึง มากที่สุด

3.4.3 เกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean) ของข้อมูลที่ได้มาจากแบบสอบถามความคิดเห็น ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต และคุณภาพชีวิต โดยกำหนดเป็นช่วงคะแนน ดังนี้ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555, น. 77)

1.00 - 1.49 คะแนน หมายถึง น้อยมาก

1.50 - 2.49 คะแนน หมายถึง น้อย

2.50 - 3.49 คะแนน หมายถึง ปานกลาง

3.50 - 4.49 คะแนน หมายถึง มาก

4.50 - 5.00 คะแนน หมายถึง มากที่สุด

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำหลักสถิติมาประกอบการวิเคราะห์แบบสอบถาม ดังนี้

3.5.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3.5.2 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานในการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตสถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.5.3 สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม คือ

3.5.3.1 การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ถ้าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ 1 แสดงว่ามีความสัมพันธ์ในระดับสูง หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ ซึ่งเป็นสถิติที่ใช้ตรวจสอบตัวแปรแบบ Collinearity Statistics ว่ามีปัญหาตัวแปรใดที่มีความสัมพันธ์กันสูงเกิน 0.85 จนเกิดภาวะ Multi - Collinearity หรือไม่ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม, 2536, น. 25, อ้างถึงใน สุรศักดิ์ สุขโชติ, 2556, น. 105)

3.5.3.2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression analysis) โดยกำหนดที่ระดับนัยสำคัญ .05 (สำราญ มีแจ้ง, 2557, น. 31) โดยกำหนดให้ปัจจัยเป็นตัวแปรอิสระ (X) และ คุณภาพชีวิตเป็นตัวแปรต้น (Y) นำเข้าสู่สมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง คือ

สมการเชิงเส้นในรูปคะแนนดิบ

$$y' = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_nX_n$$

สมการเชิงเส้นในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = \beta_1z_1 + \beta_2z_2 + \dots + \beta_nz_n$$

เมื่อ y' และ Z' เท่ากับ คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

3.5.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สถิติที่ใช้ คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษา เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean)
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
F	แทน	ค่าสถิติ F ที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน
t	แทน	ค่าสถิติ t ที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน
P-value	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติของการวิเคราะห์การถดถอย (Sig.)
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation Coefficient)
R^2	แทน	ค่าที่แสดงอิทธิพลของตัวแปรอิสระทั้งหมดที่มีต่อตัวแปรตาม
R^2_{adj}	แทน	ค่า R^2 ที่ปรับแก้แล้ว
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Beta)
$S.E._{bi}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์การถดถอย (Standard Error)
$S.E._{est}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์

y'	แทน	คุณภาพชีวิตที่ได้จากการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
Z'	แทน	คุณภาพชีวิตที่ได้จากการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
Y	แทน	คุณภาพชีวิต
X_1	แทน	ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย
X_2	แทน	ปัจจัยด้านสุขอนามัย
X_3	แทน	ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม
X_4	แทน	ปัจจัยด้านอาหาร
X_5	แทน	ปัจจัยด้านการให้บริการทางการแพทย์
X_6	แทน	ปัจจัยด้านการติดต่อกับโลกภายนอก
X_7	แทน	ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา
X_8	แทน	ปัจจัยด้านการออกกำลังกายและกีฬา

4.2 ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและนำเสนอผลการวิเคราะห์ตามขั้นตอน ต่อไปนี้

- 4.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- 4.2.2 วิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม
- 4.2.3 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม
- 4.2.4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัย ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

4.3.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage) ดังนี้

ตารางที่ 4.1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	298	88.20
	หญิง	40	11.80
	รวม	338	100.00
2. สถานภาพ	โสด	220	65.10
	สมรส	93	27.50
	หย่า	18	5.30
	หม้าย	7	2.10
	รวม	338	100.00
3. การศึกษา	ไม่ได้รับการศึกษา	18	5.30
	ประถมศึกษา	71	21.00
	มัธยมศึกษาตอนต้น	116	34.30
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	92	27.20
	อนุปริญญา	17	5.00
	ปริญญาตรี	19	5.60
	ปริญญาโท	4	1.20
	ปริญญาเอก	1	0.30
	รวม	338	100.00

(ต่อ)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. อายุ	อายุ 30 ปีลงไป	186	55.00
	อายุ 31 - 40 ปี	94	27.80
	อายุ 41 - 50 ปี	37	10.90
	อายุ 51 ปีขึ้นไป	21	6.20
	รวม	338	100.00
5. รับโทษมาแล้ว	รับโทษ 5 ปีลงไป	318	94.10
	รับโทษ 5.1 - 10 ปี	18	5.30
	รับโทษ 10.1 - 15 ปี	1	0.30
	รับโทษ 5 ปีลงไป	318	94.10
	รับโทษ 15.1 ปีขึ้นไป	1	0.30
รวม	338	100.00	

จากตารางที่ 4.1 สามารถอธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

1. จำแนกตาม เพศ เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่าเพศชาย มีจำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 88.20 และเพศหญิง มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 11.80
2. จำแนกตาม สถานภาพ เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่าโสด มีจำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 65.10 สมรส มีจำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 หย่า มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 และหม้าย มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.10
3. จำแนกตาม การศึกษา เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า มัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 34.30 มัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 27.20 ประถมศึกษา มีจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 21.00 ปริญญาตรี มีจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 5.60 ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 อนุปริญญา มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 ปริญญาโท มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20 และปริญญาเอก มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30
4. จำแนกตาม อายุ เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า อายุ 30 ปีลงไป มีจำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 55.00 อายุ 31 - 40 ปี มีจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 27.80 อายุ 41 - 50 ปี มีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 10.90 และอายุ 51 ปีขึ้นไป มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 6.20
5. จำแนกตาม การรับโทษมาแล้ว เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า รับโทษ 5 ปีลงไป มีจำนวน 318 คน คิดเป็นร้อยละ 94.10 รับโทษ 5.1 - 10 ปี มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30

รับโทษ 10.1 - 15 ปี มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30 และรับโทษ 15.10 ปีขึ้นไป มีจำนวน 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 0.30

4.3.2 วิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมรายด้าน และรายข้อ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากนั้นทำการแบ่งช่วงระดับคะแนน ซึ่งมีเกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean) กำหนดเป็นช่วงคะแนน 5 ระดับ ตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert) ดังนี้ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555, น. 77)

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง น้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง น้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มาก

คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด

รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2

ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยรวม และรายด้าน

คุณภาพชีวิต	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. ด้านร่างกาย	4.05	0.84	มาก
2. ด้านจิตใจ	3.78	0.78	มาก
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	3.68	0.77	มาก
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	3.41	0.71	ปานกลาง
รวม	3.73	0.62	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่าคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) และเมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านร่างกาย ($\bar{X} = 4.05$) ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.78$) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ($\bar{X} = 3.67$) และด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.41$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3

ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ด้านร่างกาย จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านร่างกาย	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง	4.32	0.92	มาก
2. การปราศจากอาการเจ็บป่วยทางร่างกาย	3.91	1.04	มาก
3. การรับรู้ได้ถึงความเต็มไปด้วยผลกำลังในการดำเนินชีวิต	3.91	1.05	มาก
4. การมีความสามารถในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่น	4.11	0.96	มาก
5. การที่ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาทางการใช้ยา หรือการรักษาทางร่างกาย อยู่เสมอ	4.02	1.06	มาก
รวม	4.05	0.84	มาก

จากตารางที่ 4.3 วิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ด้านร่างกาย โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ($\bar{X} = 4.32$) การมีความสามารถในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่น ($\bar{X} = 4.11$) การที่ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาทางการใช้ยา หรือการรักษาทางร่างกายอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.02$) การปราศจากอาการเจ็บป่วยทางร่างกาย ($\bar{X} = 3.91$) และการรับรู้ได้ถึงความเต็มไปด้วยผลกำลังในการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 3.91$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4

ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ด้านจิตใจ จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านจิตใจ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การมีมุมมองในความรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นทางบวกอยู่เสมอ	3.86	1.02	มาก
2. การมีความภูมิใจโดยมีการเชื่อมั่นในตนเอง	3.45	0.98	ปานกลาง
3. การมีความสามารถในการคิดตัดสินใจที่ถูกต้อง	3.92	1.04	มาก
4. การมีสมาธิในการกระทำสิ่งต่าง ๆ	3.74	1.00	มาก
5. การมีความสามารถในการจดจำโดยมีความจำที่ดี	3.78	1.00	มาก
6. การมีความสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้	3.83	1.02	มาก
7. การรับรู้การเข้าถึงความเชื่อของมนุษย์ทางด้านจิตวิญญาณศาสนา	3.87	1.16	มาก
รวม	3.78	0.78	มาก

จากตารางที่ 4.4 วิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ด้านจิตใจ โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) จำแนกเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 6 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การมีความสามารถในการคิดตัดสินใจที่ถูกต้อง ($\bar{X} = 3.92$) การรับรู้การเข้าถึงความเชื่อของมนุษย์ทางด้านจิตวิญญาณ ศาสนา ($\bar{X} = 3.87$) การมีมุมมองในความรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นทางบวกอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.86$) การมีความสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้ ($\bar{X} = 3.83$) การมีความสามารถในการจดจำโดยมีความจำที่ดี ($\bar{X} = 3.78$) การมีสมาธิในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.74$) และการมีความภูมิใจโดยมีการเชื่อมั่นในตนเอง ($\bar{X} = 3.45$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5

ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมอย่างเป็นไปได้ด้วยดี	3.49	1.03	ปานกลาง
2. การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังคนอื่นในสังคมอยู่เสมอ	3.53	1.03	มาก
3. การได้รับความช่วยเหลือจากผู้ต้องขังคนอื่นในสังคมที่อาศัยอยู่	3.52	1.26	มาก
4. การรับรู้ได้ในเรื่องของอารมณ์ทางด้านความต้องการทางเพศ	3.82	1.01	มาก
5. การสามารถใช้ชีวิตอยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่ได้	3.85	0.95	มาก
6. การเห็นความสำคัญของสังคมมนุษย์ที่จะต้องมีการอยู่ร่วมกัน	3.88	0.95	มาก
รวม	3.68	0.77	มาก

จากตารางที่ 4.5 วิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) จำแนกเป็นรายชื่อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การเห็นความสำคัญของสังคมมนุษย์ที่จะต้องมีการอยู่ร่วมกัน ($\bar{X} = 3.88$) การสามารถใช้ชีวิตอยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่ได้ ($\bar{X} = 3.85$) การรับรู้ได้ในเรื่องของอารมณ์ทางด้านความต้องการทางเพศ ($\bar{X} = 3.82$) การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องขังคนอื่นในสังคมอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.53$) การได้รับความช่วยเหลือจากผู้ต้องขังคนอื่นในสังคมที่อาศัยอยู่ ($\bar{X} = 3.52$) และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมอย่างเป็นไปได้ด้วยดี ($\bar{X} = 3.49$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6

ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ด้านสิ่งแวดล้อม จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านสิ่งแวดล้อม	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1. การยังรับรู้ได้ถึงอิสรภาพที่ยังพึงมีพึงได้ตามอรรถภาพของผู้ต้องขัง	3.90	0.87	มาก
2. การที่เรือนจำมีความมั่นคงปลอดภัย	3.31	0.94	ปานกลาง
3. การรับรู้ได้ถึงการอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี	3.23	0.95	ปานกลาง
4. การที่เรือนจำปราศจากมลพิษต่าง ๆ	3.21	0.93	ปานกลาง
5. การที่เรือนจำมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินชีวิต	3.53	0.91	มาก
6. การที่เรือนจำมีสถานที่บริการทางด้านสุขภาพต่อผู้ต้องขัง	3.38	0.96	ปานกลาง
7. การที่เรือนจำมีสถานที่ดำเนินการทางด้านการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ	3.30	0.98	ปานกลาง
รวม	3.41	0.71	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 วิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ด้านสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) จำแนกเป็นรายชื่อพบว่าอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การยังรับรู้ได้ถึงอิสรภาพที่ยังพึงมีพึงได้ตามอรรถภาพของผู้ต้องขัง ($\bar{X} = 3.90$) การที่เรือนจำมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 3.53$) การที่เรือนจำมีสถานที่บริการทางด้านสุขภาพต่อผู้ต้องขัง ($\bar{X} = 3.38$) การที่เรือนจำมีความมั่นคงปลอดภัย ($\bar{X} = 3.31$) การที่เรือนจำมีสถานที่ดำเนินการทางด้านการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.30$) การรับรู้ได้ถึงการอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี ($\bar{X} = 3.23$) และการที่เรือนจำปราศจากมลพิษต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.21$) ตามลำดับ

4.3.3 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

4.3.3.1 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับปัจจัย และปัจจัยกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งเป็นการหาระดับความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าเป็นบวก (+) หมายความว่า ข้อมูลสองชุดเปลี่ยนแปลงตามกัน กล่าวคือ ถ้าค่าของตัวแปรหนึ่งสูง ค่าของอีกตัวแปรหนึ่งจะสูงไปด้วยและถ้าค่าของตัวแปรหนึ่งต่ำ ค่าของตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะต่ำด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าเป็นลบ (-) หมายความว่า ข้อมูลสองชุดเปลี่ยนแปลงในทางตรงกันข้ามหรือกลับกัน กล่าวคือ ถ้าค่าของตัวแปรหนึ่งสูง ค่าของอีกตัวแปรหนึ่งจะต่ำ และถ้าค่าของตัวแปรหนึ่งต่ำ ค่าของตัวแปรอีกตัวแปรหนึ่งจะสูง ค่าระดับความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น จากค่า Correlation Coefficient (r) มีเกณฑ์การวัดระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน ควรมีค่าไม่เกิน 0.85 เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการเกิด Multi - Collinearity ซึ่งหมายถึง ตัวแปรอิสระ มีความสัมพันธ์กันเองสูงมากเกินไปจนไม่เหมาะที่จะนำตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงเข้าไปในสมการ ทั้งสองตัว (มงคล ศรีมันตะ, 2559, น. 63 - 64) ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับปัจจัย และปัจจัยกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้วิธี Pearson Moment Correlation ระหว่างตัวแปรทั้งหมดในรูปของเมตริกซ์สหสัมพันธ์ (Correlation Matrix) ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างตัวแปรทั้งหมดในรูปของเมตริกซ์สหสัมพันธ์

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	Y
X ₁	1	-	-	-	-	-	-	-	-
X ₂	.661**	1	-	-	-	-	-	-	-
X ₃	.628**	.694**	1	-	-	-	-	-	-
X ₄	.556**	.655**	.603**	1	-	-	-	-	-
X ₅	.557**	.619**	.605**	.635**	1	-	-	-	-
X ₆	.382**	.364**	.372**	.461**	.340**	1	-	-	-
X ₇	.363**	.391**	.465**	.377**	.346**	.388**	1	-	-
X ₈	.494**	.535**	.464**	.566**	.515**	.503**	.416**	1	-
Y	.414**	.526**	.602**	.399**	.447**	.240**	.500**	.330**	1

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.7 พบว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ ปัจจัย (X1 - X8) กับตัวแปรตามคุณภาพชีวิต (Y) พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) จากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม หรือ X₃ (r = .602) ปัจจัยด้านสุขอนามัย หรือ X₂ (r = .526) ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา หรือ X₇ (r = .500) ปัจจัยด้านการให้บริการทางการแพทย์ หรือ X₅ (r = .447) ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย หรือ X₁ (r = .414) ปัจจัยด้านอาหาร หรือ X₄ (r = .399) ปัจจัยด้านการออกกำลังกาย และกีฬา หรือ X₈ (r = .330) และปัจจัยด้านการติดต่อกับโลกภายนอก หรือ X₆ (r = .240) ตามลำดับ ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระปัจจัยกับตัวแปรอิสระปัจจัยด้วยกัน 8 ตัวแปร พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง .340 - .694 จากผลวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อตรวจสอบและคัดตัวแปรแนวทาง Collinearity Statistics ว่าสามารถนำไปจัดกระทำต่อไปได้ หรือไม่นั้น ผลการทดสอบปรากฏว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นอิสระจากกัน ไม่มีปัญหาตัวแปรใดที่มีความสัมพันธ์กันสูงเกิน 0.85 โดยไม่เกิดภาวะ Multi - Collinearity แสดงว่าตัวแปรอิสระปัจจัยทั้งหมดสามารถนำเข้าสู่การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ในขั้นตอนต่อไปได้

4.3.3.2 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Enter เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม พร้อมทั้งทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติของสมการถดถอยระหว่างตัวแปรอิสระปัจจัย หรือตัวพยากรณ์ (X) กับตัวแปรตาม หรือคุณภาพชีวิต (Y) ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม พร้อมทั้งทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติดังผลที่ได้ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R') ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ ค่าสถิติ F และการทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การพยากรณ์

R	R^2	R^2_{Adj}	S.E. _{est}	F	P - Value
0.671	0.450	0.437	± 0.46894	33.658	.000*

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.8 แสดงค่าสถิติต่าง ๆ และแปลผล ดังนี้

1. R หมายถึง ค่าที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวพยากรณ์กับตัวแปรตาม จากผลการวิเคราะห์จะพบว่า ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย (X_1) ปัจจัยด้านสุขอนามัย (X_2) ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม (X_3) ปัจจัยด้านอาหาร (X_4) ปัจจัยด้านการให้บริการทางการแพทย์ (X_5) ปัจจัยด้านการติดต่อกับโลกภายนอก (X_6) ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา (X_7) และปัจจัยด้านการออกกำลังกายและกีฬา (X_8) ร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรตาม คุณภาพชีวิต (Y) ได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) เท่ากับ 0.671

2. R^2 (R Square) หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลของตัวพยากรณ์ที่มีต่อตัวแปรตามจากผลการวิเคราะห์จะพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจของตัวพยากรณ์ ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย (X_1) ปัจจัยด้านสุขอนามัย (X_2) ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม (X_3) ปัจจัยด้านอาหาร (X_4) ปัจจัยด้านการให้บริการทางการแพทย์ (X_5) ปัจจัยด้านการติดต่อกับโลกภายนอก (X_6) ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา (X_7) และปัจจัยด้านการออกกำลังกายและกีฬา (X_8) ร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรตาม คุณภาพชีวิต (Y) คิดเป็นร้อยละ 45.00 (ทำให้อยู่ในรูปร้อยละ โดยนำค่า R^2 คูณด้วย 100)

3. R^2_{Adj} (Adjusted R Square) หมายถึง ค่า R^2 ที่มีการปรับแก้ให้เหมาะสมจากผลการวิเคราะห์จะพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่มีการปรับแก้แล้วในกรณีมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยของตัวพยากรณ์ ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย (X_1) ปัจจัยด้านสุขอนามัย (X_2) ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม (X_3) ปัจจัยด้านอาหาร (X_4) ปัจจัยด้านการให้บริการทางการแพทย์ (X_5) ปัจจัยด้านการติดต่อกับโลกภายนอก (X_6) ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา (X_7) และปัจจัยด้านการออกกำลังกายและกีฬา (X_8) ร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรตาม คุณภาพชีวิต (Y) คิดเป็นร้อยละ 43.70 (ทำให้อยู่ในรูปร้อยละ โดยนำค่า R^2_{Adj} คูณด้วย 100)

4. F หมายถึง ค่าสถิติ F สำหรับทดสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวพยากรณ์กับตัวแปรตาม จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวพยากรณ์ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย (X_1) ปัจจัยด้านสุขอนามัย (X_2) ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม (X_3) ปัจจัยด้านอาหาร (X_4) ปัจจัยด้านการให้บริการทางการแพทย์ (X_5) ปัจจัยด้านการติดต่อกับโลกภายนอก (X_6) ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา (X_7) และปัจจัยด้าน

การออกกำลังกายและกีฬา (X_8) มีค่า F เท่ากับ 33.658 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($P = .000$) แสดงว่า ตัวพยากรณ์ทั้งหมด สามารถทดสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นกับตัวแปรตาม คุณภาพชีวิต (Y) ได้

5. S.E. est (Standard Error of the Estimate) หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ในการพยากรณ์ตัวแปรตามด้วยตัวพยากรณ์ จากผลการวิเคราะห์จะพบว่า มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ในการพยากรณ์ตัวแปรตามคุณภาพชีวิต (Y) เท่ากับ ± 0.46894

จากตารางที่ 4.8 สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยรวม ได้แก่ ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย (X_1) ปัจจัยด้านสุขอนามัย (X_2) ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม (X_3) ปัจจัยด้านอาหาร (X_4) ปัจจัยด้านการให้บริการทางการแพทย์ (X_5) ปัจจัยด้านการติดต่อกับโลกภายนอก (X_6) ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา (X_7) และปัจจัยด้านการออกกำลังกายและกีฬา (X_8) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เป็น 0.671 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R_2) มีค่าเท่ากับ 0.450 แสดงว่า ชุดของตัวพยากรณ์ทั้ง 8 ปัจจัย สามารถพยากรณ์คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดมหาสารคาม ได้ร้อยละ 45.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (มีความเชื่อมั่น 95%) โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ ± 0.46894

4.3.3.3 วิเคราะห์ความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ที่มี ผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำไปสร้างเป็นสมการพยากรณ์

ผลการวิเคราะห์ความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์จาก $X_1 - X_8$ แต่ละตัวว่าจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคามหรือไม่ ถ้าพบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจะนำไปสร้างเป็นสมการพยากรณ์ (Multiple Linear Regression Analysis) และนำมาเป็นตัวพยากรณ์ เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ผลที่ได้ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9

ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของคะแนนดิบ (b) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของคะแนนมาตรฐาน (β) ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์แต่ละปัจจัยและการทดสอบนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การถดถอย

ตัวพยากรณ์	ลำดับที่	ค่าสัมประสิทธิ์ในรูป		ค่าสัมประสิทธิ์ในรูป		t	P - Value
		คะแนนดิบ		คะแนนมาตรฐาน			
		b	Std. Error	Beta			
X ₁	-	-.029	.049	-.035		-0.592	.554
X ₂	3	.156	.052	.202		3.002	.003*
X ₃	1	.306	.054	.365		5.673	.000*
X ₄	-	.073	.046	.095		1.603	.110
X ₅	-	-.037	.042	-.056		-0.890	.374
X ₆	-	-.047	.044	-.054		-1.082	.280
X ₇	2	.230	.038	.290		5.974	.000*
X ₈	-	-.027	.037	-.041		-0.729	.466
ค่าคงที่	-	1.558	.148	-		10.560	.000*

หมายเหตุ. * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.9 แสดงค่าสถิติต่าง ๆ และแปรผล ดังนี้

1. β (Beta) หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์แต่ละตัวในรูปคะแนนมาตรฐาน ค่า Beta สามารถบอกได้ว่าตัวพยากรณ์ตัวใดมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากน้อยกว่ากัน ถ้า Beta ของตัวพยากรณ์ตัวใดมีค่ามากกว่า (โดยไม่คิดเครื่องหมาย) แสดงว่า ตัวพยากรณ์ตัวนั้นมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมาก จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวพยากรณ์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามคุณภาพชีวิต (Y) ที่มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม (X₃) เท่ากับ .365 ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา (X₇) เท่ากับ .290 และปัจจัยด้านสุขอนามัย (X₂) เท่ากับ .202 ซึ่งจะใช้ค่านี้อ้างอิงเป็นลำดับ ต่อไป

2. b หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวตัวพยากรณ์แต่ละตัวในรูปคะแนนดิบ พร้อมทั้งค่าคงที่เพื่อนำมาใช้ในการสร้างสมการพยากรณ์จากผลการวิเคราะห์พบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบของตัวพยากรณ์ ด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม (X_3) เท่ากับ .306 ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา (X_7) เท่ากับ .230 ปัจจัย ปัจจัยด้านสุขอนามัย (X_2) เท่ากับ .156 และมีค่าคงที่เท่ากับ 1.558

3. S.E.bi (Standard Error) หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์การถดถอยแต่ละตัวพยากรณ์ จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ได้ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวตัวพยากรณ์ ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม (X_3) เท่ากับ .054 ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา (X_7) เท่ากับ .038 ปัจจัยด้านสุขอนามัย (X_2) เท่ากับ .052 และมีค่าคงที่เท่ากับ .148

4. t หมายถึง ค่าสถิติ t สำหรับทดสอบว่าตัวพยากรณ์ตัวใดนำไปใช้ในสมการพยากรณ์ได้บ้าง ถ้าค่า t มีค่าสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า สามารถนำไปใช้ในสมการพยากรณ์ได้ จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวพยากรณ์ ด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม (X_3) มีค่า t เท่ากับ 5.673 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($P = .000$) ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา (X_7) มีค่า t เท่ากับ 5.974 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($P = .000$) และปัจจัยด้านสุขอนามัย (X_2) มีค่า t เท่ากับ 3.002 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($P = .003$) ซึ่งแสดงว่า ตัวพยากรณ์ ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม (X_3) ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา (X_7) และปัจจัยด้านสุขอนามัย (X_2) สามารถนำไปใช้ในสมการพยากรณ์ได้

5. P - Value (Sig.) หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติของการวิเคราะห์การถดถอยหาก พบว่า ตัวพยากรณ์ตัวใดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ตัวพยากรณ์ตัวนั้นมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวพยากรณ์ ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม (X_3) มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.000 ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา (X_7) มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.000 และปัจจัยด้านสุขอนามัย (X_2) มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.003 แสดงว่า ตัวพยากรณ์ดังกล่าวมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามคุณภาพชีวิต (Y)

สรุป พบว่า ตัวพยากรณ์ 5 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย (X_1) ปัจจัยด้านอาหาร (X_4) ปัจจัยด้านการให้บริการทางการแพทย์ (X_5) ปัจจัยด้านการติดต่อกับโลกภายนอก (X_6) ปัจจัยด้านการออกกำลังกายและกีฬา (X_8) ไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ พบว่าตัวพยากรณ์ 3 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม (X_3) ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา (X_7) และปัจจัยด้านสุขอนามัย (X_2) ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง

เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถนำมาเขียนสมการพยากรณ์ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

สมการเชิงเส้นในรูปคะแนนดิบ

$$y' = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_nX_n$$

แทนค่าในสมการ

$$y' = 1.558 + 0.306(X_3) + 0.230(X_7) + 0.156(X_2)$$

สามารถเขียนสมการพยากรณ์ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการเชิงเส้นในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = \beta_1z_1 + \beta_2z_2 + \dots + \beta_nz_n$$

แทนค่าในสมการ

$$Z' = 0.365(X_3) + 0.290(X_7) + 0.202(X_2)$$

เมื่อ y' และ Z' เท่ากับ คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

4.3.4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

จากการตอบแบบสอบถามปลายเปิด (Open - Ended) ของผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมดจำนวน 338 คน มีผู้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 60.36 จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 338 คน โดยผู้วิจัย ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) แล้วนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา ซึ่งในส่วนนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ครอบคลุมข้อมูลรอบด้านเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

ตารางที่ 4.10

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

รายละเอียดข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย	
1.1 ต้องการให้เรือนจำปรับปรุงอาหารในเรื่องรสชาติ คุณภาพ การเพิ่มปริมาณ และไม่ควรซ้ำจำเจ	32
1.2 ต้องการให้มีการเล่นกีฬาร่วมกัน มีอุปกรณ์ และสถานที่ออกกำลังกาย	19
1.3 ต้องการให้มีการรักษาพยาบาลที่ดี ควรพุดจาและมารยาทให้ดีขึ้น ควรแนะนำ การใช้ยาและเวชภัณฑ์ และต้องการให้กำจัดโรคหิด	10
1.4 ต้องการให้มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่น ๆ มีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่พอเพียง	9
1.5 ต้องการเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสม มีสถานที่ซักผ้าให้พอเพียง และซักผ้าห่มเองได้	3
1.6 ต้องการให้ผู้ต้องขังมีรายได้เสริม มีการอบรมศึกษาแบบนำไปใช้อาชีพที่ประกอบอาชีพได้จริง	2
2. คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ	
2.1 ต้องการให้เรือนจำจัดกิจกรรมผ่อนคลายความเครียดไม่ให้ฟุ้งซ่าน เช่น ดนตรี กิจกรรมบันเทิง การแสดง เป็นต้น	23
2.2 ต้องการให้มีการติดต่อสื่อสารที่ดี ขอให้เพิ่มเวลาเยี่ยมญาติ ติดต่อโลกภายนอก ได้สะดวก และเยี่ยมญาติทางโทรศัพท์ที่ผ่านการควบคุมได้	6
2.3 ต้องการให้มีการฝึกมารยาทผู้ต้องขัง ปรับปรุงการพุดจา สอนในเรื่องจริยธรรม เรื่องของความสามัคคี เรื่องของความมีวินัย การไม่ใช้อารมณ์	6
3. คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	
3.1 ต้องการให้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานภายนอกสนใจต่อนักโทษขอให้ปฏิบัติตาม องค์การสหประชาชาติ เน้นเรื่องสิทธิมนุษยชน ต้องการมีการให้กำลังใจ	15
3.2 ต้องการให้มีการระบายนักโทษเพิ่มขึ้นเพื่อให้โอกาสกลับคืนสู่สังคม โดยให้อภัยโทษ หรือมีการพักโทษ หรือเปลี่ยนกฎหมายบางความผิดให้เบาลง	13
3.3 ต้องการลดอำนาจ ผู้ต้องขังบางคน ผู้ช่วยงาน ผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานที่ใช้อำนาจ ไม่เหมาะสม	4
3.4 ต้องการให้มีการแยกประเภทผู้ต้องขังเช่น ผู้สูงอายุ จิตเวช พิการ ผู้ติดโรค คน แรกรับ ให้มีที่อยู่ ที่รับประทานอาหาร หรือให้การบริการที่เหมาะสม	4

(ต่อ)

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

รายละเอียดข้อเสนอแนะ	ความถี่
4. คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม	
4.1 ต้องการให้เรือนจำขยายพื้นที่สำหรับการนอน สร้างเรือนนอนใหม่ ทำเตียง 2 ชั้น ระบายผู้ต้องขังออกเพื่อลดความแออัด และต้องการเพิ่มสถานที่พักผ่อน เพิ่มหลังคากันแดด เพิ่มราวตากผ้า	34
4.2 ต้องการให้มีการรักษาความสะอาดของสถานที่ให้มากขึ้น มีกำจัดขยะและแมลงวัน	9
4.3 ต้องการให้มีการบริการผู้ต้องขังในเรื่องของร้านค้าให้มีความรวดเร็ว มีอาหารขายที่หลากหลายและถูกลง เพิ่มเวลาการเปิดให้มากขึ้น	5

จากตารางที่ 4.10 ข้อเสนอแนะข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดังนี้

1. คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ต้องการให้เรือนจำปรับปรุงอาหารในเรื่องรสชาติ คุณภาพการเพิ่มปริมาณ และไม่ควรซ้ำจำเจ (ความถี่ = 32) ต้องการให้มีการเล่นกีฬาร่วมกัน มีอุปกรณ์ และสถานที่ออกกำลังกาย (ความถี่ = 19) ต้องการให้มีการรักษาพยาบาลที่ดี ควรพุดจาและมารยาทให้ดีขึ้น ควรแนะนำการใช้ยาและเวชภัณฑ์ และต้องการให้กำจัดโรคหิด (ความถี่ = 10) ต้องการให้มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่น ๆ มีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่พอเพียง (ความถี่ = 9) ต้องการเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสม มีสถานที่ซักผ้าให้พอเพียง และซักผ้าห่มเองได้ (ความถี่ = 3) ต้องการให้ผู้ต้องขังมีรายได้เสริม มีการอบรมศึกษาแบบนำไปใช้อชีพที่ประกอบอาชีพได้จริง (ความถี่ = 2)

2. คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ต้องการให้เรือนจำจัดกิจกรรมผ่อนคลายความเครียดไม่ให้ฟุ้งซ่าน เช่น ดนตรี กิจกรรมบันเทิง การแสดง เป็นต้น (ความถี่ = 23) ต้องการให้มีการติดต่อสื่อสารที่ดี ขอให้เพิ่มเวลาเยี่ยมญาติ ติดต่อโลกภายนอกได้สะดวกและเยี่ยมญาติทางโทรศัพท์ที่ผ่านการควบคุมได้ (ความถี่ = 6) ต้องการให้มีการฝึกมารยาทผู้ต้องขัง ปรับปรุงการพุดจา สอนในเรื่องจริยธรรมเรื่องของความสามัคคี เรื่องของความมีวินัย การไม่ใช้อารมณ์ (ความถี่ = 6)

3. คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ต้องการให้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานภายนอก สนใจต่อนักโทษขอให้ปฏิบัติตามองค์การสหประชาชาติ เน้นเรื่องสิทธิมนุษยชน ต้องการมีการให้กำลังใจ (ความถี่ = 15) ต้องการให้มีการระบายนักโทษเพิ่มขึ้นเพื่อให้โอกาสกลับคืนสู่สังคม โดยให้อภัยโทษ หรือมีการพักโทษ หรือเปลี่ยนกฎหมายบางความผิดให้เบาลง (ความถี่ = 13) ต้องการลดอำนาจ ผู้ต้องขังบางคน ผู้ช่วยงาน ผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานที่ใช้อำนาจไม่เหมาะสม (ความถี่ = 4) ต้องการให้มีการแยกประเภทผู้ต้องขังเช่น ผู้สูงอายุ จิตเวช พิกัดโรค คนแรกรับให้มีที่อยู่

ที่รับประทานอาหาร หรือให้บริการที่เหมาะสม (ความถี่ = 4)

4. คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ต้องการให้เรือนจำขยายพื้นที่สำหรับการนอน สร้างเรือนนอนใหม่ ทำเตียง 2 ชั้นระบายผู้ต้องขังออกเพื่อลดความแออัด และต้องการเพิ่มสถานที่พักผ่อน เพิ่มหลังคา กันแดด เพิ่มราวตากผ้า (ความถี่ = 34) ต้องการให้มีการรักษาความสะอาดของสถานที่ให้มากขึ้น มีกำจัดขยะและแมลงวัน (ความถี่ = 9) ต้องการให้มีการบริการผู้ต้องขังในเรื่องของร้านค้าให้มีความรวดเร็ว มีอาหารขายที่หลากหลายและถูกลง เพิ่มเวลาการเปิดให้มากขึ้น (ความถี่ = 5)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง และศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง โดยศึกษาในพื้นที่เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ต้องขัง ซึ่งหมายถึง นักโทษเด็ดขาดคนต้องขัง และคนฝากที่ถูกคุมตัวในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งสิ้น 338 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร ยามานะ ซึ่งใช้การแบ่งกลุ่ม เป็นผู้ต้องขังชายกับผู้ต้องขังหญิง และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก (Lottery Method) สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยเป็นดังนี้

5.1 สรุปผล

จากการศึกษาวิจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

5.1.1.1 จำแนกตาม เพศ เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า เพศชาย มีจำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 88.20 และเพศหญิง มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 11.80

5.1.1.2 จำแนกตาม สถานภาพ เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า โสด มีจำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 65.10 สมรส มีจำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 27.50 หย่า มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 และหม้าย มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.10

5.1.1.3 จำแนกตาม การศึกษา เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า มัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 34.30 มัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 27.20 ประถมศึกษา มีจำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 21.00 ปริญญาตรี มีจำนวน 19 คน คิดเป็น ร้อยละ 5.60

ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 อนุปริญญา มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 ปริญญาโท มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.20 และปริญญาเอก มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30

5.1.1.4 จำแนกตาม อายุ เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า อายุ 30 ปีลงไป มีจำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 อายุ 31 - 40 ปี มีจำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 27.80 อายุ 41 - 50 ปี มีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 10.90 และอายุ 51 ปีขึ้นไป มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 6.20

5.1.1.5 จำแนกตาม การรับโทษมาแล้ว เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า รับโทษ 5 ปีลงไป มีจำนวน 318 คน คิดเป็นร้อยละ 94.10 รับโทษ 5.1-10 ปี มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.30 รับโทษ 10.1 - 15 ปี มีจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.30 และรับโทษ 15.10 ปีขึ้นไป มีจำนวน 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 0.30

5.1.2 ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) และเมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านร่างกาย ($\bar{X} = 4.05$) ด้านจิตใจ ($\bar{X} = 3.78$) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ($\bar{X} = 3.68$) และด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.41$) ตามลำดับ ดังนี้

5.1.2.1 ด้านร่างกาย โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับ มากทั้ง 5 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ท่านมีร่างกายที่มีอวัยวะครบถ้วน สมบูรณ์ ($\bar{X} = 4.32$) อวัยวะในร่างกายของท่านยังทำหน้าที่ได้ดี ($\bar{X} = 4.11$) ท่านสามารถทำงาน หรือทำภารกิจได้เป็นปกติ ($\bar{X} = 4.02$) ท่านมีร่างกายที่ปราศจากโรค ($\bar{X} = 3.91$) และท่านมีร่างกาย ที่ปราศจากการบาดเจ็บ ($\bar{X} = 3.91$) ตามลำดับ

5.1.2.2 ด้านจิตใจ โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 6 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ท่านมีความรู้สึก ถึงชีวิตที่ยังมีคุณค่า ($\bar{X} = 3.92$) ท่านไม่มีปัญหาทางด้านสุขภาพจิต ($\bar{X} = 3.87$) ท่านมองโลกในแง่ดี ($\bar{X} = 3.86$) ท่านมีวิจรรย์ญาณสามารถแก้ไขปัญหาชีวิตโดยไม่ยอมแพ้ ($\bar{X} = 3.83$) ท่านมีความสามารถในการจดจำ หรือมีความจำที่ดี ($\bar{X} = 3.78$) ท่านมีสมาธิในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.74$) และท่าน ไม่มีความเครียด ($\bar{X} = 3.45$) ตามลำดับ

5.1.2.3 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$) จำแนกเป็น รายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ท่านเห็นความสำคัญของสังคมมนุษย์ที่จะต้องมีการอยู่ร่วมกัน ($\bar{X} = 3.88$) ท่านสามารถใช้ชีวิต อยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่ได้ ($\bar{X} = 3.85$) ท่านสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้ต้องขังอื่นได้ ($\bar{X} = 3.82$) ท่านมีการช่วยเหลือเกื้อกูลต่อสังคมอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.53$) ท่านไม่มีปัญหาทะเลาะเบาะแว้ง

กับผู้ต้องขังอื่น ($\bar{X} = 3.52$) และสังคมที่ท่านอยู่ด้วยการช่วยเหลือเกื้อกูลต่อท่านอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.45$) ตามลำดับ

5.1.2.4 ด้านสิ่งแวดล้อม โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.41$) จำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 2 ข้อ อยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ เรือนจำของท่านมีความมั่นคงปลอดภัย ($\bar{X} = 3.90$) ท่านสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ ($\bar{X} = 3.53$) ท่านดำเนินชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมได้อย่างมีอิสระตามอัตภาพ ($\bar{X} = 3.38$) เรือนจำของท่านมีอากาศถ่ายเทที่ดี ($\bar{X} = 3.31$) ท่านดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้บรรยากาศที่ดีมีความผ่อนคลาย ($\bar{X} = 3.30$) เรือนจำของท่านปราศจากมลพิษต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.23$) และเรือนจำของท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 3.21$) ตามลำดับ

5.1.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

5.1.3.1 จากการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับปัจจัย และปัจจัยกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

สรุปผลการวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระปัจจัย ($X_1 - X_8$) กับตัวแปรตามคุณภาพชีวิต (Y) พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) จากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มหรือ X_3 ($r = .602$) ปัจจัยด้านสุขอนามัย หรือ X_2 ($r = .526$) ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา หรือ X_7 ($r = .500$) ปัจจัยด้านการให้บริการทางการแพทย์ หรือ X_5 ($r = .447$) ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย หรือ X_1 ($r = .414$) ปัจจัยด้านอาหาร หรือ X_4 ($r = .399$) ปัจจัยด้านการออกกำลังกายและกีฬา หรือ X_8 ($r = .330$) และปัจจัยด้านการติดต่อกับโลกภายนอก หรือ X_6 ($r = .240$) ตามลำดับ ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระปัจจัยกับตัวแปรอิสระปัจจัยด้วยกัน 8 ตัวแปร พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง .340 - .694 จากผลวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่อตรวจสอบและคัดตัวแปรแนวทาง Collinearity Statistics ว่าสามารถนำไปจัดกระทำต่อไปได้หรือไม่นั้น ผลการทดสอบปรากฏว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัว เป็นอิสระจากกัน ไม่มีปัญหาตัวแปรใดที่มีความสัมพันธ์กันสูงเกิน 0.85 โดยไม่เกิดภาวะ Multi - Collinearity แสดงว่า ตัวแปรอิสระปัจจัยทั้งหมดสามารถนำเข้าสู่การวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์ได้ต่อไป

5.1.3.2 จากการค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม พร้อมทั้งทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวพยากรณ์ (ปัจจัยหรือตัวแปรอิสระ) กับตัวแปรตาม (คุณภาพชีวิต) ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม พร้อมทั้งทดสอบความมีนัยสำคัญ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังในการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยรวม ได้แก่ ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย (X_1) ปัจจัยด้านสุขอนามัย (X_2) ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม (X_3) ปัจจัยด้านอาหาร (X_4) ปัจจัยด้านการให้บริการทางการแพทย์ (X_5) ปัจจัยด้านการติดต่อกับโลกภายนอก (X_6) ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา (X_7) และปัจจัยด้านการออกกำลังกายและกีฬา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เป็น 0.671 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R_2) มีค่าเท่ากับ 0.450 แสดงว่า ชุดของตัวพยากรณ์ทั้ง 8 ปัจจัย สามารถพยากรณ์คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ได้ร้อยละ 45.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (มีความเชื่อมั่น 95%) โดยมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ 0.46894

5.1.3.3 ความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำไปสร้างเป็นสมการพยากรณ์

สรุปผลการวิเคราะห์ความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์คือจากปัจจัยทั้ง 8 ปัจจัย ที่จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม พบว่าตัวพยากรณ์ 5 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย (X_1) ปัจจัยด้านอาหาร (X_4) ปัจจัยด้านการให้บริการทางการแพทย์ (X_5) ปัจจัยด้านการติดต่อกับโลกภายนอก (X_6) ปัจจัยด้านการออกกำลังกายและกีฬา (X_7) ไม่ส่งผลคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ พบว่า ตัวพยากรณ์ 3 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม (X_3) ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา (X_7) และปัจจัยด้านสุขอนามัย (X_2) ส่งผลคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นตัวพยากรณ์ดังกล่าวจึงมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามคุณภาพชีวิต (Y) คือ ผู้วิจัยจะนำไปสร้างเป็นสมการพยากรณ์ (Multiple Linear Regression Analysis) และนำมาเป็นตัวพยากรณ์ เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม สามารถเขียนสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคามในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้

สมการเชิงเส้นในรูปคะแนนดิบ

$$y' = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_nX_n$$

แทนค่าในสมการ

$$y' = 1.558 + 0.306 (X_3) + 0.230 (X_7) + 0.156 (X_2)$$

สามารถเขียนสมการพยากรณ์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดมหาสารคามในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการเชิงเส้นในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = \beta_1 z_1 + \beta_2 z_2 + \dots + \beta_n z_n$$

แทนค่าในสมการ

$$Z' = 0.365 (X_3) + 0.290 (X_7) + 0.202 (X_2)$$

เมื่อ y' และ Z' เท่ากับ คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

5.1.4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

ข้อเสนอแนะข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม สรุปผลการวิเคราะห์ ได้ดังนี้

5.1.4.1 คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ต้องการให้เรือนจำปรับปรุงรสชาติอาหาร คุณภาพอาหาร ไม่ซ้ำจำเจ เพิ่มจำนวนอาหารให้มากขึ้นต้องการให้มีการเล่นกีฬาร่วมกัน มีอุปกรณ์ และสถานที่ออกกำลังกาย ต้องการให้มีการรักษาพยาบาลที่ดี ควรพุดจาและมารยาทให้ดีขึ้น ควรแนะนำการใช้ยา และเวชภัณฑ์ และต้องการให้กำจัด โรคหิด ต้องการให้มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอื่น ๆ มีน้ำดื่ม น้ำใช้ที่พอเพียง ต้องการเครื่องนุ่งห่มที่เหมาะสม มีสถานที่ซักผ้าให้พอเพียง และซักผ้าห่มเองได้ ต้องการให้ผู้ต้องขังมีรายได้เสริม มีการอบรมศึกษาแบบนำไปใช้อชีพที่ประกอบอาชีพได้จริง

5.1.4.2 คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ต้องการให้เรือนจำจัดกิจกรรมผ่อนคลายความเครียด ไม่ให้ฟุ้งซ่าน เช่น ดนตรี กิจกรรมบันเทิง การแสดง เป็นต้น ต้องการให้มีการติดต่อสื่อสารที่ดี ขอให้เพิ่มเวลาเยี่ยมญาติ ติดต่อโลกภายนอกได้สะดวก และเยี่ยมญาติทางโทรศัพท์ที่ผ่านการควบคุมได้ ต้องการให้มีการฝึกมารยาทผู้ต้องขัง ปรับปรุงการพุดจา สอนในเรื่องจริยธรรม เรื่องของความสามัคคี เรื่องของความมีวินัย การไม่ใช้อารมณ์

5.1.4.3 คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ต้องการให้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานภายนอกสนใจต่อนักโทษ ขอให้ปฏิบัติตามองค์การสหประชาชาติ เน้นเรื่องสิทธิมนุษยชน ต้องการมีการให้กำลังใจ ต้องการให้มีการระบายนักโทษเพิ่มขึ้นเพื่อให้โอกาสกลับคืนสู่สังคม โดยให้อภัยโทษ หรือมีการพักโทษ หรือเปลี่ยนกฎหมายบางความผิดให้เบาลง ต้องการลดอำนาจ ผู้ต้องขังบางคน ผู้ช่วยงาน ผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานที่ใช้อำนาจไม่เหมาะสม ต้องการให้มีการแยกประเภทผู้ต้องขัง เช่น ผู้สูงอายุ จิตเวช พิกัดโรค คนแรกรับให้มีที่อยู่ ที่รับประทานอาหาร หรือให้บริการที่เหมาะสม

5.1.4.4 คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ต้องการให้เรือนจำขยายพื้นที่สำหรับการนอน สร้างเรือนนอนใหม่ ทำเตียง 2 ชั้น ระบายผู้ต้องขังออกเพื่อลดความแออัด และต้องการเพิ่มสถานที่พักผ่อน เพิ่มหลังคาถนนแคด เพิ่มราวตากผ้า ต้องการให้มีการรักษาความสะอาดของสถานที่ให้มากขึ้น

มีกำลังคน และแมลงวัน ต้องการให้มีการบริการผู้ต้องขังในเรื่องของร้านค้าให้มีความรวดเร็ว มีอาหารขายที่หลากหลายและถูกลง เพิ่มเวลาการเปิดให้มากขึ้น

5.2 อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม มีประเด็นที่น่าสนใจที่จะนามาอภิปราย ดังนี้

5.2.1 ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัย ระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมาก จากผลดังกล่าวไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ตามลำดับเป็นเพราะ

5.2.1.1 ด้านร่างกาย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะผู้ต้องขังยังมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง ซึ่งโดยส่วนใหญ่ผู้ต้องขังอยู่ในวัยหนุ่ม การปราศจากอาการเจ็บป่วยทางร่างกายเนื่องจากอยู่ใต้กฎระเบียบทำให้ลดพฤติกรรมเสี่ยง และนโยบายทางภาครัฐต้องการกำจัดโรคติดต่อและการบาดเจ็บที่ถูกต้อง จึงทำให้ไม่ค่อยเจ็บป่วย การรับรู้ได้ถึงความเต็มไปด้วยผลกำลังในการดำเนินชีวิต ซึ่งเกิดจากความพร้อมทางด้านร่างกาย การมีความสามารถในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่นเนื่องจากยังมีสมรรถนะในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง การที่ไม่จำเป็นต้องพึ่งพาทางการใช้ยา หรือการรักษาทางร่างกายเนื่องจากอวัยวะในร่างกายยังทำหน้าที่ได้ดีเมื่อมองในภาพรวม สอดคล้องกับแนวคิดของ อัลเดอร์เฟอร์ ซึ่งแบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 อย่าง ดังนี้ (ธงชัย สันติวงษ์, 2533, น. 390) 1) ความต้องการ ความอยู่รอด (Existence) หมายถึง ความต้องการทางด้านร่างกาย และปรารถนาอยากมีสิ่งของเครื่องใช้ ต่าง ๆ เช่น อาหารที่อยู่อาศัย เป็นต้น 2) ความต้องการมีความสัมพันธ์ทางสังคม (Relatedness) หมายถึง ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ต่อกันระหว่างบุคคล ความสัมพันธ์เหล่านี้ หมายรวมถึง ความต้องการทุกชนิดที่มีความหมายความสำคัญในเชิงมนุษย์สัมพันธ์ 3) ความต้องการก้าวหน้าและเติบโต (Growth) ความต้องการชนิดนี้ จะเป็นความต้องการที่เกี่ยวกับเรื่องราวของการพัฒนาการเปลี่ยนแปลง ฐานะ สภาพ และการเติบโตก้าวหน้าความต้องการอยากเป็นผู้มีความริเริ่มบุกเบิกมีขอบเขตอำนาจขยายกว้างออกไปและการพัฒนาเติบโตด้วยความรู้ความสามารถ

5.2.1.2 ด้านจิตใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะการมีมุมมองในความรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นทางบวกอยู่เสมอเนื่องจากส่วนใหญ่ผู้ต้องขังยังมองโลกในแง่ดียังรอวันพ้นโทษ การที่ยังมีความสามารถในการคิดตัดสินใจที่ถูกต้องซึ่งส่วนใหญ่ยังมีระบบการตัดสินใจที่เหตุการณ์มีสมาธิในการกระทำสิ่งต่าง ๆ เพราะการอยู่ในเรือนจำมีเวลาที่จะคิดพิจารณาสิ่งต่าง ๆ การมีความสามารถในการจดจำโดยยังมีความจำที่ดี ซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่ยังไม่บกพร่องในส่วนนี้การมีความสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้โดยส่วนใหญ่ยังมีวิจรรย์ญาณที่สามารถแก้ไขปัญหาชีวิตโดยไม่ยอมแพ้ การรับรู้การเข้าถึงความเชื่อของมนุษย์ทางด้านจิตวิญญาณ ศาสนา ซึ่งผู้ต้องขังทุกคนจะต้องผ่านการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ของกรมราชทัณฑ์อันส่งผลต่อสุขภาพจิตของผู้ต้องขัง สอดคล้องกับแนวคิดของ (Ferrans, 1992) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตไว้ว่า คือ การมีความสุข (Sense of Well - Being) ซึ่งมีผลมาจากความรู้สึกพึงพอใจ หรือไม่พึงพอใจในแต่ละด้านของชีวิตที่มีความสำคัญต่อบุคคลนั้น ๆ

5.2.1.3 ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้อื่นในสังคมอยู่เสมอ การได้รับความช่วยเหลือเกื้อกูลจากผู้อื่นในสังคมที่อาศัยอยู่ การยังรับรู้ได้ในเรื่องของอารมณ์ทางด้านความต้องการทางเพศอันมีความสามารถในการควบคุม การสามารถใช้ชีวิตอยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่ได้ซึ่งได้รับการปรับทัศนคติจากเจ้าหน้าที่ที่มาทำหน้าที่อบรมอยู่เป็นประจำ การเห็นความสำคัญของสังคมมนุษย์ที่จะต้องมีการอยู่ร่วมกันซึ่งจะทำให้สิ่งใดก็จะมีผลกระทบต่อกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ (Ferrans and Powers, 1978, pp. 138 - 147) ที่ได้กล่าวถึง ด้านสังคมและเศรษฐกิจ (Social Economic) ไว้ว่า เป็นสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของบุคคล เพราะบุคคลต้องอยู่ร่วมกันในสังคม ต้องการเพื่อนช่วยแนะแนวทางแก้ปัญหาซึ่งกันและกัน ต้องการกำลังใจ การได้รับการเชื่อถือไว้วางใจ ต้องการบ้านอยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง มีงานทำและมีเงินใช้ในการดำรงชีวิต ประกอบด้วย มาตรฐานการดำรงชีวิต การพึ่งพาตนเองด้านการเงิน ที่พักอาศัย การทำงาน เพื่อน เพื่อนบ้าน สภาพการณ์ของบ้านเมือง การได้รับการสนับสนุนทางจิตใจ และการศึกษา

5.2.1.4 ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะการยังรับรู้ได้ถึงอิสรภาพที่ยังพึงมีพึงได้ตามอรรถภาพของผู้ต้องขัง ซึ่งผู้ต้องขังทั้งหลายที่อยู่รวมกันได้มีปฏิสัมพันธ์อยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมเดียวได้แลกเปลี่ยนความคิดความหวังแก่กันยังได้รับรู้ถึงอิสรภาพ ซึ่งส่วนหนึ่ง มิได้ถูกจำกัดไว้ การที่เรือนจำมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินชีวิต เช่น มีสถานที่บริการทางด้านสุขภาพ สถานที่ดำเนินการทางด้านการศึกษาฝึกฝนทักษะต่าง ๆ หรืออื่น ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่สภาพชีวิตของผู้ต้องขังที่อยู่ในสภาพลำบาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา ปินตาคำ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่อาศัยอยู่ในหอพักเอกชน พบว่า

คุณภาพชีวิต โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตสูงสุด คือ คุณภาพชีวิตทางสิ่งแวดล้อม รองลงมา คือ คุณภาพชีวิตทางสังคม และคุณภาพชีวิตทางใจ ระดับคุณภาพชีวิตต่ำสุด คือ คุณภาพชีวิตทางกาย

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งอยู่ในระดับมาก อันเกิดจากองค์ประกอบด้าน ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งใช้เป็นตัวชี้วัด โดยทุกคนต้องการแสวงหาคุณภาพชีวิตที่ดี ในการวิจัยครั้งนี้บ่งบอกได้ว่า คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังมีความเป็นอยู่ที่ดีเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาสังคมด้านต่าง ๆ ต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การอนามัยโลก (The WHOQOL Group, 1995) ที่กล่าวว่า คุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมวัฒนธรรม และค่านิยมในเวลานั้น ๆ และมีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมาย ความคาดหวัง และมาตรฐานที่แต่ละคนกำหนดขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 4 มิติ ดังนี้ 1) ด้านร่างกาย (Physical Domain) คือ การรับรู้สภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน 2) ด้านจิตใจ (Psychological Domain) คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationships) คือ การรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลอื่น การช่วยเหลือกัน รวมทั้งการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ทางเพศสัมพันธ์ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา ปินตาคำ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณภาพชีวิตของนักศึกษาามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่อาศัยอยู่ในหอพักเอกชน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 373 คน เป็นเพศชาย จำนวน 203 คน เพศหญิง จำนวน 170 คน ประกอบด้วยเนื้อหา 4 ด้าน คือ คุณภาพชีวิตทางกาย คุณภาพชีวิตทางใจ คุณภาพชีวิตทางสังคม และคุณภาพชีวิตทางสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัย พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตของนักศึกษาามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ที่อาศัยอยู่ในหอพักเอกชน โดยรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตสูงสุด คือ คุณภาพชีวิตทางสิ่งแวดล้อม รองลงมา คือ คุณภาพชีวิตทางสังคม และคุณภาพชีวิตทางใจ ระดับคุณภาพชีวิตต่ำสุด คือ คุณภาพชีวิตทางกาย

5.2.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้ปัจจัยที่มาพยากรณ์ทั้ง 8 ปัจจัย พบว่า 5 ปัจจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ไม่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านอาหาร ด้านการให้บริการทางการแพทย์ ด้านการติดต่อกับโลกภายนอก และด้านการออกกำลังกายและกีฬา แสดงว่าการให้คะแนนของประชากรอยู่ในระดับต่ำมีปัญหาเรื่องการบริหารจัดการปัจจัยด้านนี้ พบว่า ปัจจัยที่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3 ปัจจัย โดยเรียงลำดับค่าอำนาจที่ส่งผลคุณภาพชีวิตเรียงลำดับ

จากมากไปน้อย คือ ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา และปัจจัยด้านสุขอนามัยตามลำดับ ดังนี้

5.2.2.1 ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม สามารถทำนาย หรือส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสอดคล้องกับกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เป็นผลมาจาก เสื้อผ้าที่ทางเรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังมีความเหมาะสมกับสภาพอากาศ โดยสภาพอากาศในพื้นที่มีลักษณะค่อนข้างร้อนเสื้อผ้าที่จัดให้มีลักษณะไม่นำทำความสะอาดย่าง จึงตรงกับความต้องการเสื้อผ้าผู้ต้องขังที่จัดให้ผู้ต้องขังไม่มีลักษณะเป็นการเหยียดหยาม โดยผู้ต้องขังยังไม่ได้พิพากษาจะเป็นชุดสีน้ำตาล ผู้ต้องขังที่พิพากษาแล้วเป็นชุดสีฟ้า ถ้าเป็นผู้ช่วยงานจะเป็นชุดภูมิฐานขึ้นตามลำดับเสื้อผ้าที่จัดให้ผู้ต้องขังเป็นเสื้อผ้าที่สะอาด เนื่องจากเป็นเสื้อผ้าใหม่ไม่ได้ผ่านการใช้งาน เสื้อผ้าที่จัดให้ผู้ต้องขังเป็นเสื้อผ้าที่มีคุณภาพดีไม่ขาดรูดหรือเป็นชุดที่สมกับการสวมใส่เสื้อผ้า ซึ่งฝ่ายควบคุม และรักษาการเป็นผู้แจกจ่ายและมีขายที่ร้านสงเคราะห์ผู้ต้องขังโดยจัดให้ผู้ต้องขังมีค่อนข้างพอเพียง ผ้าห่มที่ทางเรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังมีจำนวนที่พอเพียง โดยเมื่อถึงฤดูหนาวทางเรือนจำจะแจกผ้าห่มเพิ่มให้กับผู้ต้องขังเครื่องหลับนอนที่ทางเรือนจำกำหนดไว้ให้ผู้ต้องขังค่อนข้างมีความเหมาะสม ซึ่งทำความสะอาดย่างและใช้อย่างเอนกประสงค์โดยแทนหมอนได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ต้องขังไม่มีปัญหาทางด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม สอดคล้องกับแนวคิดของ องค์การสหประชาชาติ (United Nations, 2009) ได้มีแนวคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตมนุษย์จากปัจจัยที่สำคัญ โดยปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เป็น 1 ใน 9 องค์ประกอบที่ได้อธิบายไว้ว่า ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม เป็นปัจจัย 4 พื้นฐานขั้นแรกของมนุษย์ที่สำคัญ ทุกคนจะต้องมีเพื่อปกป้องร่างกายในภาวะต่าง ๆ ซึ่งองค์การสหประชาชาติยังสำรวจ พบว่า ยังมีประชากรโลกส่วนหนึ่งที่ยังมีปัญหาด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนนี้ ซึ่งจะส่งผลต่อชีวิตโดยตรง สอดคล้องกับแนวคิดของกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังไว้(อาภากร งามปลอด, 2558, น. 4 - 37) โดยมีบทบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ และกฎกระทรวง มหาดไทย ในกรณีที่ไม่มีข้อกำหนดไว้ในกฎหมายไทย ทางเรือนจำก็อาจจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติ ซึ่งได้กล่าวถึง มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในด้านเครื่องนุ่งห่มหลับนอนไว้ว่า โดยปกติในปีหนึ่ง ๆ ให้จ่ายเครื่องนุ่งห่มหลับนอนแก่นักโทษเด็ดขาดและผู้ต้องขังรออุทธรณ์ฎีกา มีรายการดังต่อไปนี้ ผู้ชายจะได้รับ เสื้อและกางเกง 2 ชุด ผ้าอาบน้ำ 1 ผืน ผ้าห่มนอน 1 ผืน เสื้อปูนอน 1 ผืน ผู้หญิงจะได้รับ เสื้อ และเครื่องนุ่ง 2 ชุด ผ้าห่มนอน 1 ผืน เสื้อปูนอน 1 ผืน สิ่งใช้เฉพาะผู้หญิงตามที่อธิบดีเห็นจำเป็น ในส่วนของระเบียบกรมราชทัณฑ์ว่าด้วยเครื่องแต่งกายผู้ต้องขัง มีดังนี้ 1) นักโทษเด็ดขาดยกเว้นผู้ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ ผู้ชายให้ใส่เสื้อยืดคอกลมและกางเกงขาสั้น ส่วนผู้หญิงให้ใส่เสื้อยืดคอกลมและผ้าถุง 2) นักโทษเด็ดขาดที่อยู่ในชั้นดีขึ้นไปให้ใช้เครื่องแต่งกายเสื้อสีฟ้าและนักโทษเด็ดขาดชั้นกลาง ลงมาให้ใช้เครื่องแต่งกายสีน้ำตาลอ่อน

5.2.2.2 ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา สามารถทำนาย หรือส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสอดคล้องกับกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เป็นผลมาจาก เรือนจำไม่เลือกปฏิบัติเฉพาะศาสนาใดศาสนาหนึ่ง โดยให้การสนับสนุนอย่างเท่าเทียมกันทุกศาสนา เรือนจำและเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ให้ความเคารพต่อความเชื่อและไม่ลบหลู่ศาสนาที่ผู้ต้องขังนับถือ เรือนจำอนุญาตให้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่นับถือได้ เรือนจำได้ให้การสนับสนุนหนังสือคู่มือทางศาสนา ไม่ว่าจะเป็นคัมภีร์ บทสวด และอื่น ๆ อยู่เสมอ และเรือนจำได้ให้การสนับสนุนการอบรมโดยเชิญผู้นำศาสนาภายนอกมาอบรมอยู่เสมอ ซึ่งปัจจัยด้านนี้เป็นเรื่องทางด้านจิตใจ เป็นเรื่องใกล้ชิดตัว มีผลต่อคุณภาพชีวิตดังที่กล่าวมา สอดคล้องกับแนวคิดของ องค์การอนามัยโลก (The WHOQOL Group, 1995) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมวัฒนธรรม และค่านิยมในเวลานั้น ๆ และมีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมาย ความคาดหวัง และมาตรฐานที่แต่ละคนกำหนดขึ้น โดยได้กล่าวถึง ด้านทางจิตใจ (Psychological Domain) ไว้ว่าเป็นการรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง เช่น การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง การรับรู้ถึงความมั่นใจในตนเอง การรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิการตัดสินใจ และความสามารถในการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ของตน การรับรู้ถึงความสามารถในการจัดการกับความเศร้า หรือกังวล การรับรู้เกี่ยวกับความเชื่อต่าง ๆ ของตนที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ถึงความเชื่อด้านวิญญาณ ศาสนา การให้ความหมายของชีวิต และความเชื่อ สิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจอื่น ๆ ที่มีผลในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิต ทำให้มีผลต่อการเอาชนะอุปสรรค เป็นต้น

5.2.2.3 ปัจจัยด้านสุขอนามัย สามารถชี้วัดหรือส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งสอดคล้องกับกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เป็นผลมาจาก เรือนจำมีห้องส้วมที่ค่อนข้างสะอาดถูกสุขลักษณะง่ายต่อการทำความสะอาด พื้นที่ของเรือนจำมีความสะอาดปราศจากขยะหรือสิ่งปฏิกูลอยู่เสมอแม้จะมีผู้ต้องขังส่วนหนึ่งที่ทิ้งขยะไม่เป็นที่อยู่จำนวนมาก เรือนจำมีการณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องสุขอนามัยการดูแลตนเองค่อนข้างสม่ำเสมอ เรือนจำมีการกวาดชั้นเรื่องเครื่องแต่งกาย อีกทั้งผู้ต้องขังต้องใส่ใจทำความสะอาดของร่างกายอยู่เสมอ และเรือนจำมีการจัดการเรื่องการทำความสะอาดที่ได้ผลจึงเป็นที่พอใจของผู้ต้องขังในความเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ (Haas, 1999, pp. 728 - 742) ได้กล่าวไว้ว่า คุณภาพชีวิตควรเป็นการวัดในด้านอัตวิสัย (Subjective) ซึ่งครอบคลุมมิติด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต สังคม และปัญญา นอกจากนี้ เพื่อให้ครอบคลุมคุณภาพชีวิต ควรนำการวัดในด้านภาวะวิสัย (Objective) มาใช้ร่วมกันในการวัดคุณภาพชีวิตในกรณี que การวัดเชิงอัตวิสัยไม่สามารถดำเนินการวัดคุณภาพชีวิตได้อย่างครบถ้วน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคามอยู่ในระดับมาก อันเป็นผลมาจากปัจจัยที่ส่งผลคุณภาพชีวิตเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ปัจจัยด้านเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา และปัจจัยด้านสุขอนามัย อันแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการด้านดังกล่าวเปลี่ยนไปคุณภาพชีวิตก็จะเปลี่ยนไปซึ่งอันจะเป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังให้ดีขึ้นที่ผู้ที่จะกลับไปอยู่ในสังคมภายนอกอย่างเป็นคนมีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ องค์การสหประชาชาติ United Nations (2009, อ้างถึงใน อภากร งามปลอด, 2558, น. 2 - 5) ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังไว้ โดยแยกได้ดังต่อไปนี้ 1) ด้านที่อยู่อาศัย ควรให้ออนคนเดียว ควรจัดการปัญหาความแออัด อากาศต้องถ่ายเท มีแสงสว่าง ต้องมีเจ้าหน้าที่ดูแลกลางคืน และควรคัดแยกผู้ต้องขัง สถานที่คุมขัง สุขภัณฑ์ต้องสะอาด และถูกสุขลักษณะต้องดูแลรักษาความสะอาดทั้งเรือนจำ 2) อนามัยส่วนตัว ผู้ต้องขังต้องดูแลความสะอาดร่างกาย ควรอาบน้ำและของใช้ในห้องน้ำที่จำเป็นเพื่อสุขภาพและความสะอาด หนาวควร อบอุ่นอย่างสม่ำเสมอ 3) ผู้ต้องขังที่ได้รับอนุญาตจัดหาเสื้อผ้ามาเองเรือนจำจะต้องตรวจสอบส่วนที่ไม่ได้รับอนุญาตทางเรือนจำต้องจัดหาเสื้อผ้าที่เหมาะสมกับสภาพอากาศ โดยคำนึงถึงสุขอนามัยไม่มีลักษณะเป็นการเหยียดหยาม มีสภาพดีและสะอาด และในกรณีให้อุญาตออกไปข้างนอกควรใส่เสื้อผ้าอื่นที่ไม่เป็นการบ่งชี้สถานะผู้ต้องขัง 4) อาหารผู้ต้องขังควรมีสารอาหารเพียงพอมีคุณภาพและตามเวลา โดยมีการเตรียมและเก็บรักษาที่ดีต้องมีน้ำดื่มที่เพียงพอ 5) การให้บริการทางการแพทย์ เรือนจำทุกแห่งต้องมีแพทย์ทางจิตและร่างกาย อย่างน้อย 1 คน ควรมีการติดต่อกับสถานพยาบาลท้องถิ่นต้องมีการบำบัดรักษาปัญหาจิตและทางกาย โรคเฉพาะทาง บริการด้านทันตกรรม ถ้าจำเป็นต้องส่งตัวไปยังสถานรักษาโรคนั้น ถ้ามีสถานพยาบาลอยู่ภายในต้องมีเจ้าหน้าที่ อุปกรณ์และเวชภัณฑ์ที่เพียงพอต้องตรวจตั้งแต่แรกรับ หลังจากนั้นตามความจำเป็นและเป็นพิเศษเพื่อคัดแยก ควรตรวจความพร้อมผู้ต้องขังก่อนทำงาน รวมทั้งในเรื่องอาหาร สุขอนามัย ความสะอาด ที่นอน และเสื้อผ้าของผู้ต้องขัง 6) การติดต่อกับโลกภายนอก ควรได้ติดต่อกับครอบครัว และเพื่อนที่เชื่อถือได้ทางจดหมาย และการเยี่ยมเยียน การติดต่อผู้แทนสถานทูต ควรได้รับข้อมูลข่าวสารทางสื่อต่าง ๆ ภายใต้การอนุญาต หรือการควบคุมของเรือนจำ 7) การนับถือศาสนาต้องปราศจากการเลือกปฏิบัติ การให้ความเคารพ สมควรให้อุทิศศาสนาจารย์ของศาสนานั้น ๆ เข้าเยี่ยมเยียนหรือมาประกอบพิธีกรรมได้หากผู้ต้องขังจำนวนมากเห็นพ้องด้วยและมีเงื่อนไขที่เอื้ออำนวย ควรอนุญาตให้ให้จัดพิธีกรรมทางศาสนาได้ ควรสนับสนุนหนังสือหรือคู่มือพิธีกรรมด้วย 8) การออกกำลังกายและกีฬา ผู้ต้องขังควรได้ออกกำลังกายอย่างน้อยวันละ 1 ชั่วโมง สำหรับที่เป็นเยาวชนและวัยที่เหมาะสม ฟังมีสิทธิฝึกฝนการเล่นกีฬาและนันทนาการ ต้องมีสถานที่และอุปกรณ์ตามสมควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภากร งามปลอด (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติตามมาตรฐาน ด้านคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำกลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยได้ศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรฐาน ด้านคุณภาพชีวิต

ผู้ต้องขังเรือนจำกลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี ว่าผู้ต้องขังได้รับการดูแลด้านคุณภาพชีวิตตามที่กรมราชทัณฑ์ ได้กำหนดไว้หรือไม่ มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐาน นอกจากนี้ยังศึกษาถึงความต้องการของผู้ต้องขัง ว่ามีความต้องการให้ทางเรือนจำปฏิบัติตามมาตรฐาน คุณภาพชีวิตในด้านใดเพิ่มบ้าง พร้อมทั้งทำการวิเคราะห์ว่าผู้ต้องขังเรือนจำกลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้รับการดูแล และปฏิบัติตามมาตรฐาน ตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนดไว้หรือไม่ จากการศึกษาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังสามารถแบ่งออกเป็นมิติต่าง ๆ ได้ 5 มิติ คือ 1) มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในด้านความต้องการพื้นฐาน (ปัจจัยสี่) 2) มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในการได้รับการอิสรภาพก่อนกำหนด 3) มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในการได้รับความปลอดภัยในชีวิต 4) มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในการติดต่อสื่อสาร 5) มาตรฐานคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังในด้านนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจ นอกจากนี้มาตรฐานที่ด้านกล่าวมาแล้วในข้างต้นยังมีปัจจัยที่ส่งผลให้ทางเรือนจำไม่สามารถปฏิบัติตามมาตรฐานได้ ประกอบด้วย 1) ข้อจำกัดในด้านสถานที่ 2) ข้อจำกัดในด้านจำนวนผู้ต้องขัง 3) ข้อจำกัดด้านงบประมาณ 4) ข้อจำกัดด้านจำนวนเจ้าหน้าที่ 5) ข้อกำหนดความมั่นคงของเรือนจำ 6) ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของทางเจ้าหน้าที่เรือนจำ การปฏิบัติตามมาตรฐานคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในด้านต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในข้างต้นทางเรือนจำกลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดในบางด้านเท่านั้น ด้านที่ปฏิบัติตามมาตรฐานประกอบด้วย ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการจัดการอาหาร และด้านการได้รับอิสรภาพก่อนกำหนดแต่ในด้านที่ทางเรือนจำกลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดได้อาจเป็นเพราะข้อจำกัดทางด้านสถานที่และจำนวนผู้ต้องขัง ประกอบด้วย ด้านนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจ ด้านเครื่องนุ่งห่ม ด้านที่พักอาศัยส่วนด้านการรักษาพยาบาลนั้น เนื่องจากเจ้าหน้าที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงใจ คำคง (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลลาสินธุ์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัย พบว่า คุณภาพชีวิตรายด้านอยู่ในระดับสูง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ ด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีด้านปัญญา อยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต พบว่า ปัจจัยด้านอายุ และสถานภาพหม้าย มีผลทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ส่วนสถานภาพสมรส มีผลทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สรุปจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้แนวทางการวัดคุณภาพชีวิตต้องเป็นการวัดในด้านอัตวิสัย (Subjective) ซึ่งครอบคลุมมิติคุณภาพที่ดี และความรู้สึกผาสุก แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมคุณภาพชีวิต ควรนำการวัดในด้านภาวะวิสัย (Objective) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ มุ่งไปที่การนำวัดคุณภาพชีวิตมาร่วมกันในการวัดคุณภาพชีวิต เพื่อให้การดำเนินการวัดคุณภาพชีวิตได้อย่างครบถ้วน และส่วนใหญ่ ผู้สูงอายุต้องการความช่วยเหลือด้านการเงิน และสุขภาพ การจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังขาดการบูรณาการ

ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชน ส่งผลให้สวัสดิการที่รัฐจัดให้กับผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอ กับความต้องการของผู้อายุ ไม่สามารถแก้ปัญหา และครอบคลุมปัญหาผู้สูงอายุทั้งหมด

5.3 ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 จากผลการวิจัยเพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผู้ต้องขังมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ควรมีการปรับปรุงตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตด้านที่มีระดับน้อยให้สูงขึ้น ให้สอดคล้องกับแนวคิดของกรมอนามัยโลก (WHO) จากผลการวิจัยครั้งนี้ คือ คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมที่มีระดับน้อยกว่าด้านอื่น ๆ จากค่าเฉลี่ยที่ได้ ควรดำเนินการ ดังนี้

1.1) ควรมีการปรับปรุงในเรื่องของสถานบริการทางด้านสุขภาพ ที่ให้บริการต่อผู้ต้องขัง

1.2) ควรมีการปรับปรุงในเรื่องความมั่นคงปลอดภัยของเรือนจำที่มีแก่ผู้ต้องขัง

1.3) ควรมีการปรับปรุงในเรื่องสถานที่ดำเนินการทางด้านการฝึกฝน ทักษะต่าง ๆ

1.4) ควรปรับปรุงในเรื่องปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและการสร้างบรรยากาศที่ดีให้ผู้ต้องขัง

1.5) ควรมีการปรับปรุงพื้นที่ของเรือนจำให้ปราศจากมลพิษต่าง ๆ

5.3.1.2 จากผลการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคามจาก 8 ปัจจัย พบว่า มี 3 ปัจจัย ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม โดยเรียงลำดับค่าอำนาจที่ส่งผลคุณภาพชีวิตเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา และปัจจัยด้านสุขอนามัย ตามลำดับ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ควรมีการปรับปรุงปัจจัยที่ไม่ได้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ตามที่องค์การสหประชาชาติ (United Nations) ได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังไว้ 8 ปัจจัย แสดงว่ามีปัญหาเรื่องการบริหารจัดการด้านปัจจัยที่ไม่ได้ส่งผลต่อ

คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังจากผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงว่ายังไม่ได้มาตรฐานขั้นต่ำ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

- 1.1) ควรมีการปรับปรุงปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย
- 1.2) ควรมีการปรับปรุงปัจจัยด้านอาหาร
- 1.3) ควรมีการปรับปรุงปัจจัยด้านการให้บริการทางการแพทย์
- 1.4) ควรมีการปรับปรุงปัจจัยด้านการติดต่อกับโลกภายนอก
- 1.5) ควรมีการปรับปรุงปัจจัยด้านการออกกำลังกายและกีฬา

5.3.1.3 จากผลการวิจัยเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม พบประเด็นที่ควรดำเนินการ ดังข้อเสนอแนะ ต่อไปนี้

- 1) คุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ควรมีการปรับปรุงอาหารในเรื่องรสชาติ คุณภาพการเพิ่มปริมาณ และไม่ควรซ้ำจำเจ
- 2) คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ควรจัดกิจกรรมผ่อนคลายความเครียด ไม่ให้ฟุ้งซ่าน เช่น ดนตรี กิจกรรมบันเทิง และการแสดง เป็นต้น
- 3) คุณภาพชีวิตด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ควรให้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานภายนอกสนใจต่อนักโทษขอให้ปฏิบัติตามองค์การสหประชาชาติ เน้นเรื่องสิทธิมนุษยชน และต้องการมีการให้กำลังใจ
- 4) คุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ควรขยายพื้นที่สำหรับการนอน สร้างเรือนนอนใหม่ ทำเตียง 2 ชั้น ระบายผู้ต้องขังออกเพื่อลดความแออัด ต้องการเพิ่มสถานที่พักผ่อนหลังคา กันแดดและราวตากผ้า

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรมีการศึกษาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อมของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีค่าระดับคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม (\bar{X}) อยู่ระดับอยู่ในระดับน้อยกว่าด้านอื่น

5.3.2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม คือ ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย ปัจจัยด้านอาหาร ปัจจัยด้านการให้บริการทางการแพทย์ ปัจจัยด้านการติดต่อกับโลกภายนอก ปัจจัยด้านการออกกำลังกาย และกีฬา ซึ่งเป็นที่น่าสนใจที่สมควรศึกษาต่อไป

5.3.2.3 ควรมีการศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม ในเชิงลึก หรือเชิงคุณภาพ โดยแยกศึกษาเป็น เพศหญิง และเพศชาย

5.3.2.4 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังโดยศึกษา เมื่อเวลาและสภาพบริบทของพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมราชทัณฑ์. (2542). *สิทธิของผู้ต้องขัง*. นนทบุรี : กรมราชทัณฑ์.
- กัญจนพร อ่วมสำอังก์. (2547). *การศึกษาคุณภาพชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์กรมสามัญศึกษาเขตภาคกลาง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กัลยา ยศคำลือ. (2553). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต). เลย : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- กาญจนา ปินตาคำ. (2551). *คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายที่อาศัยอยู่ในหอพักเอกชน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงราย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- จารุพันธ์ อธิธาวัชกุล. (2553). *การบริหารคนเหนือตำรา*. กรุงเทพฯ : กรุงเทพฯธุรกิจ Biz book.
- จิตรา เพียรล้ำเลิศ. (2559). *ความคิดเกี่ยวกับการควบคุมการขอทานการเรียไรและการ โฆษณา โดยการใช้เครื่องขยายเสียง*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ณรงค์ศักดิ์ ตะละกัญ และคณะ. (2535). *ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ : พรศิวาการพิมพ์.
- ณัฐพันธ์ เจริญนันท์. (2545). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ดวงใจ คำคง. (2553). *ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลลำสินธุ์ อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดพัทลุง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ทะนงศักดิ์ วันชัย. (2552). *รายงานการวิจัยคุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตบางพระ*. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออกวิทยาเขตบางพระ.
- ธงชัย สันติวงศ์. (2537). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ : วัฒนาไทยพานิช.
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS (พิมพ์ครั้งที่ 13)*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนสามัญปิซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นิสารัตน์ ศิลปเดช. (2540). *ประชากรกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ : พิษณุ การพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญยง ชื่นสุวิมล. (2551). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. สืบค้นจาก www.polsci.chula.ac.th/Sumonthip/journal-hrd.doc.

- ประยูทธ สุวรรณโกตา. (2532). คุณภาพชีวิต. *วารสารพัฒนาชุมชนไทยอนุเคราะห์*, 28(1), 26 - 29.
กรุงเทพฯ : ไทยอนุเคราะห์.
- ปราณี เสฐจินตนิน. (2554). *โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย*. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช.
- ปรีชา เจ็งเจริญ. (2551). *สัมมนาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฝ่ายควบคุมและรักษาการณ์เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม. (2562). *รายงานจำนวนผู้ต้องขัง*. มหาสารคาม :
เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม.
- ฝ่ายทัณฑปฏิบัติเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม. (2556). *ประวัติผู้ต้องขัง*. มหาสารคาม : เรือนจำจังหวัด
มหาสารคาม.
- ฝ่ายทัณฑปฏิบัติ เรือนจำจังหวัดมหาสารคาม. (2558). *รายงานผลภาคปฏิบัติงาน*. มหาสารคาม : เรือนจำ
จังหวัดมหาสารคาม.
- พวงรัตน์ บุญญานุกรณ์. (2531). *คุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
อนามัย : ในคณะกรรมการจัดการประชุมพยาบาลแห่งชาติประมวลการประชุมพยาบาลแห่งชาติ
ครั้งที่ 8 เรื่องการพยาบาลกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร จำกัด.
- พัชรภรณ์ คนกล้า. (2547). *คุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม
: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พัฒน์ กิติพราภรณ์. (2531). *นันทนาการสันทนาการเพื่อคุณภาพชีวิต...ของใคร*. *วารสารเศรษฐกิจ
และบริหารธุรกิจ*, 15(1), 42 - 61.
- สุรศักดิ์ สุข โชติ. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ของบุคลากรเทศบาลตำบล
นางั่ว อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ยศวรธรณ์ การะเกตุ, ประโยชน์ ส่งกลิ่น และนงลักษณ์ แสงมหาชัย. (2557). *บทความรายงานการวิจัย
คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการราชทัณฑ์ในกลุ่มจังหวัด “ร้อยแก่นสารสินธุ์”
ในประชาสังคม - การบริหารท้องถิ่นและการปกครองท้องถิ่น - นโยบายของรัฐ*. *วารสาร
การเมืองการปกครองมหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 5(1), 148 - 149.
- รณกรณ์ เอกฉันท์ และศิริบุญ จงวุฒิเวศย์. (2558). *การพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของ
ผู้ต้องขังในเรือนจำไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

ราชกิจจานุเบกษา. (วันที่ 1 ตุลาคม 2477). พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
อาญา พ.ศ. 2477. เล่ม 52 ตอนที่ 598 ก : น. 1 - 16.

ราชกิจจานุเบกษา. (วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2560). พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560. เล่ม 134 ตอนที่
21 ก : น. 1 - 33.

วิทยาลัยการเมืองการปกครองมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2554). *รวมบทความวิชาการและงานวิจัย
: การประชุมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 11*. มหาสารคาม : อภิชชาติการพิมพ์.

วิศุทธิ์ นิธิศิรสวรรณพงศ์. (2559). บทความรายงานการวิจัยคุณภาพชีวิตการทำงานและประสิทธิผล
องค์การเรือนจำกลางเขาบินจังหวัดราชบุรี. *วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*,
27(3), 89 - 101.

วิสัย พุกกะวัน. (2552). กฎหมายข้อบังคับและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในเรือนจำ. ใน *เอกสารการสอน
ชุดวิชากฎหมายเกี่ยวกับงานราชทัณฑ์สาขาวิทยาการจัดการ หน่วยที่ 6* (น. 348 - 354).
นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วุฒิชัย พรรณะ. (2549). *การศึกษาพฤติกรรมการเล่นการพนันและรูปแบบการแก้ไขการเล่นการพนัน
ในเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม :
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

วุฒิสักดิ์ โภณกุล. (2550). *ภาวะผู้นำและนวัตกรรมทางการศึกษา*. สืบค้นจาก www.pochanukul.com.
เวชยันต์ ลูกอินทร์. (2545). *ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการกระทำผิดซ้ำในคดีอุกฉกรรจ์ : กรณีศึกษา
ผู้ต้องขังเรือนจำกลางสมุทรปราการ*. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต).
ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2543). *รายงานการวิจัย การประเมินการเรียนรู้ : ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์
พับลิชชิ่งจำกัด (มหาชน).

ศิริณา สมนึก. (2549). *การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหญิงในทัณฑสถานหญิงเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศรินันท์ กิตติสุขสถิต, เฉลิมพล แจ่มจันทร์, กาญจนา ตั้งชลทิพย์ และจรัมพร โห้ถ้อย. (2557).
คุณภาพชีวิต การทำงาน และความสุข. นนทบุรี : อพทฤษฎี ศรีเอทนิว จำกัด.

สมชัย วงษ์นายะ. (2547). *รายงานการวิจัย คุณภาพชีวิตของนักศึกษาภาคปกติของสถาบันราชภัฏ
กำแพงเพชร*. กำแพงเพชร : สำนักวิจัย สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.

- สมรมน ช้วนปรีชา และพิสมัย จารุจิตติพันธ์. (2559). บทความรายงานการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำและทัณฑสถานเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารเกษมบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต*, 17(1), 110.
- สัมฤทธิ์ ชศสมศักดิ์. (2549). *รัฐประศาสนศาสตร์ : แนวคิดและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ : เอ็กเปอร์เน็ท.
- สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ. (2548). *ความสุข คืออะไร*. สืบค้นจาก <http://www.hsro.or.th/>.
- สำราญ มีแจ้ง. (2557). *สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัย : ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุขศรี สงวนศักดิ์. (2552). *รายงานการวิจัย คุณภาพชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม. (2536). *การวิเคราะห์การถดถอย : แนวคิดวิธีการ และการประยุกต์ใช้ (Regression Analysis : Concepts, Methods and Applications)*. กรุงเทพฯ : เลียงเชียง.
- สุชิน บัวงาม. (2551). *รายงานการวิจัย คุณภาพชีวิตของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา*. ชลบุรี : สถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชลบุรี.
- สุพรรณิ ไชยอำพร และสนธิ สมักรการ. (2534). *รายงานการวิจัย การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของคนไทย*. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุวภัทร พิรณฤทธิ์, ธนัช กนกเทศ, สุกิจ ขอเชื้อกลาง และรุ่งนภา เฟ่งรุ่งเรืองวงษ์. (2555). *รายงานการวิจัย คุณภาพชีวิต และศึกษาลักษณะการดำเนินชีวิตของผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำกลางและทัณฑสถานหญิงพิษณุโลก*. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อภิชาติ ชยานุกัทรกุล. (2551). *แผนผังแสดงสาเหตุและผลหรือแผนผังก้างปลา*. *วารสารเพื่อนสแตนเลส*, 3(32).
- อาภรณ์ ภูวัญพันธ์. (2551). *กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ : เอช อาร์ เซ็นเตอร์.
- อาภากร งามปลอด. (2558). *การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำกลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อำนาจ แสงสว่าง. (2545). *จิตวิทยาอุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ : หจก. ทิพย์วิสุทธิ.
- Abraham, M.H. (1961). *Motivation and Personality*. New York : Harper and Row.
- Alderfer, H. (1964). *Local Government in Developing Countries*. New York : McGraw Hill.
- Allardt, E. (1972). *Dimensions of Welfare in a Comparative Scandinavian Study*. Helsinki : Research Group of Comparative Sociology, University of Helsinki.

- Anstee, B.H. (1985). An alternative form of community care for The mentally ill : supported lodging schemes. *Health Trends*, 17 : 39 - 40.
- Bachu Phub Dorji and Anne - Marie Schreven. (N.D.) Gross National Happiness and Governance : Civil Service Reform towards Achieving Gross National Happiness. Development Organization in Bhutan.
- Baster, N. (1985). *Social indicator research : some issues and debates*. In J.G.M. Hilhorst and M. Klatter (eds.), *Social Development in the Third World : Level of Living Indicators and Social Planning*. London : Croom Helm for the Institute of Social Studies.
- Birjandi, M. and Ataei, M. (2013). The relationship between the quality of work life and organizational commitment of the employees of Darab Cement Company : Case study in Iran. *International journal of Business Economics and Finance*, 1(5), 154 - 164.
- Campbell, A., Converse, P.E. and Rodgers, W.L. (1976). *The Quality of American Life*. New York : Russell Sage Foundation.
- Carling, P.J. (1993). Housing and supports for persons with severe Mental illness : emerging approaches to research and practice. *Hospital and Community Psychiatry*, 44(5), 439 - 449.
- Clayton, A.P. (1972). *Human needs in Organizational settings*. New York : Free Press.
- Cullen, N. (1978). *Measuring the impact of social policies*. Paper presented at the Ninth World Congress of Sociology, Uppsala, Sweden, unpublished.
- Cummins, R.A. (1998). *The comprehensive quality of life scale (fifth edition)*. Proceeding of the First International Conference on Quality of Life in Cities, Singapore, 4 - 6 March : 68.
- Ferrans, C. and Power, M. (1978). Psychometric assessment of the quality of life American Psychologist. *Nursing Research*, 31, 138 - 147.
- Ferrans, C. E. and Powers, M.J. (1992). Psychometric assessment of the quality of life index. *Research in Nursing and Health*, 15(1), 29 - 38.
- Haas, B.K. (1999). A multidisciplinary concept analysis of quality of life. *Western Journal of Nursing Research*, 21(6), 728 - 742.
- Hankiss, E. (1983). *Socio - Economic Studies 5 : Quality of Life : Problem of Assessment and Measurement*. Paris : UNESCO.
- Harland, D. (1972). *Social Indicator steward the Measurement of Quality of Life*. Ottawa : Social and Human Analysis Branch, Department of Regional Economic Expansion.

- Lee, H. and Other. (1982). Perceptions of quality of life in an industrializing Country : the case of the Republic of Korea. *Social Indicators Research*, 10(3), 297 - 317.
- Lehman, A.F. (1983). The well - being of chronic mental patients : Assessing their quality of life. *Archives of General Psychiatry*, 40(4), 369 - 373.
- Lewis, F. (1982). Experienced Personal Control and Quality of life in Late - stage Cancer Patient. *Nursing Research*, 31(2), 113.
- Liu, B.C. (1975). *Quality of Life Indicators in U.S. Metropolitan Areas : A Statistical Analysis*. New York : Praeger.
- Lyubomirsky, S., King, L.A. and Diener, E. (2005). The benefits of Frequent positive affect. *Psychological Bulletin*, 131(6), 803 - 855.
- McCall, S. (1975). Quality of life. *Social Indicators Research*, 2, 229 - 248.
- McClelland, D.C. (1999). Identifying Competencies with Behavioral - event interviews. *Psychological Science*, 9(5), 229 - 248.
- Newman, S. (1975). Objective and subjective determinants of prospective residential mobility. *Social Indicator Research*, 2(1), 53 - 63.
- Normala, D. (2010). Investigating the relationship between quality of work life and organizational commitment amongst employees in Malaysian firms. *International Journal of Business and Management*, 5(10), 75.
- Oliver, J.P.J. (1991) The Social Care Directive: Development of a Quality of Life Profile for Use in Community Services for the Mentally III. *Social Work and Social Sciences Review*, 3(1), 5 - 45.
- Oliver, J.P.J. and Other. (1996). *Quality of Life and Mental Health Service*. London : Routledge.
- Rogerson, R.J., Findlay, A.M., Coombes, M.G. and Morris, A.S. (1989). Indicators of quality of life : some methodological issues. *Environment Planning*, 21(12), 1655 - 1666.
- Royuela, V., LÓpez - Tamayo, J. and Suriñach, J. (2007). The institutional V.S. the academic definition of the quality of work Life : what is the focus of the European Commission? *Social Indicators Researchs*, 86, 401 - 415.
- Scitovsky, T. (1976). *The Joyless Economy : An Inquiry into Human Satisfaction and Consumer Dissatisfaction*. Toronto : Oxford University Press.
- Taro, Y. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York : Harper and Row Publications.

- The WHOQOL GROUP. (1995). The World Health Organization Quality of Life Assessment (*WHOQOL*) : position paper from the World Health Organization. *Social Sciences Medicine*, 41(10), 1403 - 1409.
- UNESCO. (1978). *Indicators of Environmental Quality and Quality of Life*. Paris : UNESCO.
- UNESCO. (1981). *Quality of life. An Orientation to Population Education*. Bangkok : UNESCO.
- United Nations. (1995). *Quality of Life in the ESCAP Region*. Economic and Social Commission for Asia and the Pacific.
- United Nations. (2009). *Human Development Report 2009*. New York : United Nations.
- Von Wright, G. (1972). *The Varieties of Goodness*. New York : Routledge and Kegan Paul.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัย เพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์ ประกอบการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม เพื่อไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงปัจจัยและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัย ขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความเป็นจริง คำตอบของท่านมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยจะใช้เพื่อการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น และจะเก็บเป็นความลับทุกประการ

คำแนะนำ

การตอบแบบสอบถามจะใช้เวลาประมาณ 10 นาที ทั้งนี้แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 คำถามแบบวัดปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต จำนวน 47 ข้อ

ส่วนที่ 3 คำถามแบบวัดระดับคุณภาพชีวิต จำนวน 25 ข้อ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

ผู้วิจัย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณท่านที่ได้โปรดสละเวลาให้ความอนุเคราะห์มา ณ โอกาสนี้

จำสืบเอกธงชัย ทองคำ

นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล**คำชี้แจง :** โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของมากที่สุด

1. เพศ
 - 1.1 ชาย
 - 1.2 หญิง
2. สถานภาพ
 - 2.1 โสด
 - 2.2 สมรส
 - 2.3 หย่า
 - 2.4 หม้าย
3. ระดับการศึกษา
 - 3.1 ไม่ได้รับการศึกษา
 - 3.2 ประถมศึกษา
 - 3.3 มัธยมศึกษาตอนต้น
 - 3.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย
 - 3.5 อนุปริญญา
 - 3.6 ปริญญาตรี
 - 3.7 ปริญญาโท
 - 3.8 ปริญญาเอก
4. อายุ ปี
5. รับโทษมาแล้ว ปี

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยมีความหมายของระดับความคิดเห็น ดังนี้

ตอบ 5 = เห็นด้วยกับข้อคำถามในระดับมากที่สุด ตอบ 4 = เห็นด้วยกับข้อคำถามในระดับมาก

ตอบ 3 = เห็นด้วยกับข้อคำถามในระดับปานกลาง ตอบ 2 = เห็นด้วยกับข้อคำถามในระดับน้อย

ตอบ 1 = เห็นด้วยกับข้อคำถามในระดับน้อยที่สุด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต	ระดับความคิดเห็น					รหัส
	5	4	3	2	1	
1. ปัจจัยด้านที่อยู่อาศัย						A
1.1 เรือนจำของท่านจัดพื้นที่สำหรับการหลับนอนอย่างเหมาะสม						A1
1.2 เรือนจำของท่านปราศจากความแออัดของผู้ต้องขัง						A2
1.3 เรือนจำของท่านมีระบบการรักษาความปลอดภัยที่ดี						A3
1.4 เรือนจำของท่านมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกอย่างพอเพียง						A4
1.5 เรือนจำมีสถานที่พอเพียงต่อการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอื่น ๆ						A5
1.6 เรือนจำของท่านมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการอยู่อาศัย						A6
2. ปัจจัยด้านสุขอนามัย						B
2.1 เรือนจำของท่านมีห้องส้วมที่สะอาดถูกสุขลักษณะ						B1
2.2 พื้นที่ของเรือนจำมีความสะอาดปราศจากขยะหรือสิ่งปฏิกูล						B2
2.3 เรือนจำของท่านมีการรณรงค์ให้ความรู้เรื่องสุขอนามัยอยู่เสมอ						B3
2.4 เรือนจำของท่านมีการกวาดล้างเรื่องความสะอาดของร่างกายอยู่เสมอ						B4
2.5 เรือนจำของท่านมีการจัดการเรื่องการทำความสะอาดที่เหมาะสม						B5
3. ปัจจัยด้านเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม						C
3.1 เสื้อผ้าที่ทางเรือนจำจัดให้ท่านมีความเหมาะสมกับสภาพอากาศ						C1
3.2 เสื้อผ้าผู้ต้องขังที่จัดให้ท่าน ไม่มีลักษณะลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์						C2
3.3 เสื้อผ้าที่จัดให้ท่านเป็นเสื้อผ้าที่สะอาด						C3
3.4 เสื้อผ้าที่จัดให้ท่านเป็นเสื้อผ้าที่อยู่ในลักษณะที่ดีไม่ชำรุดบกร่อง						C4

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต	ระดับความคิดเห็น					รหัส
3.5 เสื้อผ้าที่ทางเรือนำจัดให้ท่านมีจำนวนที่พอเพียง						C5
3.6 ผ้าห่มที่ทางเรือนำจัดให้ท่านมีจำนวนที่พอเพียง						C6
3.7 เครื่องหลับนอนที่ทางเรือนำหนดไว้ให้ท่านมีความเหมาะสม						C7
4. ปัจจัยด้านอาหาร	5	4	3	2	1	D
4.1 อาหารที่เรือนำจัดให้ท่านสะอาด						D1
4.2 อาหารที่เรือนำจัดให้ท่านมีความพอเพียง						D2
4.3 อาหารที่เรือนำจัดให้ท่านมีคุณค่าทางอาหารครบถ้วน						D3
4.4 อาหารของทางเรือนำมีความหลากหลายซึ่งไม่มีลักษณะที่ซ้ำกัน						D4
4.5 ทางเรือนำมีการจัดบริการน้ำดื่มที่ดีแก่ท่าน						D5
5. ปัจจัยด้านการให้บริการทางการแพทย์	5	4	3	2	1	E
5.1 ทางเรือนำมีการให้บริการทางการแพทย์แก่ต้องจ้างอย่างมีคุณภาพ						E1
5.2 ทางเรือนำมีการให้ความรู้เรื่องการปฐมพยาบาลเบื้องต้นอยู่เสมอ						E2
5.3 ทางเรือนำมีการให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาทางสุขภาพจิต						E3
5.4 ทางเรือนำมีการป้องกันโรคแก่ผู้ต้องจ้าง						E5
5.5 สถานพยาบาลมีความพอเพียงทางด้านยาและเวชภัณฑ์						E6
5.6 สถานพยาบาลมีความพอเพียงทางด้านกำลังพลคอยให้บริการ						E7
6. ปัจจัยด้านการติดต่อกับโลกภายนอก	5	4	3	2	1	F
6.1 ท่านได้รับการติดต่อสื่อสารกับครอบครัว						F1
6.2 ท่านได้รับการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ						F2
6.3 ท่านได้รับการติดต่อกับบุคคลภายนอกโดยการเยี่ยมญาติ						F3
6.4 ท่านได้รับการติดต่อกับบุคคลภายนอกโดยการโทรศัพท์ทางไกล						F4
6.5 ท่านได้รับการติดต่อกับบุคคลภายนอกโดยทางจดหมาย						F5
6.6 ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารที่สำคัญทางสื่อสิ่งพิมพ์						F6
6.7 ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารที่สำคัญทางสื่ออื่น ๆ						F7
6.8 ท่านได้รับการติดต่อกับโลกภายนอกภายใต้การควบคุมที่เหมาะสม						F8

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต	ระดับความคิดเห็น					รหัส
	5	4	3	2	1	
7. ปัจจัยด้านการนับถือศาสนา	5	4	3	2	1	G
7.1 เรือนจำของท่านไม่เลือกปฏิบัติเฉพาะศาสนาใดศาสนาหนึ่ง						G1
7.2 เรือนจำให้ความเคารพต่อความเชื่อทางศาสนาของผู้ต้องขังนับถือ						G2
7.3 ทางเรือนจำอนุญาตให้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่นับถือได้						G3
7.4 ทางเรือนจำได้ให้การสนับสนุนหนังสือคู่มือทางศาสนาที่นับถือ						G4
7.5 ทางเรือนจำได้ให้การสนับสนุนการอบรมจากผู้นำศาสนา ภายนอก						G5
8. ปัจจัยด้านการออกกำลังกายและกีฬา	5	4	3	2	1	H
8.1 ท่านได้รับการออกกำลังกายอย่างเพียงพอ						H1
8.2 เรือนจำของท่านมีสถานที่ออกกำลังกายแก่ผู้ต้องขัง						H2
8.3 เรือนจำของท่านมีอุปกรณ์ออกกำลังกายแก่ผู้ต้องขัง						H3
8.4 เรือนจำของท่านมีการสนับสนุนการฝึกฝนกีฬา หรือนันทนาการ						H4
8.5 เรือนจำได้จัดกิจกรรมคลายเครียดทั้งร่างกายละจิตใจแก่ผู้ต้องขัง						H5

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง □ ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด โดยมีความหมายของระดับความเป็นจริง ดังนี้

ตอบ 5 = เห็นด้วยกับข้อคำถามในระดับมากที่สุด ตอบ 4 = เห็นด้วยกับข้อคำถามในระดับมาก

ตอบ 3 = เห็นด้วยกับข้อคำถามในระดับปานกลาง ตอบ 2 = เห็นด้วยกับข้อคำถามในระดับน้อย

ตอบ 1 = เห็นด้วยกับข้อคำถามในระดับน้อยที่สุด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต	ระดับความคิดเห็น					รหัส
	5	4	3	2	1	
1. ด้านร่างกาย	5	4	3	2	1	I
1.1 ท่านมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง						I1
1.2 ท่านปราศจากอาการเจ็บป่วยทางร่างกาย						I2
1.3 ท่านรับรู้ได้ถึงความเต็มไป ด้วยพลังกำลังในการดำเนินชีวิต						I3
1.4 ท่านมีความสามารถในการปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ โดยไม่พึ่งพาผู้อื่น						I4
1.5 ร่างกายของท่านไม่จำเป็นต้องพึ่งพาทางการแพทย์หรือการรักษา						I5
2. ด้านจิตใจ	5	4	3	2	1	J
2.1 ท่านมีมุมมองในความรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นทางบวกอยู่เสมอ						J1
2.2 ท่านมีความภูมิใจ เชื่อมั่นในตนเอง						J2
2.3 ท่านมีความสามารถในการคิดตัดสินใจที่ถูกต้อง						J3
2.4 ท่านมีสมาธิในการกระทำสิ่งต่าง ๆ						J4
2.5 ท่านมีความสามารถในการจดจำโดยมีความจำที่ดี						J5
2.6 ท่านมีความสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้						J6
2.7 ท่านรับรู้การเข้าถึงความเชื่อของมนุษย์ทางด้านจิตวิญญาณศาสนา						J7
3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม	5	4	3	2	1	K
3.1 ท่านมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคมอย่างเป็นไปได้ด้วยดี						K1
3.2 ท่านมีการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้อื่นในสังคมอยู่เสมอ						K2
3.3 ท่านมีการได้รับความช่วยเหลือเกื้อกูลจากผู้อื่นในสังคมที่ท่านอยู่						K3
3.4 ท่านรับรู้ได้ในเรื่องของอารมณ์ทางด้านความต้องการทางเพศ						K4

ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต	ระดับความคิดเห็น					รหัส
	5	4	3	2	1	
3.5 ท่านสามารถใช้ชีวิตอยู่ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่ได้						K5
3.6 ท่านเห็นความสำคัญของสังคมมนุษย์ที่จะต้องมีการอยู่ร่วมกัน						K6
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	5	4	3	2	1	L
4.1 ท่านยังรับรู้ได้ถึงอิสรภาพที่ยังพึงมีพึงได้ตามอัตภาพของผู้ต้องขัง						L1
4.2 เรือนจำของท่านมีความมั่นคงปลอดภัย						L2
4.3 ท่านรับรู้ได้ถึงการอยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี						L3
4.4 เรือนจำของท่านปราศจากมลพิษต่าง ๆ						L4
4.5 เรือนจำของท่านมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินชีวิต						L5
4.6 เรือนจำของท่านมีสถานที่บริการทางด้านสุขภาพต่อผู้ต้องขัง						L6
4.7 เรือนจำของท่านมีสถานที่ดำเนินการทางด้านการศึกษาฝึกฝนทักษะต่าง ๆ						L7

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

ท่านคิดว่าควรมีสิ่งใด หรือมีวิธีการอย่างใดที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังมีระดับมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

ตารางที่ ข.1

ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม

คำถามข้อที่	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวมค่า IOC	ค่า IOC เฉลี่ย	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
2	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
3	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
4	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
5	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
6	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
7	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
8	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
9	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
10	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
11	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
12	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
13	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
14	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
15	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
16	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
17	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
18	0	1	1	2	0.67	สอดคล้อง
19	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
20	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
21	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
22	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
23	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
24	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
25	1	1	1	3	1	สอดคล้อง

(ต่อ)

ตารางที่ ข.1 (ต่อ)

คำถามข้อที่	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวมค่า IOC	ค่า IOC เฉลี่ย	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
26	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
27	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
28	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
29	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
30	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
31	1	0	1	2	0.67	สอดคล้อง
32	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
33	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
34	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
36	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
37	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
38	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
39	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
40	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
41	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
42	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
43	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
44	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
45	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
46	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
47	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
48	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
49	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
50	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
51	1	1	1	3	1	สอดคล้อง

(ต่อ)

ตารางที่ ข.1 (ต่อ)

คำถามข้อที่	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวมค่า IOC	ค่า IOC เฉลี่ย	สรุปผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
52	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
53	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
54	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
55	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
56	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
57	1	1	0	2	.67	สอดคล้อง
58	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
59	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
60	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
61	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
62	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
63	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
64	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
65	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
66	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
67	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
68	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
69	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
70	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
71	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
72	1	1	1	3	1	สอดคล้อง
73	1	1	1	3	1	สอดคล้อง

ภาคผนวก ค

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ตารางที่ ค.1

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Items	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
A1	297.63	626.723	.235	.941
A2	297.67	625.678	.207	.941
A3	297.37	620.861	.355	.940
A4	297.17	628.213	.210	.941
A5	297.47	604.326	.580	.939
A6	297.20	601.269	.800	.938
B1	297.30	604.907	.717	.939
B2	297.13	619.637	.424	.940
B3	297.03	616.930	.446	.940
B4	297.03	616.378	.461	.940
B5	297.03	610.585	.619	.939
C1	297.07	624.409	.290	.941
C2	297.50	602.534	.570	.939
C3	297.03	620.102	.418	.940
C4	297.27	621.237	.390	.940
C5	297.13	608.533	.665	.939
C6	297.20	605.062	.745	.939
C7	297.00	616.000	.415	.940
D1	297.30	631.734	.253	.941
D2	297.13	622.878	.356	.940
D3	297.33	624.920	.272	.941
D4	297.17	621.661	.372	.940
D5	296.93	623.099	.290	.941
E1	297.13	617.637	.339	.941
E2	297.33	607.195	.609	.939
E3	297.10	620.507	.273	.941

(ต่อ)

ตารางที่ ค.1 (ต่อ)

Items	Scale Mean if Item	Scale Variance if	Corrected Item-	Cronbach's Alpha if
	Deleted	Item Deleted	Total Correlation	Item Deleted
E5	297.20	601.269	.800	.938
E6	297.43	614.254	.415	.940
E7	297.43	606.323	.509	.940
F1	297.07	622.547	.249	.941
F2	297.10	616.507	.442	.940
F3	296.87	624.878	.281	.941
F4	296.57	628.875	.233	.941
F5	296.93	624.616	.231	.941
F6	297.03	612.447	.568	.940
F7	296.90	624.369	.273	.941
F8	297.23	621.909	.288	.941
G1	296.93	617.513	.418	.940
G2	297.00	616.414	.428	.940
G3	296.83	614.626	.562	.940
G4	296.93	608.892	.647	.939
G5	297.27	622.478	.251	.941
H1	297.30	615.183	.348	.941
H2	297.63	607.275	.531	.940
H3	297.83	618.006	.240	.942
H4	297.20	614.441	.422	.940
H5	297.20	617.338	.375	.940
I1	296.57	628.875	.233	.941
I2	296.83	617.178	.583	.940
I3	296.87	608.809	.738	.939
I4	296.70	627.734	.217	.941
I5	296.77	610.116	.577	.939

(ต่อ)

ตารางที่ ค.1 (ต่อ)

Items	Scale Mean if Item	Scale Variance if	Corrected Item-	Cronbach's Alpha if
	Deleted	Item Deleted	Total Correlation	Item Deleted
J1	296.93	624.616	.231	.941
J2	297.70	618.976	.263	.941
J3	296.87	620.257	.323	.941
J4	297.27	620.892	.241	.941
J5	297.17	604.213	.799	.939
J6	297.10	612.714	.486	.940
J7	297.07	617.030	.378	.940
K1	297.17	615.247	.464	.940
K2	297.30	618.700	.416	.940
K3	297.53	597.775	.534	.940
K4	297.07	616.547	.389	.940
K5	297.10	611.059	.501	.940
K6	296.93	622.409	.404	.940
L1	297.17	621.661	.372	.940
L2	297.40	626.593	.203	.941
L3	297.20	618.166	.374	.940
L4	297.07	608.409	.739	.939
L5	297.07	622.892	.270	.941
L6	297.33	625.264	.240	.941
L7	296.93	622.823	.278	.941

Reliability Coefficients

1. Cronbach's Alpha = .941
2. N of Items = 73
3. N of Cases = 30

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ รศรป. ๐๐๖๑/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๗ เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้บัญชาการเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม

ด้วย จ.ส.อ. ธงชัย ทองคำ รหัสประจำตัว ๖๐๔๒๖๒๐๙๐๕๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)
คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ที่ รศรป. ๐๐๖๐/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๕๐๐๐

๑๗ เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน อธิบดีกรมราชทัณฑ์

ด้วย จ.ส.อ. ธงชัย ทองคำ รหัสประจำตัว ๖๐๔๒๖๒๐๔๐๕๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ที่ รศรป. ๐๐๕๙/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๗ เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน นายเดชา จินตกลีการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย จ.ส.อ. ธงชัย ทองคำ รหัสประจำตัว ๖๐๘๒๖๒๐๙๐๕๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม" เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
 ตรวจสอบความเหมาะสมด้านภาษา
 ตรวจสอบความเหมาะสมด้านการวัดผลและประเมินผล
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ที่ รศรป. ๐๐๕๙/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๗ เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมย์โธสง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย จ.ส.อ. ธงชัย ทองคำ รหัสประจำตัว ๖๐๘๒๖๒๐๙๐๕๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
 ตรวจสอบความเหมาะสมด้านภาษา
 ตรวจสอบความเหมาะสมด้านการวัดผลและประเมินผล
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

ที่ รศรป. ๐๐๕๙/๒๕๖๒

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๗ เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

เรียน ดร.สุวิมล สมไชย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย จ.ส.อ. ธงชัย ทองคำ รหัสประจำตัว ๖๐๘๒๖๒๐๙๐๕๐๕ นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ รูปแบบการศึกษานอกเวลาราชการ กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดมหาสารคาม” เพื่อให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

- เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา
 ตรวจสอบความเหมาะสมด้านภาษา
 ตรวจสอบความเหมาะสมด้านการวัดผลและประเมินผล
 อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โทร. ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

โทรสาร ๐๔๓-๗๒๓๕๕๕

การเผยแพร่ผลงานวิจัย

ธงชัย ทองคำ, ภัคดี โพธิ์สิงห์ และยุภาพร ยูภาศ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง
เรือนจำ จังหวัดมหาสารคาม. ในการประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านการบริหารกิจการสาธารณะ
ยุคดิจิทัล (ครั้งที่ 5). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ จำสืบเอกธงชัย ทองคำ
วันเกิด 19 พฤษภาคม 2528
สถานที่เกิด เลขที่ 71 หมู่ 8 ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย 64110
ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่ 71 หมู่ 8 ตำบลคลองยาง อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย 64110

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2547 นักเรียนนายสิบทหารบก (น.น.ส.ท.บ.)
โรงเรียนนายสิบทหารบก
พ.ศ. 2556 รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต (ร.ป.บ.)
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
พ.ศ. 2561 นิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.)
สาขาวิชานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2563 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ป.ม.)
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม